

— ክፍል ሁለት —

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ
ኪዳን

መንፈስ ቅዱስ በእግዚአብሔር ዘላለማዊ እቅድ ውስጥ

የ19ኛው ክፍለ-ዘመን የሥነ-መለኮት ሊቅ የነበረው ታላቁ የሆላንድ ተወላጅ አብርሃም ካይፐር [Abraham Kuyper]፤ በዓይነተኛ ወይም በዋና ሥራው መጀመሪያ “የመንፈስ ቅዱስ ሥራ” በሚል ርእስ ሥር ሲገልጥ፤ ማንኛውም ጠንቃቃ የመንፈስ ቅዱስ መሠረታዊ እምነት ትምህርት አጥኝ ልብ ሊለውና ሊያስተጋባው ስለሚገባ አንድ ነገር እንዲህ በማለት ጽፏል፡- “ማንኛውም ሰው ስለ መንፈስ ቅዱስ ሥራ ለማስተማር በሚዘጋጅበት ጊዜ፤ ከመቼውም ይልቅ የመለኮታዊ ምሪት አስፈላጊነት በጥልቀት ይሰማዋል። በቃላት ለመግለጥ ከምንችለው በላይ የእግዚአብሔርንና የነፍስን ጥልቅ ምሥጢር የሚነካ ጉዳይ ስለሆነ፤ እያንዳንዱ የቤተሰብ አባል የቤተሰቡን ጥበቅ ጉዳይ በምሥጢር እንደሚጠበቅ ሁሉ፤ በእግዚአብሔር ቤት ውስጥም ነፍሳችን ከሕያው እግዚአብሔር ጋር ያላትን ቅርበት የሚያሳየውን የተቀደሰ ምሥጢር ስናጠና አቀራረባችን በከፍተኛ ጥንቃቄና በተሰበረ ልብ መሆን አለበት።”

ለእግዚአብሔር ላደረገ ነፍስ አስደናቂ ደስታን ማጎናጸፍ ዓላማው የሆነው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ መሠረተ አሳብ የተመሠረተው ብዙ ጊዜ ግልጥ በሆነ መገለጥ ላይ ነው። ጉዳዩን በሚያጠኑ ሁሉ ዘንድ በከፍተኛ ጥንቃቄ መተርጎምን የሚጠይቅ ስለሆነ፤ ስሕተቶችን ለማስወገድ ሲባል በዚህ ክፍል አንዳንድ ሁኔታዎች በመጠነኛ ጥልቀት ብቻ ተገልጠዋል። ብዙውን ጊዜ እጅግ ሰፊ የሆኑ እውነቶች የተገለጡት፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ተሠራጭተው በሚገኙ ጥቂት ክፍሎች ነው። ወሰን የሌለውን እውነት አብጠርጥሮና ተንትኖ ለማቅረብ መጣጣር፤ ከርእሱ እጅግ ሰፊነትና በየዘመናቱ ከተከሠቱ እውነትን የማዛባት ወይም ችላ የማለት አደገኝነት ጋር ሲነጻጸር፤ ከንቱ ወይም ፍሬ ቢስ ድካም መሆኑ ሁሉም በመጠኑ ሊሰማው ይገባል።

እስካሁን ስለ ጉዳዩ ከተጻፉ ጽሑፎች አንጻር ስናጤነው በአተረጓጎም ረገድ ሁለት ከፍተኛ አደጋዎች መታየታቸው የተለመደ ነው። የመጀመሪያው፤ ልምምዳችንን ከመጽሐፍ ቅዱስ አንጻር ልንተረጉመው ሲገባ፤ መጽሐፍ ቅዱስን በልምምዳችን የመተርጎም ዝንባሌ ነው። ምንም እንኳን የሰው ልምምድ ከአንዳንድ የመንፈስ ቅዱስ መሠረታዊ ትምህርቶች ጋር እጅግ የተቀራረበ ቢሆን፤ በተለመደው መንገድ ላይሄድ

ይችላል። ቢሄድም በሚገባ አይተረጎም ይሆናል። ስለዚህ በመጽሐፍ ቅዱስ ላይ ከተመሠረተ መገለጥ ይልቅ፤ በሰዎች ልምምድ ላይ እንደነገሩ የተመሠረተ ትምህርት ታላቅ ጉዳት አለው። ሁለተኛው አደጋ ደግሞ ከመጀመሪያው አደጋ በተቃራኒ ርቆ የሚሄድና የመንፈስ ቅዱስን መሠረታዊ ትምህርት፤ ሰዎች በተቀበሉት እውነት የሚወስን ነው። ብዙዎቹ መንፈሳዊ ነገሮች ሰዎችን ሁሉ የሚያረኩ አይደሉም። ብዙውን ጊዜ በዝርዝር የጥናት ዘዴ መጠቀምና በታወቁት መገለጦች ሁሉ መስማማት በመሠረታዊ የእምነት ትምህርት ውስጥ ያለውን ውበት ሁሉ ለማሳየት አስፈላጊ ነው። የእግዚአብሔር ቃል ለቀዝቃዛና ሕይወት ለሌለባቸው ተመራማሪዎች የተዘጋ ቢሆንባቸውም፤ መንፈስ ቅዱስ እራሱ ለሚያስተምራቸው ሰዎች ግን ግልጥ ነው። ይህን አስቀድሞ የተገነዘበ ሰው፤ የጠለቁ እውነቶችን ሊያስተምር በሚያስችለው መንፈስ ቅዱስ ላይ ተደግፎ ስሜቱን በማደስና በመነቃነቅ ይቀርባል።

ከብሉይ ኪዳን ይልቅ በአሁኑ ጊዜ ለሚመለከተን ለአዲስ ኪዳን የበለጠ ቅድሚያ ትኩረት መስጠታችን ተገቢ ቢሆንም፤ ብሉይ ኪዳን ለአዲስ ኪዳን መገለጥ እጅግ ጠቃሚ የሆነ መንደርደሪያ እንደሚሆን መዘንጋት የለብንም። በብሉይ ኪዳንና በአዲስ ኪዳን መካከል የሚደረግ ንጽጽር የአዲስ ኪዳንን እውነትና ውበት ይበልጥ እንድንረዳ ያደርገናል። መንፈስ ቅዱስን የሚመለከተውን መሠረታዊ የእምነት ትምህርት በአጠቃላይ ከዘላለም እስከ ዘላለም ካላየነው በቀር የተሟላ ሊሆን አይችልም። ስለዚህ ሥራው የእግዚአብሔር ታላቅ ዓላማ አካል እንደሆነና ፈቃድና ባሕርይውን የሚያመለክት መሆኑን እንረዳለን።

ማንኛውም የክርስትና እምነት ትምህርት ከእግዚአብሔር ታላቅ ዓላማ ጋር የመያያዙ ነገር መሠረታዊ ነው። ለመንፈስ ቅዱስ መሠረታዊ የእምነት ትምህርትም የተለየ ሕግ የለም። መንፈስ ቅዱስ በጊዜ ውስጥ የተገለጠ ሥራ እንዳለው ሁሉ፤ በዘላለማዊነት ውስጥም የሚሠራው ሥራ አለ። መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ሥራው በግልጥ ቢታወቅም ዋና መገለጡ ግን በአዲስ ኪዳን ነው። ያለፈ ሥራው ግን በብሉይ ኪዳን ዘመን ለተገለጠ ተግባሩ ተገቢ መግቢያ እንደነበረ ለማየት እንችላለን። ስለዚህ በዚህ መሠረታዊ የውይይት አሳብ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ በብሉይ ኪዳን ዘመን ብቻ ለመወሰን ምንም ዓይነት ሙከራ አይደረግም።

በማንኛውም መንገድ ከፋፍለን የምናየውና በየትኛውም ጊዜ የተፈጸመው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ፤ ዘላለማዊና ቋሚ በሆነ የአምላክ ድንጋጌ ውስጥ የሚጠቃለል ነው። ሆኖም ለምርምርና ጥናት አመቺ ይሆን ዘንድ፤ አንዳንድ የአከፋፈል መንገድን መጠቀም አስፈላጊ ስለሚሆን “የመንፈስ ቅዱስ ሥራ” የሚል አንድ ርዕስ እንዲኖር ማድረግ የሚጠቅም

ይሆናል። የሚያስገርመው ነገር ግን የሥነ-መለኮት ሊቃውንት ከአምላክ ዘላለማዊ ድንጋጌ ውስጥ አስፈላጊ ክፍል ለሆነው ለዚህ ጉዳይ የሰጡት ትኩረት እጅግ አነስተኛ መሆኑ ነው። የአምላክን ሁሉን ጽድነት የሚቀበሉ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ለአጠቃላይ ድንጋጌ በጣም አስፈላጊና መቅረት የሌለበት ክፍል በመሆኑ፤ በጥንቃቄም ሊጠና የሚገባ ስለመሆኑ ይስማማሉ። ይህን የእውነት ክፍል የመረመርን እንደሆነ፤ በደኅንነት እቅድ ውስጥ በቀጥታ የነበሩ ቢያንስ አራት ዋና ዋና ተግባራትን የሚገልጥ ሆኖ እናገኘዋለን።

1. የመንፈስ ቅዱስ ታዛዥነት

ሠራዊታትን የሚመለከተው መሠረታዊ የእምነት ትምህርት፤ ወልድ ከአብ እንደወጣ ሁሉ መንፈስ ቅዱስም ከአብና ከወልድ የወጣ ነው ይላል። በሥላሴ አካላት ውስጥ ባለው በዚህ ዘላለማዊ ግንኙነት ላይ በመመሥረት፤ በዘላለማዊው የደኅንነት እቅድ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ የመጀመሪያውና ሁለተኛው የሥላሴ አካላት ለሆኑት ለአብና ለወልድ የመታዘዝን ስፍራ እንደወሰደ እንመለከታለን። በብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ስለ መንፈስ ቅዱስ ታዛዥነት እንደተገለጠው (ዮሐ. 14፡16-17፤ 26፤ 15፡26፤ 16፡7፤ 13)፤ የመንፈስ ቅዱስ ታዛዥነት በአንድ የተለየ ዘመን የተወሰነ ሳይሆን በየትኛውም ዘመን ነበር። በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን ክፍሎች የመንፈስ ቅዱስ ታዛዥነት ቅደም ተከተል ተዛብቶ አያውቅም። ወልድ ለአብ ሁልጊዜ ታዛዥ እንደነበረ መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ ሁልጊዜ ታዛዥ ነው። ይህ የመንፈስ ቅዱስ አካላዊ ሕልውና ምንም ዓይነት የበታችነትን የሚያመለክት ሳይሆን፤ የአምላክን ዓላማ በመፈጸም አንድነት ውስጥ ሕልውናውን ጠብቆ የተሰጠውን ስፍራ በፈቃደኝነት መውሰዱን የሚያሳይ ነው። ይህ በፈቃደኝነት የተወሰደ የበታችነት ስፍራ የተገለጠውን ሁሉና አገልግሎቱን ለመረዳት እጅግ አስፈላጊ ነው። ክርስቶስ እስከ ሞት ድረስ እንኳ መታዘዙ ተገቢ እንደነበረ ሁሉ፤ መንፈስ ቅዱስ የማይታየው የእግዚአብሔር አገልጋይ ሆኖ ስለ ራሱ ሳይሆን ስለ ክርስቶስ በመናገር አብን ማክበሩ ስለ አምላክና ስለ ሥላሴ የምናውቀውን ተገቢ ያደርገዋል። ክርስቶስ ትሔት ሆኖና እራሱን ዝቅ አድርጎ አዳኝ የሚለውን ክብር እንዳገኘ፤ መንፈስ ቅዱስም ለአብና ለወልድ በፈቃዱ እራሱን በታዛዥነት ማስገዛቱ በመጨረሻ ክብርን የሚያቀዳጀው ይሆናል። ይህም ዘላለማዊውን አምላክ በማክበር መሠረታዊውን የእግዚአብሔር ዓላማ ከግብ የሚያደርስና ከዝርዝር ጉዳዮች ሁሉ ልቆ የሚታይ ነው።

2. በመፍጠርና ፍጥረትን በመጠበቅ ተግባር ውስጥ ያለው ድርሻ

የፍጥረትን አፈጣጠር የሚገልጠው ታሪክ ‘ኤሎሂም’ የሚለውን የእግዚአብሔር ስም መጠቀሙ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ድርሻ እንዳለው እንደሚያሳይ ይገመታል። ይህ አመለካከት ስለ ጉዳዩ በግልጽ በሚናገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በመደገፍ ወደፊት በሌላ ርእስ ሥር ይቀርባል። ይህም በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ እርሱ ከተገለጠው ነገር ሁሉ ጋር በሚስማማ አኳኋን ይሆናል። በመፍጠር ሥራ ውስጥ ብቻ ሳይሆን፤ ፍጥረትን በመጠበቅ ተግባርም መንፈስ ቅዱስ የራሱ የሆነ ድርሻ እንዳለው አንዳችም ጥርጥር የለም። ፍጥረትን በመጠበቅ ተግባር ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ድርሻ በዝርዝር ተለይቶ ባይቀርብ እንኳን በዓለም ላይ በአንድ ጊዜ፤ በሁሉም ስፍራ የሚገኝ መንፈስ ፍጥረትን ጠብቆ ከማቆየት ተግባር ጋር የተያያዘ ግንኙነት እንዳለው መገንዘቡ አይከብድም። ይህ ሁሉ ከመንፈስ ቅዱስ የመጀመሪያ ሥራዎች መካከል የሚቆጠር ነው።

3. የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ለሁለተኛው የሥላሴ አካል

የሥላሴ አካላት በባሕርይ አንድ በመሆናቸው በማንኛውም ሁኔታ ይደጋገፋሉ። ይሁን እንጂ በ‘ኪኖሲስ’ [‘kenosis’] ዘመን መንፈስ ቅዱስ ከወልድ ጋር ያለውን ግንኙነት በሚመለከት የተለየ ችግር ተከሥቶ ነበር። የሥላሴ አካላት ካላቸው ዘላለማዊ እቅድ እንደ አንዱ ክፍል ሁለተኛው የሥላሴ አካል ወልድ የነበረውን ክብርና ኃይል በፈቃደኝነት ለጊዜውም ቢሆን በተወበት ጊዜ፤ የሚያስፈልገውን አገልግሎት ሲሰጥ የቆየው መንፈስ ቅዱስ ነው። በዚህ እቅድ መሠረት ሦስተኛው የሥላሴ አካል መንፈስ ቅዱስ፤ ሁለተኛውን የሥላሴ አካል ወልድን ከድንግል እንዲወለድ አድርጓል። በውስጡ በማደርም እራሱን ዝቅ አድርጎ አገልግሎቱን እንዲፈጽም የሚያስፈልገውን ችሎታ ሁሉና በሰዎች መካከል ለሚኖረው ኑሮ ኃይልን በመስጠት አገለገለው። ይህን በጣም አስፈላጊ የሆነ ርእስ ወደፊት በተለያዩ አቅጣጫዎች በጥልቀት እንመለከተዋለን።

እነዚህን አገልግሎቶች መንፈስ ቅዱስ ስለመፈጸሙ በተብራራ ሁኔታ ባይገለጥም፤ በተለያዩ ጥቅሶች በተገለጠው ዘላለማዊ እቅድ ላይ በመመሥረት ወደዚህ ውሳኔ ለመድረስ እንችላለን (ሐዋ. 2:23፤ ሮሜ 8:29፤ 1ኛ ቆሮ. 2:7፤ 2ኛ ጢሞ. 1:9፤ ቲቶ. 1:2)። የመዋጀትና የተመረጡትን የማዳን ሥራ የመንፈስ ቅዱስ ድርሻ ስለሆነ፤ ሥራውን እንደ እግዚአብሔር እቅድ ይሠራል። እነዚህ የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች በእግዚአብሔር ዘላለማዊ እቅድ ውስጥ ዋነኛና ተቀዳሚ ናቸው።

4. የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ለቅዱሳን

ብዙ ጊዜ በእግዚአብሔር ዘላለማዊ እቅድ ውስጥ ዋና ትኩረት የሚሰጠው፥ አብና ወልድ ለሚኖራቸው ድርሻ ሲሆን፥ የመንፈስ ቅዱስ ድርሻ መኖሩ ቢታሰብም በሚገባ ሲገለጥ ግን አይታይም። ኤ. ኤ. ሆጅ [A. A. Hodge] እና ቻርልስ ሆጅ የተባሉ ሁለት ጸሐፊዎች፥ “የመዋጀት ቃል ኪዳን” በሚል ርእስ ባቀረቡት ሥራቸው፥ በመዋጀት ሥራ ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ድርሻ ምን እንደሆነ ሳያብራሩ ቀርተዋል። ደኅንነትን ለሰዎች በመስጠት መለኮታዊ እቅድ ውስጥ የመጽሐፍ ቅዱስ ቀጥተኛ ትኩረት በተለይ ለአብና ለወልድ ቢሆንም፥ በክርስቶስ ሞት ዋስትና የተገኘውን የጸጋ ጥቅም ከሕይወት ጋር የሚያዛምደው የመንፈስ ቅዱስ ሥራም እጅግ በጣም አስፈላጊ ነው። የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በሙሉ እግዚአብሔር ሰዎችን ለማዳን ካለው ታላቅ ዓላማ ጋር የተያያዘ ቢሆንም፥ የሥራው አንዳንድ ክፍሎች ከሌሎቹ ይልቅ አስፈላጊ ስለሆኑ ቀጥሎ በዝርዝር ቀርበዋል።

የዘላለም ሕይወት። የዘላለምን ሕይወት የመስጠት ሥራ የመዋጀትን እቅድ ሙሉ በሙሉ ለማሳካት በጣም አስፈላጊ ነው። ሦስቱም የሥላሴ አካላት የዘላለምን ሕይወት ከመስጠት ተግባር ጋር ግንኙነት እንዳላቸው መጽሐፍ ቅዱሳችን ያሳየናል። የመጀመሪያው የሥላሴ አካል የአማኞች ሁሉ አባት ሆነ (1ኛ ቆሮ. 8፡6፤ ኤፌ. 4፡6)። የሁለተኛው የሥላሴ አካል ሕይወት የአማኞች ንብረት ሆነ (ዮሐ. 11፡25፤ 14፡6፤ 1ኛ ዮሐ. 5፡12)። ሦስተኛው የሥላሴ አካል ደግሞ፥ ዳግም ልደትን ይሰጣል (ዮሐ. 3፡5፤ ቲቶ. 3፡5)። ዳግም የመውለድ ዋነኛ ሚና የሦስተኛው የሥላሴ አካል መሆኑን እናያለን። የዘላለምን ሕይወት በመስጠት ተግባር ውስጥ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ እጅግ አስፈላጊ ነው።

መገለጥ። መለኮታዊ ጥበብን ለሰዎች የመስጠት ተግባር የመንፈስ ቅዱስ ልዩ የሆነ አገልግሎት ነው። እራሱን ለሰዎች መግለጥ የእግዚአብሔር ዘላለማዊ ዓላማ ሲሆን፥ ይህን ዓላማ የማስፈጸም ተግባር ደግሞ የመንፈስ ቅዱስ ነው። እንደ ሌሎቹ አስፈላጊ አገልግሎቶች ሁሉ፥ መገለጥን በመስጠት ሥራ ውስጥ ሌሎቹ የሥላሴ አካላት ሁሉ የጠበቀ ግንኙነት አላቸው። ለምሳሌ ክርስቶስ በሕይወቱና በአገልግሎቱ አምላክን ገለጠው። ነገር ግን በዘመናት ሁሉ፥ ክርስቶስ በዚህ ምድር በነበረበት ጊዜ እንኳን አምላክን በመግለጥ (በማስተዋወቅ) ሥራ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ በሕያውነት ይሠራል።

በመገለጥ ሥራ ውስጥ ሦስት ደረጃዎች እንዳሉ የእግዚአብሔር ቃል ያሳየናል። አንደኛው፥ የእግዚአብሔር ፈቃድና

ጥበብን መግለጥ ተቀዳሚ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው። ወደፊት በሚቀርበው ጥልቅ ውይይት እንደምናየው፤ የመንፈስ ቅዱስ የመግለጥ ሥራ በቃል በተላለፉ ትንቢቶችና እግዚአብሔር ፈቃዱን ለሰዎች በገለጠባቸው የተለያዩ መንገዶች ውስጥ ተገልጧል። ስለ እግዚአብሔርና ስለ ፍጥረት ያለ መለኮታዊ መገለጥ መረዳት የማይቻል ነገር ነው። እነዚህን የመሰሉ መገለጦች በመጽሐፍ ቅዱሳችን በተለያዩ ስፍራዎች ቢገኙም፤ ከሙሴ በፊት በነበረው ዘመን በሰፊው ይታዩ ነበር። ሁለተኛው ዓይነት መገለጥ፤ የእግዚአብሔር ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው የጻፉትን ቃል የሚያሳይ ነው። በዚህ ክፍል የመንፈስ ቅዱስ ሥራ፤ አንዳንድ ጊዜ በመጀመሪያ መገለጥ፤ ማለትም እንደ ትንቢት ባለው፤ ወይም ከሰው ልጆች ታሪክ በፊት በተፈጸመው ነገር ላይ ያተኮረ ቢሆንም፤ የሰውን ልጅ ታሪክ ያለ አንዳች ስሕተት እንዲመዘገብ ባደረገው ምሪት ውስጥ ያለ ነው። ይህ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በእጃችን ባለው መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚታይ ሲሆን፤ የእውቀቱን ምንጭ፤ የትክክለኛነቱን ዋስትና፤ የመገለጡን ፍጻሜ ሳይንተራስ በመንፈስ ቅዱስ ምሪት የመጻፉን እርግጠኛነት ያሳያል። ሦስተኛው መገለጥ የእግዚአብሔርን ቃል እንድንረዳና በማንኛውም ሁኔታ ውስጥ ከሕይወታችን ጋር እንድናዛምደው የሚያደርግ ክፍል ነው። የሦስቱ የመገለጥ ደረጃዎች ተግባር፤ የሰው ልጅ አምላካዊውን ጥበብ ከዓላማው ጋር ፍጹም በሚስማማ መጠንና ጥልቀት እንዲያገኝ ማድረግ ነው። የዚህ ክፍል መሠረታዊ ትምህርት ረዘም ያለ ውይይትን የሚጠይቅ ስለሆነ ወደፊት በጥልቀት እንመለከተዋለን። በዚህ ስፍራ መለኮታዊ ጥበብን የመስጠት ሥራ የመንፈስ ቅዱስ ኃላፊነትና ድርሻ መሆኑን መጥቀስ በቂ ነው።

*የመንፈስ ቅዱስ በሰው ውስጥ ማደር። በየትኛውም ስፍራ-ዘመን**

[Dispensation/ዲስፕንሴሽን] መንፈስ ቅዱስ በአንድ ጊዜ በሁሉም ስፍራ የሚገኝ መሆኑ ግልጽ ቢሆንም፤ በቤተ ክርስቲያን ዘመንም ሆነ በሺሁ ዓመት መንግሥት፤ በቅዱሳን ውስጥ ማደሩ ከአገልግሎት ድርሻዎቹ አንዱ ነው። የመንፈስ ቅዱስ በአማኝ ሕይወት ውስጥ ማደር ግልጽ የሆነ መለኮታዊ ጸጋንና የብዙ መንፈስ ቅዱስ ሥራዎች ክንውን ማረጋገጫ ነው። በዚህ ዘመን አብና ወልድ በአማኝ ውስጥ እንደሚያድሩ ቢነገርም፤ አመዛኙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል መንፈስ ቅዱስ በአማኝ ሕይወት ውስጥ ያለውን ሰፊ አገልግሎት በአስረጃነት በማቅረብ ጠቅላላ ሳይሆን፤ አብዛኛው ግንኙነት ከመንፈስ ቅዱስ ጋር መሆኑን ያሳያል። እርሱ ወኪላቸው ነው።

* በዚህ ምዕራፍ መጨረሻ ላይ የሚገኘውን ተጨማሪ መግለጫ ይመልከቱ።

ስለዚህ እርሱ በአገልግሎቱ የአብና የወልድን ዓላማ ይፈጽማል። ይህ እውነት ከመንፈስ ቅዱስ ባሕርይና እርሱ ከሌሎች የሥላሴ አካላት ጋር ካለው ግንኙነት ጋር ፍጹም የሚስማማ ነው።

ማንኛውንም መንፈሳዊ አገልግሎት ለመስጠት የሚያስችለን መንፈስ ቅዱስ ነው። በተለያዩ ስፍራ-ዘመናት የመንፈስ ቅዱስ ሥራ፣ ለመንፈሳዊ አገልግሎት ችሎታን መስጠት እንደሆነ እንመለከታለን። የሰው ልጅ በውድቀት ምክንያት አምላክን ሊያገለግለውም ሆነ ደስ ሊያሰኘው አይችልም። በዘመናት ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ለተለያዩ የአገልግሎት ተግባራት ኃይልንና ጥበብን መስጠት ነው። በብሉይ ኪዳን ይህ ተግባር በተለይ ከመንፈስ ቅዱስ ሙላት ጋር የተያያዘው በእግዚአብሔር ምርጫ ለተወሰኑ አማኞች የሚደረግ ሆኖ እንጂ፣ ሁሉን በሚያቅፍ ሁኔታ አልነበረም። በአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ዘመንም ሆነ በሺሁ ዓመት ዘመን [Millenium/ሚሌኒየም]፣ የመንፈስ ቅዱስ ሙላት ለአማኞች ሁሉ የተሰጠ ነው። የማገልገል ብቃትና ደረጃዎች በተለያዩ ስፍራ-ዘመናት ታይተዋል። በዚህ ሁሉ እግዚአብሔር በእቅዱ ውስጥ ለሰዎች ያለውን ሥራ ማስተዋል ይቻላል።

ቅድስና። አምላክ ለሰው ልጆች ያለው እጅግ በጣም አስፈላጊ እቅድ ፍጹም ቅዱስ እንዲሆኑ መሻቱ ነው። በእግዚአብሔር ቃል እንደምናገኘው (ሮሜ 15፣ 16፤ 2ኛ ተሰ. 2፣ 13) የመንፈስ ቅዱስ ዋና ሥራ አማኞችን መቀደስ ነው። ሦስቱም የሥላሴ አካላት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን የመቀደስ ተግባራት በሚመለከት የተያያዙና አብረው የሚሠሩ ቢሆኑም፣ በተለይ በመቀደስ ሥራ ሂደትና አፈጻጸም ተግባር ውስጥ መንፈስ ቅዱስ ዋና አከናዋኝ ነው። በአማኙ ሕይወት ውስጥ ያለ የትኛውም አገልግሎት ይብዛም ይነስ ከአማኙ መቀደስ ጋር ይያያዛል።

መማለድ። የመንፈስ ቅዱስ የመማለድ ተግባር በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በአንድ ቦታ ብቻ ተጠቅሷል (ሮሜ 8፣ 26)። አንድ ጊዜ ብቻ መጠቀሱ አስፈላጊነቱ ዝቅተኛ መሆኑን አያሳይም፣ ምክንያቱም የዚህ አገልግሎት አስፈላጊነት ግልጽ ነውና። መንፈስ ቅዱስ እንዴት እንደሚጸለይ ለአማኙ ማስተማር ብቻ ሳይሆን፣ እርሱ ራሱ በእግዚአብሔር ፊት ስለ አማኙ ይማልዳል። ክርስቶስ በሰማይ ሆኖ ለአማኞች እንደሚማልድ፣ መንፈስ ቅዱስ በምድር ሆኖ ይማልድልናል። የሁለቱም ምልጃ ውጤታማ ስለሆነ በምድር ላይ ያለውን የአንዱን አገልግሎት ሌላው ያጸናዋል።

የቤተ ክርስቲያን መመሥረት። በጸጋ ስፍራ-ዘመን ላይ የተወሰነው ይህ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት እግዚአብሔር አምላክ አማኞችን ከራሱ ጋር የማስታረቅ ሁሉን ቻይነት ዓላማውን ከገለጠባቸው ታላላቅ መንገዶች አንዱ ነው። በመንፈስ ቅዱስ ጥምቀት ቤተ ክርስቲያን በዘላለማዊ ሕይወት አንድ እንደሆነች፣ ይህም አንድነት ሊከፋፈል ከማይችለው ከሥላሴ አካላት አንድነት ጋር ያለውን ቅርበት ያሳየናል (ዮሐ. 17:21)።

በስፍራ-ዘመናት የታየውን ልዩነትና ተነጻጻሪነት ባለመዘንጋት፣ የመንፈስ ቅዱስ ዋና ተግባር የሆኑትን እነዚህን ትምህርቶች አጥብቆ መያዝ በፊታችን ያለ ተግባራችን ነው። እነዚህ የመንፈስ ቅዱስ ተግባራት ሁሉ በሥላሴ አካላት የሥራ ድርሻ ውስጥ ያሉ ናቸው። የእነዚህ አገልግሎቶች ጊዜያቸውን ጠብቆ መፈጸም፣ የእግዚአብሔር ዘላለማዊ እቅድ፣ በርሱ በብርታትና በኃይል እየተፈጸመ ለመሆኑ ማስረጃ ነው። የመንፈስ ቅዱስን ሥራ በዝርዝር በምንመለከትባቸው በሚቀጥሉት ምዕራፎች እያንዳንዱ ሥራ ለአጠቃላይ የእግዚአብሔር ዓላማ አስፈላጊ መሆኑን ማስታወስ ተገቢ ይሆናል። ማለትም የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት፣ የአብና የወልድን ሥራ ያህል በቦታው አስፈላጊ ነው። አንዱ ያለ ሌላው ሙሉ ሊሆን አይችልም። አብዛኛው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ የታቀደው በኃጢአት ወደ ዓለም መግባት ሳቢያ በአምላክ የመዋጀት ተግባር ቢሆንም፣ አገልግሎቱ ለአስቸኳይ ወይም ለድንገተኛ ጊዜ ብቻ እንደሆነ አድርጎ የመቁጠር ስሜት መወገድ አለበት። ከዘላለም ጀምሮ የታየ እንደሆነ፣ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ የክርስቶስ ሥራ መለያ የሆኑትን፣ ጽድቅን፣ ፍቅርን፣ ሁሉን ቻይነትን፣ ሁሉን አዋቂነትንና ጸጋን የሚገልጥ መሆኑን፣ በቀላሉ ለመረዳት ይቻላል።

ከአሳታሚው መግለጫ

ምንም እንኳን የስፍራ-ዘመንን መሠረታዊ ፅንሰ-አሳብ በአጭሩ ማመልከት የሚቻል ቢሆንም፣ ካዘለው መሠረታዊ አሳብ የተነሣ በጉዳዩ ላይ ስፋ ያለ ማብራሪያ መስጠቱ እጅግ አስፈላጊ ነው።

“ስፍራ-ዘመን” የሚለው ቃል “ዲስፐንሴሽን” [Dispensation] የሚለውን የእንግሊዝኛ ቃል የሚገልጥ ነው። “ዲስፐንሴሽን” የሚለው የእንግሊዝኛ ቃል “አይኮኖሚያን” የሚለውን የግሪክ ቃል ትርጉም ይዟል። የግሪኩ ቃል “ማስተዳደር” ወይም “መጋቢነት/አገልግሎት” የሚል ትርጉም አለው። ይህ ቃል አዲስ ኪዳን ውስጥ ተደጋግሞ ተጠቅሷል። በወንጌላት ውስጥ ጌታ ኢየሱስ ክርስቶስ ራሱ ሁለት ጊዜ ይህን ቃል (ሉቃስ 12 እና 16) በአንድ ጌታና ባሪያ መካከል ያለውን ግንኙነትና ኃላፊነት

በተመለከተ ተጠቅሞበታል። ሐዋርያው ጳውሎስ ደግሞ በ1ኛ ቆሮንቶስ 4:12 ውስጥ በእግዚአብሔር ታማኝ አገልጋዮች እንድንሆን እንደሚፈልግብን ለማሳሰብ ተጠቅሞበታል። በቲቶ 1:7-8 ላይም ሰው በእግዚአብሔር ዘንድ ያለውን ኃላፊነት ለማሳየት ተጠቅሞበታል።

ከሥነ-መለኮታዊ ትምህርት አኳያ ስንመለከተው፤ ለምሳሌ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ ቃሉ የሚያመለክተው፡- “በተለያዩ ዘመናት ውስጥ በእግዚአብሔርና በሰዎች ወይም ጎሳዎች መካከል ያለውን የጸና ግንኙነት፤ እንዲሁም የሚከተሉትን የሰዎች ግዴታዎች ጭምር የሚያሳይ ነው።” ዳንኤል ፉሊር (Daniel Fuller) የተባለ አንድ የሥነ-መለኮት ሊቅ እንዲህ በማለት አቅርቦታል፡- “እግዚአብሔር በተለየ መንገድ ከሰው ጋር የሚሠራበት ዘመን።” ዶር. ኤች. ኤ. አይረንጎይድ (Dr. H. A. Ironside) የተባለ ሌላ የሥነ-መለኮት ሊቅ “ለየት ያሉ የሕይወት መመሪያዎች ወይም ሥርዓቶች በአንድ ዘመን የሚያስፈልጉ፤ በሌላ ዘመን ግን የማይታዩ” ሲል፤ ዶር. ሲ. አይ. ስኮፊልድ [Dr. C. I. Scofield] በመባል የሚታወቅ ምሁር ደግሞ “ልዩ የሆኑ የእግዚአብሔር ፈቃድ መገለጦችን የሚያሳዩ የሙከራ ዘመኖች” በማለት ገልጦታል።

በመጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሦስት ስፍራ-ዘመናት የሚያሳይ አሳብ እናገኛለን። ጳውሎስ የተሰጠው መጋቢነት ለየት ያለ መሆንን በቂላስይስ 1:25-26 ሲያመለክት “ከዘላለምና ከትውልዶች ጀምሮ ተሰውሮ የነበረ” በማለት ስለ ቀድሞ ዘመን ይናገራል (ይህም የሕግ ስፍራ-ዘመን ተብሎ የሚታወቀው ነው)። በኤፌሶን 3:2 ደግሞ ለኤፌሶን ሰዎች “ለእናንተ ስለተሰጠኝ ስለ እግዚአብሔር ጸጋ መጋቢነት” ይላል። ይህም ያለንበትን የጸጋ ዘመን የሚያመለክት ነው። በሦስተኛ ደረጃ ያለውን አሳብ ማየት የምንችለው በኤፌሶን 1:10 ጳውሎስ “በዘመን ፍጻሜ” በማለት የሚያቀርበው፤ ሊመጣ ያለውን ዘመን (የሺህ ዓመት መንግሥት) ነው። መጽሐፍ ቅዱስን ስናጠና የሚከተሉትን የዘመናት ክፍፍሎች ማየት እንችላለን፡- 1ኛ. የኤደን ገነት ዘመን (ቅንና ንጹሕ)፤ 2ኛ. ከአዳም ውድቀት እስከ ኖሳ ዘመን (የሕሊና ዘመን)፤ 3ኛ. ከውኃ ጥፋት በኋላ (የሰው አስተዳደር)፤ 4ኛ. ልዩና የግለሰብ ግንኙነት በአብርሃምና በቤተሰቡ የተገለጠበት ዘመን (የቃል ኪዳን ዘመን)፤ 5ኛ. የሙሴ ዘመን (የሕግ ዘመን)፤ 6ኛ. የጸጋ ዘመን (የአሁኑ የቤተ ክርስቲያን ዘመን) እና 7ኛ. የሺህ ዓመት መንግሥት ዘመን።

መጽሐፍ ቅዱስ በአብዛኛው የሚያተኩረው በሕግ፤ በጸጋ እና በሺሁ ዓመት መንግሥት ዘመን ላይ ነው። በእነዚህ ሦስት ዘመናት ላይ ያለውን ግልጥ ግንኙነት መገንዘብ እግዚአብሔር በዚህ ዓለም ላይ ያለውን ዓላማ በደንብ ለመረዳት እጅግ ጠቃሚ ነው።

መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ

ስለ መፍጠር በብሉይ ኪዳን በተሰጠው መገለጥ ውስጥ፤ መፍጠር የአምላክ ሥራ እንደሆነ በሥላሴ አካላት መካከል ልዩነት ሳይደረግ በተደጋጋሚ ተገልጧል። ቢሆንም በዋና ዋና የአምላክ ሥራዎች ውስጥ ለአንዱ የሥላሴ አካል ቅድሚያና የበለጠ ትኩረት ሲሰጥ፤ ለእያንዳንዱ የሥላሴ አካል የተወሰነ ክፍል መስጠት ግን የተለመደ ነው። ከዚህ አንጻር ስለ መፍጠር ሥራ የሚናገሩት አብዛኞቹ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች፤ በሥላሴ አካላት መካከል ልዩነት ሳያደርጉ የፍጥረታት ፈጣሪ አምላክ መሆኑን ሲናገሩ፤ ቅድሚያ ወይም ትኩረት ለአንዱ አካል የሚሰጡ ክፍሎች ደግሞ እግዚአብሔር አብን ያስቀድማሉ። በአዲስ ኪዳን ውስጥ ደግሞ የመፍጠር ሥራ ብዙ ጊዜ የክርስቶስ መሆኑ ተገልጧል (ዮሐ. 1:3፤ ቄላ. 1:16-17)። በፍጥረት ሥራ መንፈስ ቅዱስ ግልጥ የሆነ ግንኙነት እንዳለው በቅዱሳት መጻሕፍት የተገለጠ ሲሆን፤ እንዲያውም መፍጠር ከመንፈስ ቅዱስ ታላላቅ ኃላፊነቶች አንዱ እንደሆነ በአጥጋቢ ሁኔታ ተዘርዝሯል።

ወደ ሁለት ተቃራኒ አቅጣጫዎች ርቆ በመሄድ የሚሰጥ ትርጉም መወገድ አለበት። አንዳንዶች፤ አንዱ የሥላሴ አካል በአንድ የተወሰነ ሥራ ላይ ያለውን ሚና ለመግለጥ በሚያደርጉት መከራ፤ የቀሩት የሥላሴ አካላት በዚያ ሥራ ውስጥ ያላቸውን ድርሻ በማሳነስና በየትኛውም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍል የሌለ ልዩነት በመፍጠር ስሕተት ይሠራሉ። ለምሳሌ አንድ ሰው (በዮሐንስ 1:3 እና ቄላ. 1:16-17) የተጻፈውን ቃል ብቻ በመውሰድ በሌሎች ክፍሎች ውስጥ የተገለጡትን የሥላሴ አካላት ድርሻ ወደ ጎን ቢተው፤ የመፍጠር ሥራ ሁሉ በወልድ ተፈጽሟል ከሚል የተሳሳተ ውሳኔ ላይ ይደርሳል። ይህ ውሳኔ ሌሎቹ የሥላሴ አካላት በመፍጠር ሥራ ውስጥ ተሳታፊ መሆናቸውን በግልጽ ከሚያስረዱ ክፍሎች አሳብ ጋር ይጋጫል። ስለዚህ የመንፈስ ቅዱስ የመፍጠር ሥራ በሚቀርብበት ጊዜ፤ የአብንና የወልድን የመፍጠር ሥራ ለማሳነስ ወይም ለማጥፋት የሆነ ተደርጎ መተርጎም የለበትም። ሌላው የስሕተት አቅጣጫ ደግሞ፤ በመፍጠር ሥራ ውስጥ የሥላሴ አካላት ያላቸውን የተለያዩ ድርሻ ወደ ጎን ትቶ፤ አብ ፈጣሪ ሲሆን ወልድና መንፈስ ቅዱስ ግን ሥራውን የሚያስፈጽሙ ወኪሎች ናቸው ወደሚል አቋም መድረስ ነው። ይህም አቋም የመጽሐፍ ቅዱስን

አሳብ ይጥሳል። የሥላሴ አካላት በመፍጠር ሥራ ውስጥ ያላቸውን ድርሻ ጥርት ባለ መንገድ መለየት የማይቻል ቢሆንም፤ የመፍጠር ሥራ የሁሉም የሥላሴ አካላት እንደሆነ መቀበልና ስለ አፈጣጠር ተግባራቸው መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠውን ልዩነት ብቻ ማመልከት ለቅዱስ ቃሉ መገዛት ነው።

1. የመንፈስ ቅዱስ የመፍጠር ሥራ ማረጋገጫዎች

የተለዩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የሚሰጡት ማረጋገጫ። የመንፈስ ቅዱስን የመፍጠር ሥራ መሠረታዊ ትምህርት ቢያንስ በሦስት መንገዶች ማረጋገጥ ይቻላል። የመጀመሪያውና ዋናው ማረጋገጫ፤ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ድርሻ እንዳለው በግልጽ የሚናገሩ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች መኖራቸው ነው (ዘፍጥ. 1:2፤ መዝ. 33:6፤ 104:29-30፤ ኢዮብ 26:13፤ 33:4፤ ኢሳ. 40:13)። መንፈስ ተብሎ የተተረጎመው የዕብራይስጥ ቃል ‘ሩአክ’ የሚለው ሲሆን፤ ምናልባት እስትንፋስ ወይም ነፋስ ከሚለው ቃል የመጣ ሳይሆን አይቀርም። ይህም ሕይወትን፤ ኃይልንና ቁሳዊ ያልሆነውን የመንፈስ ቅዱስ ባሕርይ የሚያሳይ ነው። ቃሉ ለሌሎች ጉዳዮችም በብሉይ ኪዳን ውስጥ ተጠቅሷል። እነዚህን የተለያዩ ጥቅሶች መመርመር አስደናቂ የሆኑ መሠረታዊ እውነቶችን ይገልጣል።

ስለ መንፈስ ቅዱስ የሚናገረው የመጀመሪያ ጥቅስ የሚገኘው፤ ምድር አንዳች ነገር ያልነበረባት ባዶ እንደነበረችና ጨለማም በጥልቁ ላይ እንደነበር በተገለጠበት ክፍል ነው (ዘፍጥ. 1:2)። ስለ እግዚአብሔር መንፈስ የተነገረው ቃል “የእግዚአብሔርም መንፈስ በውኃ ላይ ሰፍሮ ነበር” ይላል። ጃን ኦዌን [John Owen] የተባለው የሥነ-መለኮት ሊቅ ስለ መንፈስ ቅዱስ በጻፈው ዋና ሥራው ውስጥ፤ ይህ መገለጥ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ለነበረው ድርሻ ግልጽ መሆኑን አመልክቷል። በመቀጠልም የሚከተለውን ብሏል፡-

“መስፈፍ” የሚለው ቃል፤ አንዲት ርግብ በጎጆዋ ውስጥ ለጣለችው እንቁላል ሙቀትን ለመስጠት ወይም የተፈለፈሉ ጫጩቶችዋን ለመመገብ ከምታደርገው ዝግ ያለ እንቅስቃሴ ጋር የሚመሳሰል ነው። ያለ መንፈስ ቅዱስ፤ ሁሉም ነገር እንደ ሙት ባሕር ነበር። ምድር አንዳችም ነገር ያልነበረባት ባዶ ነበረች። ጨለማም በጥልቁ ላይ ነበር። የእግዚአብሔር መንፈስ በጥልቁ ላይ መስፈፍ፤ ለዚህ ሙት ለሆነና ሥርዓት ላጣ ነገር ብርታትን አመጣለት። ልንገምተው ከምንችለው በላይ የተለያየ ዓይነትና ቅርፅ ይዘው የነበሩ ነገሮች በዚህ ምክንያት ያማሩ ሆኑ።”

ይህን የመጀመሪያ መገለጥ የሚያረጋግጠው መዝሙር 33:6 ነው፡- “በእግዚአብሔር ቃል ሰማዮች ጸኑ፤ ሠራዊታቸውም ሁሉ በአፋ እስትንፋሱ።” በመዝሙር 33:6፤ “እስትንፋሱ” የሚለው ቃል በዘፍጥረት 1:2 “መንፈስ” ከሚለው ቃል ጋር አንድ ነው። “የእግዚአብሔር መንፈስ” የሚለው ቃል ለሦስተኛው የሥላሴ አካል ትክክለኛ መለያው ሲሆን፤ “እስትንፋሱ” የሚለው ቃል ግን፤ “ከአፋ” የሚለውን በመጨመርና ከተለመደው የቃሉ ትርጉም ሰፋ በማድረግ ምንነቱን የሚገልጥ የአነጋገር ዘይቤ ሆኖ መንፈስ ቅዱስን የሚያመለክት ነው። ይህ ክፍል የሰማይ ሠራዊት በሙሉ በእግዚአብሔር መንፈስ መፈጠራቸውን ይገልጻል።

መዝሙር 104:30፤ ተመሳሳይ ምስክርነት ይሰጣል፡- “መንፈስህን ትልካለህ፤ ይፈጠራሉም፤ የምድርንም ፊት ታድሳለህ።” ምንባቡ በአጠቃላይ ስናየው ስለ መጀመሪያው የፍጥረት ሥራ የሚናገር ባይመስልም፤ “ይፈጠራሉም” የሚለው ቃል ግን ስለ መጀመሪያው የፍጥረት ሥራ የሚያስረዳ ያስመስለዋል። ሌሎች ክፍሎች ከሚያስተምሩት መሠረታዊ ትምህርት ጋር ስናነጻጽረው፤ የተላከው መንፈስ በፍጥረት ሥራ ውስጥ ተጠምዶ እንደነበር ይህ ክፍል ያስረዳናል። መፍጠር ብቻ ሳይሆን፤ ፍጥረታት ወቅትን እየተከተሉ እንዲታደሱ ማድረግም በኃላፊነት ክልሉ ያለ ተግባር ነው።

በኢሳይያስ 40:12-14፤ መንፈስ ቅዱስ ፈጣሪ እንደሆነ በተዘዋዋሪ መንገድ ተጠቁሞ እናያለን፡-

“ውኆችን በእፍኙ የሰፈረ፤ ሰማይንም በስንዝር የለካ፤ የምድርንም አፈር በመስፈሪያ ሰብስቦ የያዘ፤ ተራሮችን በሚዛን ኮረብቶችንም በሚዛኖች የመዘነ ማን ነው? የእግዚአብሔርን መንፈስ ያዘዘ፤ ወይስ አማካሪ ሆኖ ያስተማረው ማን ነው? ወይስ ከማን ጋር ተመካከረ? ወይስ ማን መከረው? የፍርድንስ መንገድ ማን አስተማረው? እውቀትንስ ማን አስተማረው? የማስተዋልንስ መንገድ ማን አሳየው?”

በዚህ ክፍል መንፈስ ቅዱስ ማንም ሊያስተምረው ሆነ ሊያማከረው ያልተገባ፤ ሁሉን የሚችል ፈጣሪ ሆኖ እናየዋለን። እርሱ ያለ አንዳች አማካሪና አስተማሪ ውኆችን በእፍኙ ሰፍሯል፤ ሰማይን በስንዝር ለክቷል፤ የምድርንም አፈር በመስፈሪያ ሰብስቦ ይዟል፤ ተራሮችንና ኮረብቶችንም በሚዛን መዘኗል። በዚህ ሕዋን በማቀድና በማደራጀት ተግባር ውስጥ መንፈስ ቅዱስ ድርሻ እንደነበረው በግልጽ እናያለን።

ኢዮብ ብዙ ምንባቦች ውስጥ ምስክርነቱን ሰጥቷል። በኢዮብ 26:13፦ “በመንፈሱ ሰማያት ውበትን አገኙ፤ እጁም በራሪይቱን እባብ ወጋች” ይላል። መጽሐፍ ቅዱስን ቃል በቃል በመተርጎም የሚያስተምሩ [Conservatives] የጥቅሱ የመጀመሪያ ክፍል መንፈስ ቅዱስ ሰማያትን ውብ አድርጎ ስለ መፍጠሩ የሚናገር መገለጥ ነው ይላሉ። ያንግ [Young] የተባለው ጸሐፊ፦ “እግዚአብሔር ሰማያትን ውብ ያደረገው በመንፈሱ ነው” ብሏል። በዚህ ምስክርነቱ ኢዮብ ሰማያትን ያስዋበና ያስጌጠ፥ ከዋክብት ለሰማይ ውበት እንዲሰጡና ሥርዓት እንዲይዙ ያደረገ መንፈስ ቅዱስ መሆኑን ያሳየናል።

በኢዮብ 33:4 ደግሞ፥ “የእግዚአብሔር መንፈስ ፈጠረኝ፥ ሁሉን የሚችል የአምላክ እስትንፋስ ሕይወትን ሰጠኝ” በማለት ኤሊሁ ይመሰክራል። ይህን ቃል በዘፍጥረት ከተመዘገበው ታሪክ ጋር ስናወዳድረው፥ የኤሊሁን ምስክርነት ትክክለኛነት እናረጋግጣለን። ስለ መንፈስ ቅዱስ በግልጽ ከተገለጡት ቃሎች ጋር ሲወዳደርና አብሮ ሲታይ፥ ይህን መሠረታዊ ትምህርት፥ ቅዱሳት መጻሕፍት እንደሚመረምሩትና እንደሚቀበሉት፥ ጠብቀውም እንደሚያቆዩትና ለመንፈሳዊ አእምሮ በቂ ማረጋገጫ እንደሚሰጡ መመልከት እንችላለን።

‘ኤሎሂም’ የሚለው ስም አጠቃቀም። መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ መካፈሉን የምናረጋግጥበት ሁለተኛ ማስረጃ ደግሞ፥ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ለፈጣሪ በተሰጠውና ብዙ ቁጥር በሆነው ‘ኤሎሂም’ በሚለው ስም ነው። ‘ኤሎሂም’ የሚለው ቃል ልክ ለአሕዛብ አማልክት እንደሚሰጠው ዓይነት ብዙ ቁጥር መሆኑ የማያሻማ ነው። አንዳንዶች ግን ብዙ ቁጥር ታላቅነትን ለማስረዳት (ማለትም መጠኑንና ታላቅነቱን ለማሳየት ብዙ ውኃ ማለት ሲገባን ብዙ “ውጥች” እንደምንለው ዓይነት) እንጂ የሥላሴ ማረጋገጫ አድርገን ልንጠቀምበት ጨርሶ አንችልም በማለት ይህን አሳብ ይቃወማሉ። ነገር ግን በአዲስ ኪዳን ብቻ ሳይሆን በብሉይ ኪዳንም ጭምር እጅግ በርካታ ማስረጃዎች ካሉት የሥላሴ ትምህርት አንጻር ስናየው፥ ይህ ብዙ ቁጥር ለተጠቀሰበት የእግዚአብሔር ስም እንደሚሆንና፥ በእግዚአብሔር ውስጥ ከአንድ በላይ የሆነ አካል እንዳለ የሚጠቁም ስለመሆኑ ልንስማማ እንችላለን። ይህ የብዙ ቁጥር አጠቃቀም ትክክለኛ ሳለመሆኑ የምናቀርበው አንዳችም ማስረጃ የለም። አሳቡን በመቃወም የሚከራከሩት፥ የሥላሴን መሠረታዊ የእምነት ትምህርት የማይቀበሉ [Unitarian/ቦኒተሪያን]፥ አይሁዳውያንና የሥነ-መለኮትን ትምህርት ከዓለም እውቀት ጋር የሚቀላቅሉ (“ሊበራል”) ናቸው። በፍጥረት ታሪክ ውስጥ በተደጋጋሚ ጎላ ብሎ የተጠቀሰው ብዙ ቁጥር፥ የመንፈስ ቅዱስን በመፍጠር ሥራ መሳተፍ በከፍተኛ ማስረጃ የሚያረጋግጥ ነው።

‘ኤሎሂም’ የሚለውን ቃል የሚመለከተው እያንዳንዱ አጠቃቀም፤ ስለ ሦስቱም አካላት እንጂ ስለ አንዱ አካል ሥራ ብቻ የሚናገር አይደለም። ስለዚህ እግዚአብሔር ፍጥረታትን እንደፈጠረ በሚናገረው በዘፍጥረት 1:1 ስለ አንድ አካል ብቻ ሳይሆን፤ በሦስት አካል ስለተገለጠ ሥሉስ አምላክ ነው። በዚህ ስም የተጠቀሰ የእግዚአብሔር ሥራ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎትም እንደሆነ መመልከት እንችላለን። ስለ መንፈስ ቅዱስ የመፍጠር ሥራ የተለየና ግልጽ የሆነ ሌላ ጥቅስ ባይኖር እንኳን፤ በዚህ ለእግዚአብሔር የተሰጠ የብዙ ቁጥር ስም ብቻ ትምህርቱን ለማረጋገጥ ይቻላል።

በፍጥረታት መካከል መሆኑን የሚመለከት አሳብ። መንፈስ ቅዱስ ከፍጥረታቱ ጋር አብሮ የመሆኑን አሳብ በማረጋገጫነት በግልጽ ከሚናገሩ ጥቅሶችና የእግዚአብሔርን ስም በብዙ ቁጥር ከሚጠቅሰው የስም አጠቃቀም ሌላ፤ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ተካፋይ እንደነበር የሚያስረዳ ሦስተኛ አሳብ የሚከተለው ነው። በመፍጠር ሥራ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ ተካፋይ መሆኑን መጽሐፍ ቅዱስ ያስረዳል። አብሮ ነበርና የክርስቶስ በምድር ላይ በሥጋ መገኘት ለሰው ልጆች ሲባል የተሠራ እንደሆነ ሁሉ፤ የመንፈስ ቅዱስም በፍጥረት ሥራ ውስጥ መገኘት ለታላቅ ተግባር መሆኑ ግልጽ ነው። መንፈስ ቅዱስ በፍጥረት ሥራ ውስጥ ስለነበረው ተሳትፎ በዘፍጥረት 1:2 በግልጽ ተጠቅሷል።

እግዚአብሔር ከፍጥረታቱ የተሻለና ውሱን ከሆኑ ቁሳዊ ነገሮች እጅግ የላቀ ነው። ሥነ-ሥርዓትን ይዞ ከሚጓዘው ፍጥረት ዓለም [Cosmological/ካዝመላጂካል] አሳብ እጅግ የላቀ መሆኑን መረዳት ያስፈልጋል። በፍጥረታቱ ውስጥ፤ ወይም መካከል መሆኑ ደግሞ ለመፍጠር ብቻ ሳይሆን፤ ፍጥረታትን ጠብቆ ለማቆየትና የሚያስፈልጋቸውን ነገር ለማድረግ ነው። “ዲይስቶች” [Deists] እግዚአብሔር ከፍጥረታት እጅግ የላቀ ስለሆነ በነሱ መካከል ሊገኝ አይችልም የሚለውን አቋም ያዙ። “ፓንቲይስቶች” [Pantheists] ደግሞ እርሱ በፍጥረታቱ ውስጥ ያለ ብቻ ነው፤ በማለት ከፍጥረታት እጅግ የላቀ መሆኑን ከመቀበል ወደ ኋላ ይላሉ። አመለካከታቸው የተሟላ አይደለም እንጂ፤ ሁለቱም እግዚአብሔር ከፍጥረት ጋር ያለውን ግንኙነት ያምናሉ። ሆኖም ከመጽሐፍ ቅዱስም ሆነ፤ አንዱን ከሌላው በማመዛዘን ብናያቸው በቂና የተሟሉ እንዳልሆኑ እንረዳለን።

እግዚአብሔር በፍጥረታት መካከል የመሆኑ መሠረታዊ የእምነት ትምህርት እጅግ አስፈላጊ ነው። ትምህርቱ በአጠቃላይ ተቀባይነት አግኝቷል። ይህን አሳብ ከሥላሴ ጋር ወዳለው ግንኙነት ብናመጣው ለየትኛውም አካል መዛመድ እንደሚችል እንገነዘባለን። ስለዚህ

አምላክ ከፍጥረታቱ ጋር፤ ወይም በፍጥረታቱ ውስጥ የመኖሩ መሠረታዊ ትምህርት፤ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ ድርሻ እንደነበረው ያመለክተናል። በመፍጠር ታሪክ ውስጥ “የእግዚአብሔር መንፈስ በውኃ ላይ ሰፍፎ እንደነበር (ዘፍጥ. 1:2) የሚናገረው ቃል ለዚህ ጉዳይ በአስረጅነት ቀርቧል። ይህ የማስረጃ አሳብ በራሱ ብቻ በቂ ባይሆንም፤ ሌሎች የማስረጃ አሳቦችን ለማጠናከር ግን በጣም ይጠቅማል። በእነዚህ ሦስት የተለያዩ ማስረጃዎች፤ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር ሥራ ውስጥ በፈጣሪነት የመካፈሉን መሠረታዊ የእምነት ትምህርት እናገለብታለን። ሌሎቹን የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች መመርመር ደግሞ የመፍጠር ሥራውን ባሕርያት ይገልጡልናል።

2. የመንፈስ ቅዱስ የመፍጠር ተግባር

የእግዚአብሔር የአፈጣጠር ተግባር በአዲስ ኪዳን እንደተገለጡት ሌሎች ሥራዎቹ፤ በሥላሴ አካላት መካከል ግልጥ ልዩነት ፈጥሮ የሚያቀርብ አይደለም። ነገር ግን በጉዳዩ ላይ ጠለቅ ያለ ጥናት ማድረግ በመፍጠር ሥራ ውስጥ መንፈስ ቅዱስ ያለውን ድርሻ ለማመልከት የሚረዳን ይሆናል። በዚህ መልክ የታወቁ አራት የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎችን ቀጥለን እንመለከታለን።

ፍጥረትን ሥርዓት የማስያዝ ተግባር። በዘፍጥረት 1:2 መንፈስ ቅዱስ በጥልቁ ላይ ሰፍፎ እንደነበር የሚያመለክት ቃል እናገኛለን። ይህም ጥልቅ በጥቅሱ መጀመሪያ ክፍል ከተጠቀሰውና ሥርዓት ካጣው የምድር ባዶነት ጋር የሚደመር ነገር ነው። ስለ ፍጥረት ቀጥሎ በተሰጠው መገለጥ ሥርዓት ያጣ የምድር ባዶነት በሥርዓት ወደተገነባ ትክክለኛ ዓለም ተቀይሮ እናገኛለን። መዝሙር 33:6 የሰማይ ሠራዊት በመንፈስ ቅዱስ መፈጠራቸውን በመናገር ይህን ነገር ያረጋግጠዋል። ከዚህ ጥቅስ በርካታ ነገሮችን ማውጣት ቢቻልም፤ አንድ እውነት ግን የማይታለፍ ነው። ይኸውም ከማንኛውም ፍጥረቱ ይልቅ ሰማያት የእግዚአብሔርን ሥርዓት ወይም ጥበብ ይገልጣሉ። የእንቅስቃሴ ሥርዓት፤ የአደረጃጀትና የቁጥጥር ፍጹምነት ሁሉ በሰማያት ይገኛሉ።

ፍጥረታትን የመቅረጽ ተግባር። የኢዮብ አባባል ለዚህ አሳብ መልካም ምስክርነትን ይሰጣል። “በመንፈሱ ሰማያት ውበትን አገኙ፤ እጁም በራሪይቱን እባብ ወጋች።” በራሪይቱ እባብ የምትለው ቃል አዊን እንዳለው የከዋክብት ክምችት የሚገኝበትን ስፍራ (Milky Way/ሚልኪዌይ) የሚያመለክት ከሆነ፤ ሰማያት የተሠሩበት ቅርፅና ውብ አሠራር በመንፈስ ቅዱስ የተከናወነ መሆኑን መረዳት አስቸጋሪ አይደለም።

ደግሞም ከሰማያት አሠራርና ከተሠሩበት ዕቅድ አንጻር በሥላሴ አካላት መካከል መጠነኛ ልዩነት ለማየት ይቻላል። የመጀመሪያው የሥላሴ አካል የእቅዱ አውጭ፣ ሁለተኛው የሥላሴ አካል እቅዱ ወደ ፍጻሜ እንዲመጣ የቀሩት ነገሮችን አድራጊ፣ ሦስተኛው የሥላሴ አካል ደግሞ ሥራውን ፈጻሚና እግዚአብሔር ወደሚያስበው ማጠቃለያ የሚያመጣ ነው ለማለት እንችላለን። ይህን አሳብ የሥላሴ አካላት በደኅንነት ሥራ ውስጥ ባላቸው ድርሻ ለማብራራት ይቻላል። የደኅንነትን ሥራ አብ ፈቀደ፤ ወልድ በሞቱ የአብን ፍቃድ ፈጸመ፤ መንፈስ ቅዱስ ደግሞ በተመረጡት ሰዎች ሕይወት ውስጥ ደኅንነት እንዲፈጸም አደረገ። በፍጥረት ሥራ ውስጥም መንፈስ ቅዱስ ለማያትን በእቅዱ መሠረት አስውቦ እንደሠራቸው ተገልጧል። የፍጥረታት ሁሉ ውበት ከመንፈስ ቅዱስ ጋር የተያያዘ መሆኑንና የሥላሴ አካላት ሳይሳተፉበት የሚፈጸም የእግዚአብሔር ሥራ እንደሌለ መዘንጋት አያሻም።

ለፍጥረታት ሕይወትን የመስጠት ተግባር። ስለዚህ ሥራ ሌሊሁ ግልጥ የሆነ ምስክርነት ይሰጣል፡ “የእግዚአብሔር መንፈስ ፈጠረኝ፤ ሁሉንም የሚችል የአምላክ እስትንፋስ ሕይወትን ሰጠኝ” (ኢዮብ 33:4)። የፍጥረት አፈጣጠር ታሪክም ይህን እውነት ይመሰክርልናል። “እግዚአብሔር አምላክም ሰውን ከምድር አፈር አበጀው፤ በአፍንጫውም የሕይወትን እስትንፋስ እፍ አለበት፤ ሰውም ሕያው ነፍስ ያለው ሆነ” (ዘፍጥ. 2:7)። አዌን ስለ ሰው ልጅ አፈጣጠር ሲጽፍ፡ “ይህ ሥራ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው” ይላል። የእግዚአብሔር መንፈስ፤ እንዲሁም የእግዚአብሔር እስትንፋስ አንድ ናቸው። በዮሐንስ 1:4 እንደተገለጠውም ሁለተኛው የሥላሴ አካል ሕይወትን ከመስጠት ጋር ግንኙነት እንዳለው እናያለን፡- “በእርሱ ሕይወት ነበረች፤ ሕይወትም የሰው ብርሃን ነበረች።” መንፈስ ቅዱስ ከሕይወት ጋር ያለው ግንኙነት ሕይወትን ሰጭ በመባል ተገልጧል። እንደገና በመፍጠር ሥራ ውስጥም ይህን እንመለከታለን። በልጁ ውስጥ የነበረው ሕይወት የመስጠት ሥራ፤ በመፍጠር ወይም በማደስ ውስጥ ያለ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ነው። ምናልባትም ሕይወትን ለፍጥረታት ሁሉ፤ በተለይም ለሰው ልጆች የሰጠ መንፈስ ቅዱስ ነው።

ከሰው ልጆች ሕይወት አንጻር ሲታይ ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ለሕይወት የተለየ ዋጋና ጥራትን ይሰጣል። “እግዚአብሔርም አለ፤ ሰውን በመልካችን እንደ ምሳሌያችን እንፍጠር” (ዘፍጥ. 1:26)። ሌሎች ነገሮች ከተፈጠሩበት በተለየ መንገድ የሰው ልጅ ሲፈጠር ሕይወትን የሰጠ መንፈስ ቅዱስ ነው። አዌን ስለዚህ ጉዳይ የሚከተለውን ብሏል፡-

“በዚህ በተበጀ የምድር አፈር ውስጥ እግዚአብሔር የሕይወትን እስትንፋስ እኛ አለበት። ይኸውም እጅግ አስፈላጊና ሕያው የሆነ መንፈስ ከራሱ የሆነ፤ የራሱ የሆነ፤ ከዚያ በፊት አስቀድሞ ያልተፈጠረ ነገር ነው። በዚህም ምክንያት ሰው ከመላእክት ያነሰና፤ ከሌሎች እንስሳት በላይ የሆነ መካከለኛ ፍጥረት ሆነ። አካሉ እንደሌሎች እንስሳት ከቁሳዊ ነገር የተሠራ ሲሆን ነፍሱ ግን እንደ መላእክት የእግዚአብሔር መለኮታዊ ኃይል ውጤት ነው” (ዘፍጥ. 2:7)።

በሥላሴ አካላት መካከል ልዩነት ሳያደርግ ሕይወትን የሚሰጥ እግዚአብሔር መሆኑን ቢገልጥም፤ የሰው ልጅ ሲፈጠር ሕይወቱ ከመንፈስ ቅዱስ ሥራ ጋር የተለየ ግንኙነት ያለው መምሰሉ ግን ግልጽ ነው።

ፍጥረታት የተፈጠሩት ለእግዚአብሔር ክብር ነው። ስለ መፍጠር ሥራ ሊጠቀስ የሚገባው አራተኛ ነገር፤ ፍጥረታት የተፈጠሩበት ዓላማ ለእግዚአብሔር ክብር መሆኑ ነው። ይህም በመዝሙር 33:6፤ “በእግዚአብሔር ቃል ሰማዮች ጸኑ ሠራዊታቸውም ሁሉ በአፉ እስትንፋስ” በሚለው ቃል ተገልጧል። ለፍጥረታት የመጨረሻ ውበትና ክብርን ያጎናጸፋቸው መንፈስ ቅዱስ እንደሆነ ለማመልከት በኢዮብ 26:13 “በመንፈሱ ሰማያት ውበትን አገኙ” የሚል አስደናቂ አገላለጥ ተጠቅሷል። መዝሙረኛው ዳዊት ደግሞ፤ “ሰማያት የእግዚአብሔርን ክብር ይናገራሉ” (መዝ. 19:1) በማለት የመንፈስ ቅዱስን ለፍጥረት ውበትና ሞገስ የመስጠት ሥራ ውጤት ይናገራል። ፍጥረታት ሁሉ ለእግዚአብሔር ክብር መፈጠራቸውን ባጠቃላይ ስናጠና ልንገነዘበው የሚገባ መሠረታዊ ነገር ነው። የመንፈስ ቅዱስ ዋናውና ትልቁ ሥራ፤ ለእግዚአብሔር አብና ለእግዚአብሔር ወልድ ክብር ማምጣት ነው። በአሁኑ ዘመን ስላለው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ዓላማ ክርስቶስ ሲናገር፡- “የሚሰማውን ሁሉ ይናገራል እንጂ ከራሱ አይነግርምና የሚመጣውንም ይነግራችኋል። እርሱ ያከብረኛል ለእኔ ካለኝ ወስዶ ይነግራችኋልና” (ዮሐ. 16:13-14) ብሏል። የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ምንጊዜም ይህ ነው። ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔርን ክብር ለማንጸባረቅ በሚያከናውነው ሥራ ውስጥ ጌታን ያሳያል እንጂ ከፊት አይሆንም።

በመፍጠር ሥራ ውስጥም መንፈስ ቅዱስ የተለየ ድርሻ እንዳለው ተመልክተናል። እርሱ ፍጥረታትን ሥርዓት አስያዘ፤ ለፍጥረታት ሕይወት ሰጠ፤ ደግሞም ክብርን ሁሉ ለእግዚአብሔር ለማምጣት ለፍጥረት ውበትን አጎናጸፈ።

3. ፍጥረታትን ጠብቆ የማቆየትና የማደስ ሥራ

መንፈስ ቅዱስ ፈጽሟል ከምንለው ከመጀመሪያውና ከዋናው የመፍጠር ተግባር ሌላ፤ ፍጥረታትን ጠብቆ የማቆየትና የማደስ ሥራ ውስጥ ትልቅ ድርሻ እንዳለው እንመለከታለን። በፍጥረታት ውስጥ ወይም ከፍጥረታት ጋር አብሮ የመኖሩ መሠረታዊ ትምህርት፤ በዓለም ላይ ያለውን ቀጣይ ሥራ ለማመልከት ጠቃሚ ነው። መጽሐፍ ቅዱስ ለዚህ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ግልጽ የሆነ መረጃ ይሰጣል። በመፍጠር የመጀመሪያ ሥራ መሳተፍ ብቻ ሳይሆን ፍጥረታትን ጠብቆ የማቆየት ተግባርም እንዳለው በበርካታ ጥቅሶች ለማረጋገጥ ይቻላል። ለምሳሌ በመዝሙር 104፡29-30 “ፊትህን ስትሰውር ይደነግጣሉ፤ ነፍሳቸውን ታወጣለህ ይሞታሉም፤ ወደ አፈራቸውም ይመለሳሉ። መንፈስህን ትልካለህ ይፈጠራሉም፤ የምድርንም ፊት ታድሳለህ” ይላል። ለምሳሌ ይህ ክፍል በጥቅሉ የመንፈስ ቅዱስን የመፍጠር ሥራ ከማረጋገጡ ሌላ፤ በዓለም ላይ በቋሚነት ስለሚታየው፤ በተለይም ወቅትን እየጠበቀ ስለሚሆነው የፍጥረታት ተሐድሶ ይናገራል። እግዚአብሔር ፍጥረታትን በተወሰነ መጠን ቢፈጥራቸውም፤ ራሳቸውን ለማቆየት የሚችሉ አድርጓቸዋል። ለዚህ ነው እንስሳትና ዕፅዋት ዘራቸውን ጠብቀው ማቆየት የሚችሉት። ከዚህ ከምናየው ውጫዊ ሥርዓት ሌላ ፍጥረታትን የማቆየት፤ የመምራትና የማደስን ሥራ የሚያከናውነው መንፈስ ቅዱስ ነው። ተፈጥሮአዊውን ዓለም ከመጠበቅ፤ ከማቆየትና ከማደስ ሌላ፤ ቀላልና ቀጥተኛ ያልሆነ ተግባርም ሲያከናውን ይታያል። በመንፈሳዊ ግዛት ውስጥ እንቅስቃሴዎችና አዲስ ሕይወት ከመንፈስ ቅዱስ ጋር የቀረበ ግንኙነት እንዳላቸው ሁሉ፤ በተፈጥሮአዊ ግዛት ውስጥም እንዲሁ ነው። በተለያዩ መልኩ የምናየው የአዲስ ሕይወት ውበት፤ ከፍጥረታቱ ጋር አብሮ ለሚኖረው መንፈስ ቅዱስ ሥራ ምስክር ነው።

መጽሐፍ ቅዱስ ስለ ሥራው የሚናገረውን ምስክርነት ስንመረምር፤ የመንፈስ ቅዱስ ኃላፊነት ታላቅና አስፈላጊ መሆኑን እንረዳለን። ብዙ ጊዜ ትኩረት የሚሰጠው መንፈስ ቅዱስ በመንፈሳዊ እንቅስቃሴ ውስጥ ላለው ሥራ ቢሆንም፤ በተፈጥሮአዊው ዓለም ውስጥ የሚያከናውነው ሥራም በሚታየው ፍጥረት መካከል አዲስና አስደናቂ ነገር ሊያመጣ የሚችል ነው። የማፍለቅ (የማስገኘት) የመፍጠርም ሆነ ፍጥረታትን የመጠበቅ ሥራው ለዳግም መፈጠር፤ ለዳግም ልደትና ሕይወትን ለመስጠት ሥራዎቹ መግቢያ ናቸው። ተፈጥሮአዊው ዓለም የመንፈስ ቅዱስን ወሰን-የለሽ ጥበብ፤ ኃይል፤ ክብርና ታማኝነት ሊገልጥ የሚችል በቂ ማስረጃ ነው። ይህም ከቅዱሳን ጋር በሚኖረው ኅብረትና ለሕይወታቸው ደስታን በማጎናጸፍ አገልግሎቱ ከሚገለጠው መንፈሳዊ ልምምድ ጋር ይነጻጸራል።

መገለጥ በብሉይ ኪዳን

1. የመለኮታዊ መገለጥ [Revelation] ዓይነቶች

እግዚአብሔር እራሱን በተለያዩ መንገድ ለሰው ልጆች ገልጧል። መገለጡን ግልጥና ቋሚ በሆነ መንገድ በቃሉ የሰጠው፤ ለዘላለም ተጠብቆ እንዲኖር፤ በሚገባ እንዲጠናና የእውነት ሁሉ መለኪያ እንዲሆን ነው። ቅዱሳት መጻሕፍትን በማጥናት ቃሉ የሚያስተላልፈውን መልእክት በሚገባ ለመለየትና ለመረዳት እንችል ዘንድ፤ እግዚአብሔር መንፈሳዊ ችሎታን መስጠቱ ሁለተኛው የመገለጥ ዓይነት ነው። ከተጻፈው ቃል በተጨማሪ ዘላለማዊ ቃል የሆነው ክርስቶስ ራሱ በሕይወቱ፤ በአገልግሎቱና በሞቱ እግዚአብሔርን ለመግለጥ መጣ። ከሞት በመነሣቱም በቅዱሳት መጻሕፍት ለተገለጠው ወደር የለሽ የእግዚአብሔር ባሕርያት ተጨባጭ ማረጋገጫ ሆነ። እግዚአብሔር ከክርስቶስና ከቅዱሳት መጻሕፍት ሌላ በፈጠራቸው ፍጥረታት ውስጥ ራሱን ገለጠ። የቂሳዊ ፍጥረታት ውበትና ሥነ-ሥርዓት ስለፈጠራቸው አስደናቂ አምላክ ይናገራሉ።

በብሉይ ኪዳን የተገለጠው የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ከሌሎች መገለጦች ሁሉ የተለየ ነው። ቃሉ ከመጻፉ በፊትና በተጻፈበት ጊዜ፤ እንዲሁም ክርስቶስ በሥጋ ወደ ምድር ከመምጣቱ በፊት፤ በተለይ ደግሞ በብሉይ ኪዳን ዘመን እግዚአብሔር ዘላለማዊ ፈቃዱን፤ እውነቱንና ፕሮግራሙን ለአንዳንድ ሰዎችና ቡድኖች ቀጥተኛ በሆነ መንገድ ገልጦላቸዋል። አንዳንዴ በነቢያት፤ ሌላ ጊዜ በሁኔታዎች፤ ደግሞም በታላላቅ ድንቆች ፈቃዱን ለሕዝቡ ይገልጥ ነበር። ጌታ ራሱን ለሰዎች የገለጠባቸው በርከት ያሉ ሁኔታዎች እንዳሉ ቢነገርም፤ በእውነተኛነቱ የታወቀውና ተቀባይነት ያለው፤ ለዚህ ዘመን የሚሆን ብቸኛ ምንጭ ግን መጽሐፍ ቅዱስ ነው። ከዚህ በታች የምንመለከተው፤ ይህን መገለጥ በመስጠት ውስጥ መንፈስ ቅዱስ የነበረውን ድርሻ ይሆናል።

2. የብሉይ ኪዳን መገለጥ መጠን

የብሉይ ኪዳን መገለጥ ክርስቶስ በሥጋ ከመምጣቱ በፊት የነበረውን ነገር ሁሉ ይጨምራል። በዚህ ክፍል የቀረበው፤ እግዚአብሔር አስቀድሞ ያለ ምንም የጽሑፍ ሰነድ ከሰው ልጆች ጋር ያደረገው ቀጥተኛ ግንኙነት ብቻ ነው። የማስረጃ ምንጮቹም በወግ በተገለጡ ሁለት ምድቦች ተከፍለዋል።

ከመሴ በፊት የነበረ መገለጥ። ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ቅዱሳት መጻሕፍትን ከማቅረባቸው በፊት የተለያዩ መገለጦች ተሰጥተው ነበር። በብሉይ ኪዳን ቢያንስ ሁለት መጻሕፍት፣ አሪት ዘፍጥረት እና መጽሐፈ ኢዮብ፣ ከቅዱሳት መጻሕፍት ዘመን በፊት ስለነበሩ ታሪኮች ይናገራሉ። በነዚህ መጻሕፍት ውስጥ የሚገኙ ታሪኮች እንደቀሩት የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች፣ ጸሐፊዎቹ በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው የጻፏቸው ቢሆኑም፣ የሚያወሩት ታሪክ ግን ከዚያ ዘመን በፊት ስለነበረ ጉዳይ ነው። ስለ እግዚአብሔር እና ስለ አሠራሩ በዚያ ዘመን የተገለጡት ነገሮች ሁሉ በእርሱ ዘንድ ያለው እውነት እንዲታወቅ እግዚአብሔር ራሱ የሠራው ታላቅ ሥራ ውጤቶች ናቸው። ኢዮብ እና ጓደኞቹ የነበራቸው እውቀት በሙሉ ከቅዱሳት መጻሕፍት በፊት እግዚአብሔር ራሱን ግልጥ በሆነ መንገድ ያስተዋወቀበት ሁኔታ እንደነበር ያሳያሉ። መጽሐፈ ኢዮብ ስለ ሥነ-መለኮት በቂ እውቀት የሚሰጥ ነው። ኢዮብ እና ጓደኞቹ ስለ እግዚአብሔር የነበራቸው እውቀት የተገለጠበት ነገር እግዚአብሔር ራሱን ያለ በቂ ምስክር እንዳልተወ ያሳያል።

ከመሴ እስከ ክርስቶስ ድረስ የተሰጡ መገለጦች። ከመሴ እስከ ክርስቶስ ድረስ በነበረው ዘመን፣ እግዚአብሔር በተለያዩ መንገድ ለሰው ልጆች መገለጥን ሰጥቷል። በዚያ ዘመን በብሉይ ኪዳን የተወሰነ ክፍል በጽሑፍ የተሰጠው መገለጥ ትልቅ ስፍራ ነበረው። ከዚህም ሌላ እግዚአብሔር በነቢያት በኩል በቀጥታ ለሕዝቡ ይናገር ነበር። ነቢያት ለእግዚአብሔር ሕዝብ ካመጡት መልእክት መካከል እጅግ የተወሰነው ክፍል ብቻ ተመዝግቦ ሊቆይ ችሏል። እግዚአብሔር ከአዳም ጀምሮ የሰጠው መልእክት በአሪት ዘፍጥረትና በቀሩት የብሉይ ኪዳን ክፍሎች መገለጡ የተሰጠባቸው ዋና ዋና መንገዶች ሳይቀየሩ ቆይተዋል። በጽሑፍ የሰፈረው ቃል የመጀመሪያ ዓላማ ከእግዚአብሔር የተሰጠውን መገለጥ ያለ አንዳች ስሕተት ለሚቀጥለው ትውልድ ማቆየት ቢሆንም፣ በወቅቱ የተሰጠው ቀጥተኛ መገለጥ በዘመኑ ለነበሩ ሰዎች ወቅታዊ መመሪያና ለችግራቸው መፍትሔን ለመስጠት ነበር። ደግሞም ለቀረው ዘመን የእውነት መመሪያነትም ነው። ለዚህ ነው ቃሉ በተሟላ መልኩ መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሰፈረው።

3. የብሉይ ኪዳን ነቢያት

በብሉይ ኪዳን ዘመን እግዚአብሔር ወደር በሌለው ሁሉን ችይነቱ ቀጥተኛ መገለጥን ይሰጥ የነበረው፣ ብዙ ጊዜ በሕዝቡ መካከል በነቢይነታቸው በታወቁ ሰዎች በኩል ነበር። ነገር ግን መገለጥ የተሰጠው

ለነቢያት ብቻ ነው ብሎ ውሳኔ ላይ መድረስ ስሕተት ይሆናል። ትንቢት በመገለጥ መልክ ለሕዝቡ የሚሰጥ መልእክት ሲሆን፤ መገለጥ ደግሞ ያ የተሰጠው መልእክት ሕዝቡ ዘንድ መድረሱና ተቀባይነት ማግኘቱ ነው። ካይፐር እንዳለው፡ “እግዚአብሔር ለነቢያት ብቻ ሳይሆን ለሌሎችም መልእክትን ሰጥቷል፤ ለምሳሌ፡- ለሔዋን፤ ለቃየል፤ ለአጋር፤ ወዘተ.” አንድ ሰው የተሰጠውን መልእክት ለሌሎች እንዲያደርስ ካልታዘዘ በስተቀር መገለጥን መቀበል ወይም ራዕይን ማየት ብቻ ነቢይ አያደርገውም። ‘ናቢ’ የሚለው የዕብራይስጥ ቃል፤ ከእግዚአብሔር መልእክት ስለሚቀበል ሰው ሳይሆን፤ ወደ ሕዝቡ መልእክትን ስለሚያመጣ ነቢይ ነው የሚናገረው። ስለዚህ መለኮታዊ መገለጥ የሚሰጠው ለነቢያት ብቻ ነው ብሎ መቀበል ስሕተት ነው።” መጽሐፍ ቅዱስ ግልጥ እንደሚያደርገው የብሉይ ኪዳን ነቢያት የእግዚአብሔርን መልእክት ለሕዝቡ ለማድረስ ዋናዎቹ አገልጋዮች ነበሩ።

በታሪካዊ አመጣጣቸው ላይ በመመሥረት የብሉይ ኪዳን ነቢያትን ሥራ ስናጠና፤ የተለያዩ ነቢያት ያገለገሉባቸውን ወቅቶች ቢያንስ በሰባት ታሪካዊ ጊዜያት ከፍለን ልንገልጣቸው እንችላለን። እነዚህ ሰባት የተለያዩ ጊዜያት፤ በተወሰኑ ሁኔታዎች የተከፋፈሉና አንዱ በሌላው ላይ የሚደረብ ቢሆኑም፤ ልዩ የሚያደርጋቸው የራሳቸው ባሕርይ እንዳላቸው በቀላሉ መመልከት ይቻላል።

ስለክብርሃም በፊት የተሰጠ መገለጥ። ከክብርሃም በፊት እግዚአብሔር በማዘውተር ለሰው ልጆች መገለጥን ሰጥቷል። እንደ ሄኖክ እና ኖኅ ያሉ ሰዎች በዚያ ጊዜ መገለጥ የተሰጣቸው ቢሆኑም፤ ብዙ መገለጥ የተሰጣቸው ግን በነቢያት አገልግሎት ምንም ድርሻ ያልነበራቸው ሰዎች ናቸው። እግዚአብሔር በተለያዩ ጊዜ ለአዳም፤ ለሔዋን፤ ለቃየንና ታሪካቸው ላልተመዘገበ ሌሎች ሰዎች ሁሉ መልእክት ሰጥቷል። ለእነዚህ ሰዎች የመጣው መልእክት በቅድሚያ ለሌሎች የሚተላለፍ ሳይሆን ለራሳቸው ነው። ቀጥሎ በስፋት የተሰጠው መገለጥና የኖኅ የነቢይነት አገልግሎት ልናስተውለው የሚገባ ነው። አዲስ ኪዳን ደግሞ የሄኖክን አገልግሎት ጨምሮ ይገልጻል (ይሁዳ 14)። ሄኖክ በብሉይ ኪዳን ውስጥ ያልተገለጠና ስለ ወደፊቱ የሚናገር ጥልቅ የሆነ መሠረታዊ ትምህርት መግለጡ፤ በአሪት ዘፍጥረት ውስጥ ከታየው የበለጠ የነቢይነት አገልግሎት በዚህ ዘመን እንደነበር ያሳየናል።

ስለክብርሃም የተሰጠ መገለጥ። በትንቢት ታሪክ ክብርሃም የነበረበት ዘመን ቅድሚያ የያዘ ነው። ክብርሃም እግዚአብሔር ያነጋገረውና የባረከው ነቢይ ስለመሆኑ በግልጥ ተነግሯል (ዘፍጥ. 20፡7)። ክብርሃም

በታሪክ ውስጥ ያለውን ቦታ በሚመለከት በርካታ መገለጦች የተሰጡት ሲሆን፤ የእግዚአብሔር ታላቅ ዓላማም በሕይወቱ እንዲገለጥ ተደርጓል። ነገር ግን መልእክቱን ለሌሎች እንዲያስተላልፍ ስለመጠየቁ የተገለጠ አንዳችም ነገር የለም። ታሪኩ በቅዱሳን መጻሕፍት ተጽፎ እንዲቀር ከመደረጉ ውጪ ለሌሎች እንዲያስተላልፍ የተሰጠው አንዳችም ትእዛዝ አልነበረም። በኖረበት ዘመንና ከእርሱም በኋላ እግዚአብሔር ለይስሐቅ እና ለያዕቆብ በመናገር የሰጠውን መልእክት አጽንቷል።

ለሙሴ የተሰጠ መገለጥ። የሙሴ የሕይወት ዘመን ከፍተኛ የነቢይነት አገልግሎትና እጅግ ሰፊ የሆኑ መገለጦች የተገኙበት ነው። በዚያ ዘመን “ፔንታቴክ” ተብለው የሚጠሩት አምስቱ የሙሴ መጻሕፍት ከመጻፋቸውም ሌላ፤ እስራኤላውያንን ከግብፅ ባርነት ከማውጣት ተግባር ጋር የተያያዙ በርካታ መገለጦች አስፈልገው ነበር። እግዚአብሔር በሚቃጠል ቁጥቋጥ ውስጥ ሙሴን የተገናኘበት መንገድ ነቢይ የጠራበትን ልዩ ጥሪ ያሳያል። የሙሴ ነቢይነት በሕዝቡ ሁሉ ዘንድ የታወቀና ተቀባይነት ያገኘ ነበር። እግዚአብሔር ግልጽ ባልሆነ ራእይ ሳይሆን “አፍ ለአፍ” ይናገረው ነበር (ዘኁል. 12:8)። ሙሴ ያበረከተው ዋና ነገር፤ አምስቱን መጻሕፍት መጻፉ ቢሆንም፤ ስላልተገለጡ ብቻ ሌሎች የነቢይነት አገልግሎቶች ጨርሶ አላበረከተም ማለት አንችልም። በሙሴ ሕይወት የነቢይነት ሥራና ባሕርያት በሙላት ይታዩ ነበር። ወንድሙ አሮን እና እጉቱ ማርያምም ነቢያት ስለነበሩ በሥራው ያግዙት ነበር። ቢሆንም፤ አጋዦቹ በደረጃም ሆነ በመብት ከእርሱ በታች ነበሩ (ዘጸ. 7:1፤ 15:20)። በነቢይነት የተጠቀሰች የመጀመሪያዬ ሴት ማርያም ናት።

በዘመነ መሳፍንት የተሰጠ መገለጥ። ዘመነ መሳፍንት ከሙሴ ዘመን ጋር በቀጥታ ሊነጻጸር የሚችል ነው። ይህ የሽንፈትና ተስፋ የመቁረጥ ዘመን ነበር። በመሳፍንት የመጨረሻ እና ሰፊ ከሆነው የነቢያት ዘመን የመጀመሪያ ከሆነው ሳሙኤል በስተቀር በስም የተጠቀሰ አንድም ነቢይ በዘመነ መሳፍንት አልነበረም። ዲቦራ ሴት ነቢይት እንደነበረችና (መሳ. 4:4) ለጌዴዎን መንገድን ያመቻቸና ስሙ ያልተጠቀሰ አንድ ነቢይ (መሳ. 6:8) እንደነበር ብቻ ተጠቅሷል። ይህ ዘመን የእግዚአብሔር ቃል የራቀቀበትና ራእይም የማይገለጥበት ዘመን ነበር (1ኛ ሳሙ. 3:1)። አንዳንድ ጊዜ ግን እግዚአብሔር እንደ ጌዴዎን ላሉ ሰዎች ይናገር ነበር (መሳ. 6:12ቀ.)። ሆኖም አብዛኛውን ጊዜ መጽሐፍ ቅዱስ የነቢያቱን ስም፤ ወይም እግዚአብሔር በምን መንገድ መልእክቱን እንዳስተላለፈ አይገልጽም (መሳ. 2:20፤ 22፤ 10:11-14፤ 13:3-20፤ 20:18፤ 23፤ 28)።

በቀደሙት ነገሥታት ዘመን የተሰጡ መገለጦች። በሳሙኤል ጀምሮ የጽሑፍ ነቢያት በመባል በሚታወቁት ነቢያት ባበቃው የእስራኤል ነገሥታት ዘመን፤ የነቢያት አገልግሎት እርምጃ እንዳሳየ እንመለከታለን። ሥልጣንን የተሞላ መገለጥ ያመጡ፤ በሕዝቡ መካከል የተከበሩና ልዩ ስፍራ የተሰጣቸው ነቢያት ተነሥተው ነበር። ነቢያት ራሳይ ወይም መገለጥ የሚሰጣቸውና ትንቢት የሚናገሩ ሰዎች ብቻ ሳይሆኑ፤ በመለኮታዊ ኃይል ተመርጠው እግዚአብሔርን በመወከል ለዚህ አገልግሎት ተለይተው በሕዝቡ መካከል የተቀመጡ ሰዎች ነበሩ። የሳሙኤል አወላለድና አስተዳደግ ያልተለመደ ቢሆንም እግዚአብሔር ነቢያትን የጠራበትን አጠራር የሚገልጥ መንገድ ነው። የሳሙኤል የነቢይነት አገልግሎት ለዳዊት እና ለሰሎሞን ተቀብቶ መንገሥና ለተገለጠው ለመንግሥታቸው ክብር ምክንያት እንደነበር አንዳችም ጥርጥር የለም።

በሳሙኤል የሕይወት ዘመን የነቢያት ትምህርት ቤት ተመሠረተ (1ኛ ሳሙ. 19፡18-24)። ትምህርት ቤቱ የተመሠረተው ምናልባት ነቢያት እግዚአብሔርንና ሕዝቡን ለማገልገል ከፍተኛ ፍቅር ያለው አእምሮ በነበራቸው ወጣቶች ሁኔታ በመማሪያቸው ሳይሆን አይቀርም። የነቢያት ትምህርት ዋና ተግባር ነቢያት በውስጡ ትምህርት ማስተማራቸው ሲሆን፤ ከእግዚአብሔር መገለጥን ማግኘትና በመካከላቸው ድንቅና ተአምራት መፈጸሙም የተለመደ ነገር ነበር። ነቢያት ትምህርት ቤት ውስጥ ገብቶ ባያውቅም፤ ንጉሥ ሰሎሞን እራሱ ከነቢዩ ናታን ተምሮ ነበር።

በነገሥታት ዘመን የነቢያት ሥልጣን በተደጋጋሚ ታይቷል። ሳኦል በራሱ ላይ ውድቀትን ያመጣው ለነቢያት ሥልጣን በቂ ትኩረት ሊሰጥ ባለመቻሉ ነው (1ኛ ሳሙ. 13፡13-14)። ንጉሥ ዳዊት በነቢዩ ናታን (2ኛ ሳሙ. 12) እንደዚሁም በነቢዩ ጋድ (2ኛ ሳሙ. 24፡13 በግልጽ ተገሥጿል። በዚህ ዘመን በሰፊው ይታወቁ የነበሩ ነቢያት አኪያ፣ ኢዩኤል፣ ኤልያስና ኤልሳዕ ናቸው። አልፎ አልፎም እንደ ሕልዳና ያሉ ነቢያት ታይተዋል (2ኛ ነገሥት 22፡14፤ 2ኛ ዜና 34፡22)። አብዛኛው የነቢያት መልእክት ከጊዜው ሁኔታ ጋር የተያያዘ ነበር። ሰፋ የሚሉት የኢሳይያስ እና የኤርምያስ መልእክቶች የመጡት በኋላ ነው። የነቢያት አገልግሎት አስፈላጊነት እጅግ ታላቅ ነበር። አብዛኛውን ጊዜ ነቢያት ከነገሥታቱም ላቅ ያለ ምግባራዊ ሕይወት የነበራቸውና በመልእክታቸው በሚሰጡት ድጋፍ የተነሣ የማንኛውም ገዥ አመራር መሳካት ምክንያት ነበሩ። በዘመናቸው ከተጻፉት ቅዱሳን መጻሕፍት የተወሰኑትን የጻፉት እነርሱ እንደሆኑ ሲገመት፤ አብዛኛዎቹ ግን በካህናት እና በጻፎች መሆኑ የማያሻማ ሐቅ ነው። ስለዚህ ነቢያት መልእክታቸውን በጽሑፍ በማስቀረት የተጫወቱት ሚና አነስተኛ ነው ለማለት እንችላለን።

ከምርኮ በፊትና በምርኮ ወቅት የተሰጡ መገለጦች። ይህ ወቅት በኋላ ተማርከው የተወሰዱት ሕዝቅኤልና ዳንኤል የጻፏቸውን መጻሕፍት ጨምሮ፤ ነቢያት መልእክት በመናገርም ሆነ በጽሑፍ ለማስቀረት በመጣር የታወቁበት ታላቅ ዘመን ነው። በእነዚህ ዘመናት ነቢያት ምን እንዳስተማሩና ምን እንዳደረጉ ጭምር የሚናገሩ ታላላቅ መጻሕፍት ተጻፉ። ነቢያት እንደጠቆረ ከባድ ደመና በመቅረብ ላይ የነበረውን የእግዚአብሔር ፍርድና ሊመጣ ስላለው ምርኮ የማስጠንቀቂያ መልእክቶቻቸውን ወደፊት ሊገለጥ ካለው መንግሥት ክብር ጋር አቀናጅተው በመናገር አቀረቡ። እንደ ኢሳይያስ፤ ኤርምያስ፤ ሕዝቅኤል እና ዳንኤል ያሉ በዚያን ዘመን ያገለገሉ ታላላቅ ነቢያት፤ ዘመኑ ታላቅ የነቢያት ዘመን መሆኑን የሚያሳዩ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ምሳሌዎች ናቸው። መልእክታቸው አንዳንዴ ተቀባይነት ባያገኝም፤ የነቢይነት ስጦታ እንደነበራቸው ግን በርካታ መረጃዎች አሉ። በመልእክታቸው ሰፋትም ሆነ በአቀራረባቸው ውበት እና ጥራት፤ በየትኛውም ጊዜ ከተገለጠው የነቢያት መልእክት እጅግ የላቁ ነበሩ። ከጠቀስናቸው ታላላቅ ነቢያት ሌላ በዘመኑ ያገለገሉ በርካታ ነቢያት ነበሩ። ከእነርሱም ዓዙር፤ ሐናንያ፤ ሆሴዕ፤ ኢዩኤል፤ አሞጽ፤ አብድዩ፤ ዮናስ፤ ሚክያስ፤ ናሆም፤ ዕንባቆምና ሶፎንያስ ይገኙበታል። ስማቸው ባይጠቀስም ከእነዚህ ነቢያት ጋር ያገለገሉ ሌሎችም በርካታ ነቢያት እንደነበሩ የማያጠራጥር ነው። ልክ እንደ ሌሎቹ ዘመናት በዚህ ዘመን የተጠቀሰ የሴት የነቢይነት አገልግሎት አነስተኛ ነው። በኢሳይያስ ሚስት እንደምናየው የነቢያት ሚስቶች የባሉቻቸውን አገልግሎት በተወሰነ መጠን ይካፈሉ ነበር (ኢሳ. 8፡3)።

ከምርኮ በኋላ የተሰጡ መገለጦች። የብሉይ ኪዳን ነቢያት አገልግሎት ማጠቃለያ የሚገኘው ከምርኮ በኋላ ነው። መጽሐፈ ዕዝራና መጽሐፈ ነህምያ ስለዚህ ዘመን ዋናውን ታሪካዊ መሠረት ሲሰጡን፤ የሐጌና የዘካርያስ፤ በኋላም የሚክያስ አገልግሎት ለዚህ ዘመን የተገለጠውን የነቢይነት ዋና አገልግሎት ያሳዩናል። እነዚህ ሦስት ነቢያት በጽሑፍ ያስቀሩልን የመልእክታቸውን የተወሰነ ክፍል ብቻ ነው። በዘሩባቤል መሪነት የተካሄደው የቤተ መቅደስ ግንባታ ሥራ የተሳካ የሆነው፤ በነቢዩ ሐጌና በነቢዩ ዘካርያስ አገልግሎት በተገኘው የማያቋርጥ እርዳታና ማበረታቻ ነው። ከስድሳ ዓመት በኋላ ዕዝራ ለሚፈለገው መንፈሳዊ እንቅስቃሴ (ተሐድሶ) መምጣት ምክንያት ሆነ። ከዕዝራ በኋላ ጥቂት ቆይቶ ወደ ኢየሩሳሌም የመጣው ነህምያ፤ ከተማይቱን እና ቅጥሯን የመገንባት ፍላጎት በሕዝቡ ውስጥ እንዲነሣ አደረገ፤ ለዚህም ኃላፊነት ከዕዝራ በቂ ድጋፍን አገኘ።

ሚልክያስ የመጣው በነህምያ አገልግሎት ዘመን ሲሆን፤ የእርሱ የነቢይነት አገልግሎት የታየው ግን በኋለኛው የነህምያ የሕይወት ዘመን ሳይሆን አይቀርም። መልእክታቸውን በጽሑፍ ካስቀሩልን የብሉይ ኪዳን ነቢያት የመጨረሻው፤ የሚልክያስ መልእክት በወደፊቱ ጉዳይ ላይ ማተኮሩ ከጊዜው ጋር የሚስማማ ነው። ሚልክያስ ሕዝቡን ስለ ኃጢአቱ በማስታወስ ስለ መጥምቁ ዮሐንስ እና ስለ ክርስቶስ መምጣት በሥዕላዊ መግለጫ ግሩም በሆነ መንገድ ያቀርበዋል። ስለ ጌታ ቀን መምጣት በመናገር ሁለተኛው ኤልያስ የሆነውን የመጥምቁ ዮሐንስን መምጣት እንዲጠባበቁ በማበረታታት መልእክቱን ያጠቃልላል።

እውነተኞች ነቢያትን በሙሉ ከሌሎች ሰዎች የሚለያቸው የከበረ ነገር፤ አገልግሎታቸው የእግዚአብሔርን ቃል መናገር መሆኑ ነው። መልእክታቸው ትንቢት ነው የምንልበት ዋና ምክንያት፤ እነርሱ ካልገለጡት ሊታወቅ የማይችለውን የወደፊት ነገር መናገራቸው አይደለም። ነቢያት ብዙውን ጊዜ እግዚአብሔር እንዴት ሕዝቡን እንደመራ ለመናገር፤ ያለፈውን ጊዜ በማስታወስ ይጽፋሉ። በሌላ ጊዜ ደግሞ በጊዜው ለተፈጠረው ችግር ምን ማድረግ እንደሚያስፈልግ የሚያብራሩ ግልጽ መመሪያዎችን ይሰጣሉ። ኢየሩሳሌም በተከበበች ጊዜ ንጉሥ ሕዝቅያስ ምን ማድረግ እንዳለበት የተናገረው ነቢዩ ኢሳይያስ ነበር። ብዙ ጊዜ መልእክታቸው በኃጢአት ላይ ስለሚመጣ ፍርድ ነው። እግዚአብሔርን ማምለክ እና መታዘዝ አስፈላጊ መሆኑን የሚናገሩ ምክሮችና ማበረታቻዎች በመልእክታቸው ይገኙ ነበር። በዚህ በተቀደሰ አገልግሎታቸው ምክንያት ነቢያት የአገር መሪዎች፤ ጀግኖች፤ ተሐድሶ አምጪዎች፤ የእግዚአብሔር ወኪሎችና በማንኛውም ዓይነት ርእሰ ይሁን መገለጥን የሚያመጡ ነበሩ። ሕይወታቸው እና አገልግሎታቸው በብሉይ ኪዳን የምናየውን የእግዚአብሔር ሕዝብ ታሪክ መልካም አቅጣጫ ለማስያዝ ከፍተኛ አስተዋጽኦ አድርጓል።

4. መገለጥ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ

መገለጥን የተቀበለ ሰው ሁሉ ነቢይ ነው ማለት ባይቻልም፤ አንድ ሰው መገለጥን ሳይቀበል እውነተኛ ነቢይ ሊሆን ጨርሶ አይችልም። ነቢይነት በግልጽ ከሚያሳየው ውጫዊ ምልክት ሌላ፤ መንፈስ ቅዱስ የእግዚአብሔርን አሳብ ለነቢያቱ የሚገልጥበት ምስጢር ጭምር ነው። ይህን የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት በሚመለከት በግልጽ የተሰጠ ማረጋገጫ መኖሩን ብሉይ ኪዳንን በምናጠናበት ጊዜ እናገኛለን።

የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች የሚሰጡት ቀጥተኛ ምስክርነት። መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን የነበረውን አገልግሎት በሚመለከት

የሚመስክርልንን ቃል የምናገኘው በአዲስ ኪዳን ውስጥ መሆኑ እንግዳ ነገር ይመስላል፡- “ትንቢት ከቶ በሰው ፈቃድ አልመጣምና ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ” (2ኛ ጴጥ. 1፡21)። በብሉይ ኪዳን የተገለጠው ትንቢት በሙሉ መልእክቱን ባመጡ ሰዎች ችሎታ የተገለጠ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር ራሱ የሰጠው መገለጥ እንደሆነ እንመለከታለን። አንድ ጀልባ በላዩ የተሳፈሩትን ሰዎች ወደሚፈለገው ስፍራ እንደሚያደርሳቸው ሁሉ፤ መንፈስ ቅዱስ በነቢያት ልብ ውስጥ የሚሠራው ሥራ እንዲሁ ነው። ነቢያት ራሳቸውን ለእግዚአብሔር በመስጠት መንፈስ ቅዱስ በውስጣቸው ለሚሠራው ሥራ ፈቃደኞች መሆናቸውን እንመለከታለን። የመገለጡ ምንጭ ግን እግዚአብሔር ራሱ ነበር።

ይህ በአዲስ ኪዳን የምናገኘው ቃል የተመሠረተው በብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ላይ ነው። መንፈስ ቅዱስ መገለጥን በመስጠት ስለሚያከናውነው ሥራ ዳዊት ምስክርነቱን ሰጥቷል። “የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ ቃሉም በአንደበቴ ላይ ነበር” (2ኛ ሳሙ. 23፡2)። ነቢዩ ሕዝቅኤል መገለጥን የሰጠው መንፈስ ቅዱስ መሆኑን በተደጋጋሚ ተናግሯል (ሕዝ. 2፡2፤ 8፡3፤ 11፡1፤ 24)። ሚክያስ ለነቢይነት አገልግሎቱ ኃይልንና ብርታትን የሰጠው መንፈስ ቅዱስ መሆኑን ይናገራል (ሚክ. 3፡8)። ቅዱሳት መጻሕፍት የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች መሆናቸውን የሚናገሩ የአዲስ ኪዳን ጥቅሶችን በተጨማሪ ማመልከት ይቻላል (ማቴ. 22፡43፤ ሐዋ. 1፡16፤ 4፡25፤ 28፡25፤ ዕብ. 3፡7፤ 9፡6-8፤ 10፡15)። ቅዱሳን ሰዎች መጽሐፍ ቅዱስን በመንፈስ ቅዱስ (በእስትንፋሱ እግዚአብሔር) ተነድተው የመጻፋቸው እውነት የሚጽፉትን መገለጥ አስቀድመው መቀበላቸውን ያመለክታል። ይህ የመገለጥ ተግባር ለሦስተኛው የሥላሴ አካል መሰጠቱ ታላቅ ጉዳይ ነው።

ቀጥተኛ ባልሆነ መንገድ የተገለጡ ምስክርነቶች። አብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች ስለ መንፈስ ቅዱስ በቀጥታ አይናገሩም። የተለመደው አገላለጥ፤ “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚል ነው። ይህ አባባል ራሱ መንፈስ ቅዱስ በመገለጥ ውስጥ የሚያከናውነውን ሥራ ያመለክታል። አዌን እንዳለው፡- “እግዚአብሔር በነቢያት በኩል ተናገረ ወይም የእግዚአብሔር ቃል ወደ እነርሱ መጣ የሚል ቃል ስናገኝ፤ ለመግለጥ የተፈለገው የመንፈስ ቅዱስን ሥራ ነው።” ስለዚህ መንፈስ ቅዱስ በዚህ ጉዳይ ውስጥ ያለው ተግባር የተገለጠው፤ በብሉይና በአዲስ ኪዳን መገለጦቹ ከእግዚአብሔር እንደሚሰጡ በሚያሳዩ ግልጽ ጥቅሶች ነው።

5. መገለጥ የተሰጠባቸው መንገዶች

እግዚአብሔር አሳቡን ለነበያት ለማሳወቅ ሲል መገለጥን ለመስጠት የተጠቀመባቸው ቢያንስ አራት የተለያዩ የልዩ መገለጥ መንገዶች አሉ። እነዚህ መንገዶች ምን ያህሉ ተፈጥሮአዊ እና ምን ያህሉ ተአምራዊ ሆነው እንደተቀናጁ ማንም ለመገመት አይችልም። ምንጊዜም ቢሆን ትኩረት የተሰጠው መገለጡ ላመጣው ውጤት እንጂ፤ መገለጡ ለመጣበት መንገድ ወይም ዘዴ ባይሆንም፤ መገለጡ የመጣበትን መንገድ ማጥናቱ የመገለጡን ስማያዊ ባሕርይ ያሳየናል።

በንግግር ወይም በቃላት። ከእግዚአብሔር ዘንድ መገለጥ የመጣበት ዋነኛው መንገድ ንግግር ወይም ቃል ነው። በብሉይ ኪዳን “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” የሚለው ቃል በብዙ ስፍራ ይገኛል። እንደ ኢሳይያስ 6፡1-10 ያሉትን ምንባቦች ከሐዋርያት ሥራ 28፡25 ጋር ማወዳደር በእነዚህ ጊዜያት የተናገረው የሥላሴ አካል መንፈስ ቅዱስ መሆኑን ያረጋግጣልናል። ብሉይ ኪዳን ተናጋሪውን “እግዚአብሔር” እና “ጌታ” ብሎ ሲጠራ፤ አዲስ ኪዳን ደግሞ መንፈስ ቅዱስ ብሎ ይጠራዋል። እግዚአብሔር ተናገረ ስንል፤ የተናገረበት መንገድ ምን እንደሆነ አጠቃልሎ መናገር አይቻልም። በአዲስ ኪዳን ክርስቶስ በተጠመቀበት ጊዜ በጴጥሮስ፤ በያዕቆብ እና በዮሐንስ ፊት መልኩ ነጭ እስኪመስል ድረስ በተለወጠበትና፤ ጳውሎስን በተገናኘው ጊዜ እንደሆነው ዓይነት ብዙ ጊዜ በድምፅ ተናግሯል።

በብሉይ ኪዳንም እግዚአብሔር በተመሳሳይ መንገድ ተናግሯል። ለምሳሌ በሲና ተራራ ሕዝቡ ሙሴ ነበይ መሆኑን እንዲያምኑበትና እንዲሰሙት፤ እነርሱ በሚረዱትና ምስክር ሊሆን በሚችልበት መንገድ ከእግዚአብሔር ጋር ተነጋግሯል (ዘጸ. 19፡9)። ሳሙኤል በተጠራ ጊዜ ደግሞ (1ኛ ሳሙ. 3፡1-14)፤ የእግዚአብሔር ድምፅ የኤሊ ድምፅ እስኪመስለው ድረስ የእግዚአብሔርን ድምፅ መለየት አቅቶት ነበር። ስለዚህ የቅዱሳን መጻሕፍትን የቃላት አጠቃቀም ትክክለኛነት የሚቀበል ማንኛውም ሰው እግዚአብሔር የሚናገረው የሰው ንግግር በሚመስል እውነተኛ ቃላትና ድምፅ መሆኑን ሊረዳ ይችላል። እርግጥ እግዚአብሔር በዚህ መንገድ ብቻ እንዲጠቀም አይገደድም። የሰው ድምጽ ወይም ሌላ ንግግር የሚያስተላልፍ የመገናኛ መንገድ መጠቀም ለመግባባት አስፈላጊ ነው። እግዚአብሔር ግን የቃላት ንግግር እንኳ በማያስፈልገው መንገድ ውጤት የሚያመጣ መልእክት ለሰዎች ልብ ማድረስ ይችላል። አማኝ ዘወትር ከመንፈስ ቅዱስ ይማራል፤ የተማረውን ለሌሎች በሚገባ ለመግለጥ ግን ብዙ ጊዜ አስቸጋሪ ነገር ይሆንበታል።

ስለዚህ እግዚአብሔር አንዳንዴ ከሰው ድምጽ ጋር የሚመሳሰል የመገናኛ መንገድን በመጠቀም፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ በቀጥታ ለልብ መናገር እንደሚችል እንረዳለን።

እግዚአብሔር መልእክት ለመስጠት በቃላት መጠቀሙን ልብ ልንለው የሚገባ አስፈላጊ ነገር ነው። መገለጥ ለአእምሮ ከሚመች ምክንያታዊ ምሪት እጅግ ይልቃል። እግዚአብሔር ለሰው ልጆች የሚገልጠውና የሚያስረዳው ግልጥ የሆነ መልእክት አለው። የሰው ልጅ ይህን መልእክት ግልጥ በሆኑ ቃላት ይቀበላል። የዚህ መንገድ ግልጥነት ስሜትን ከሚነካ፤ ወይም በሕይወት ላይ ተጽዕኖን ከሚያሳድር ነገር በላይ ነው። መልእክቱ ተጨባጭና ግልጥ ነው። እግዚአብሔር መልእክቱን ራሱ ጽፎ ወደ ሰዎች ልጆች ልኮት ቢሆን እንኳን ኖሮ መልእክቱ ይበልጥ እውነተኛና ትክክለኛ አይሆንም ነበር። እግዚአብሔር ፈቃዱ እንዲታወቅ የማድረግ ዓላማው ሁሉ በዚህ ውስጥ ይሟላል።

ሕላም። ሁለተኛው መገለጥን የመቀበያ መንገድ ሕላም ነው። ይህ ዘዴ እግዚአብሔር መገለጥን በመስጠት ለሰው ልጆች የሚናገርበት የተለመደና ተቀባይነት ያለው መንገድ ነው። ለዚህ ምሳሌ የሚሆኑ ብዙ መረጃዎችን በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እናገኛለን (ዘፍጥ. 20፡3-7፤ 31፡10-13፤ 24፤ 37፡5-20፤ 40፡5-16፤ 41፡11-13፤ 15-32፤ 42፡9፤ ወዘተ.)። እግዚአብሔር በዚህ መንገድ ከተናገራቸው ሰዎች ብዙዎቹ ነቢያት አልነበሩም። (ለምሳሌ፡- አቤሜሌክ፤ ላባ፤ የፈርዖን የጠጅ አሳላፊዎች አለቃና የእንጀራ አዛዦቹ አለቃ፤ ፈርዖን ራሱ) እግዚአብሔር በሕልም የተናገራቸው ሰዎች ነበሩ። መልእክትን በሕልም መቀበል ለነቢያት የተለመደና ተቀባይነት ያለው ነው። በሙሴ ላይ ባደረጉት ማጥረምረም እግዚአብሔር አሮንንና ማርያምን ሲገሥጸቸው እንዲህ ብሏል፡ “ቃሌን ስሙ በመካከላችሁ ነቢይ ቢኖር እኔ እግዚአብሔር በራእይ እገለጥለታለሁ ወይም በሕልም እናገረዋለሁ” (ዘጥል. 12፡6)። በተቃራኒው ደግሞ የሙሴን ከፍተኛ የነቢይነት ስፍራ ሲያረጋግጥ “ሙሴን ግን ፊት ለፊት እናገረዋለሁ” ብሏል። አንዳንድ ጊዜ አብርሃም እንደነበረበት ሁኔታ በከባድ እንቅልፍ ከእግዚአብሔር ዘንድ መገለጥ ይሰጣል (ዘፍጥ. 15፡12)። ዳንኤልም በአንድ ወቅት በዚህ ሁኔታ ላይ ነበር (ዳን. 10፡9)። ሐሰተኛ ነቢያት ከእግዚአብሔር ዘንድ መገለጥን በሕልም ሳያገኙ አግኝተናል በማለታቸው እግዚአብሔር ሲነቅፋቸውና ሲገሥጸቸው እንመለከታለን (ኤር. 23፡25)። እንዲህ ያለው መገለጥ ወደፊት በብዛት እንደሚሰጥ በኢዩኤል 2፡28-32 ተተንብዮአል። ጴጥሮስ የዚህ ትንቢት ሙሉ ፍጻሜ ገና ሊመጣ ባለው መንግሥት ቢሆንም፤ ከፊሉ ግን በሐዋርያት ሥራ 2፡16-21፤ እንደተፈጸመ አረጋግጧል። ከእነዚህ በርካታ

ጥቅሶች የምንረዳው፡ መገለጥን የመቀበያው መንገድ ትልቅ ስፍራ እንዳለው ነው።

ራእይ። ከሕልም ጋር በቅርብና በግልጽ የተያያዘው ሌላ መንገድ ራእይ ነው። ነቢያት የሚታወቁበት የዕብራይስጥ ቃል፡ “ተመልካች” ማለት ሲሆን፡ ይህ መጠሪያ ራእይን ከማየት አኳያ፡ የሚሰጣቸው ነበር። አንዳንድ ጊዜ ራእይ ከሕልም ጋር አብሮ የሚሰጥ መገለጥ እንደሆነ ጥርጥር የለንም። በሌላ ጊዜ ደግሞ ነቢዩ ሙሉ ለሙሉ ጉቁ በሆነና ባላንቀላፋበት ሰዓት መልእክት መቀበሉን የምናስበው ተኝቶ ለመሆኑ ምንም ማስረጃ ስለማናገኝ ነው። የኢሳይያስ (ኢሳ. 1:1፤ 6:1)፤ የሕዝቅኤል (ሕዝ. 1:3) እና የሚክያስ (1ኛ ነገሥት 22:19) መገለጦች በዚህ ክፍል የሚመደቡ ናቸው። በንግግር ከሚመጡ ቀጥተኛ መልእክቶች በተቃራኒ፡ በአንዳንድ ሕልሞች እንደሚሆነው ሁሉ፡ ራእይም መልእክቱ ሁልጊዜ ቶሎ ግልጽ የሚሆንና የምንረዳው አይደለም። ሕዝቅኤል በራእይ ያየውን መልእክት መረዳት አለመረዳቱ የሚያጠያይቅ ነው። ሁሉም የነቢያት መልእክቶች በጊዜው ለተፈጠሩ ሁኔታዎች የሚያስተላልፉት መልእክት እንደነበር ከመረዳት አንጻር፡ በጊዜው ለነበሩ ሁኔታዎች የተሰጡ ራእዮች በሙሉ በዚያው መልካቸው ለተቀባዮቹ ግልጽ እንደነበሩ ማሰብ እንችላለን።

ተፈጥሮአዊ ባልሆነ እንቅልፍ [trance]* የሚሰጡ መገለጦች። በሰማያዊ መገለጥ ውስጥ መልእክት የምንቀበለበት አራተኛው መንገድ ተፈጥሮአዊ ያልሆነ እንቅልፍ ነው። ተፈጥሮአዊ ያልሆነ እንቅልፍ በራሱ የሚናገረው አንዳችም ነገር የለም። ነገር ግን ሰዎች ከእግዚአብሔር መልእክት የሚቀበሉበት አንዱ መንገድ ነው። ብዙ ጊዜ በሕዝቅኤል እንደሆነው ከራእይ ጋር ይቀናጃል (ሕዝ. 8:3፤ 11:24)። በአንዳንድ ሁኔታዎች ተፈጥሮአዊ ባልሆነ እንቅልፍ የምንቀበለውን መገለጥና ሕልምን መለየቱ በጣም አስቸጋሪ ይሆናል። ምክንያቱም ተፈጥሮአዊ ያልሆነው እንቅልፍና፡ ሰማያዊ በሆነው ተጽዕኖ የሚመጣ ከባድ እንቅልፍ ተመሳሳይ ናቸው (ዘፍጥ. 15:12፤ ዳን. 10:9)። ተፈጥሮአዊ ያልሆነ እንቅልፍ የእግዚአብሔርን መገለጥ ለመቀበል የግድ አስፈላጊ አይደለም።

በብሉይ ኪዳን ሰዎች የእግዚአብሔርን መገለጥ የተቀበሉባቸው የተለያዩ መንገዶች እነዚህ ሲሆኑ፡ የሰዎች ልምምድ ግን እንደ ሌሎቹ መለኮታዊ ተግባራት ሁሉ የተፈጸሙትን ነገሮች ሁሉ ሙሉ በሙሉ እንድንረዳ ሊያደርገን አይችልም። ነገር ግን እግዚአብሔር በራሱ መንገድና ሰዎች ሊረዱት በሚችሉት ሁኔታ መልእክቱን አስተላልፏል ማለቱ በቂ ነው። መንገዶቹ ጥቅም ላይ ለዋሉባቸው ዘመናት ፍጹም ተስማሚ ነበሩ። በዘመናችን የእነዚህ ሁሉ ቦታ፡ ሙሉ መገለጥ በሆነው መጽሐፍ ቅዱስና

* ይህ ቃል የሚያመለክተው አንድ ሰው ራእይ በሚያይበት ጊዜ የሚገኝበትን አካላዊ ሁኔታ ነው።

በመንፈስ ቅዱስ አሠራር ተተክቷል። በየዘመናቱ እግዚአብሔር እራሱን የመግለጥና የማሳወቅ ፍላጎት እንዳለው በእነዚህ ሁኔታዎች ሁሉ እናረጋግጣለን።

6. በአዲስ ኪዳን የተሰጡ መገለጦች

አጠቃላይ ሁኔታውን ስናየው፤ በአዲስ ኪዳንና በብሉይ ኪዳን በተሰጡ መገለጦች መካከል መሠረታዊ ልዩነት የለም። ዘላለማዊው አምላክ በመንፈስ ቅዱስ በኩል ራሱን የመግለጥ ሥራውን ቀጥሏል። ነገር ግን በአዲስ ኪዳን በተወሰኑ ሁኔታዎች እግዚአብሔር ራሱን የገለጠባቸው አዳዲስ መንገዶች ታይተዋል።

በክርስቶስ በኩል የተሰጡ መገለጦች። በብሉይ ኪዳን ትንቢት የተነገረለት መሢሕ፤ በአዲስ ኪዳን በሥጋ እንደተገለጠና በአገልግሎቱ ልዩ የሆነ የእግዚአብሔር መገለጥ እንደታየ እንመለከታለን። መንፈስ ቅዱስ ጌታ ኢየሱስን በአገልግሎቱ ይረዳው ነበር፤ ቢሆንም ዋናውን የመግለጥ ሥራ ክርስቶስ ራሱ ነበር የሚያከናውነው። ይህ በአዲስ ኪዳን ለተሰጠ ሰፊ መገለጥ መሠረት ጥሏል። የሰው ሥጋ በመልበስ የተገለጠው አምላክ፤ የብሉይ ኪዳን ነቢያት ሊሰጡ ይቻላቸው ከነበረ ማንኛውም ነገር የላቀ ልዩ የእግዚአብሔር መገለጥ ነው።

በአማኞች ውስጥ የተሰጠ መገለጥ። ከብሉይ ጋር ሲወዳደር በአዲስ ኪዳንም ሰፊ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ለእያንዳንዱ ክርስቲያን ይሰጣል። ከጴንጤቆስጤ ዕለት ጀምሮ መንፈስ ቅዱስ በእያንዳንዱ አማኝ ውስጥ በማደር የእግዚአብሔርን ፈቃድ ለመረዳት የመገለጥ ምንጭ ሆኖለታል። በብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔርን ፈቃድ የሚያውቁ ጥቂቶች ብቻ ነበሩ። አሁን ግን ቀድሞ ባልነበረ ሁኔታ መንፈስ ቅዱስ አማኙን ይመራል፤ ያስተምራል፤ ይረዳልም። መገለጥ መሠረታዊ መንገዱን ያልተወ ሲሆን፤ ውጤታማነቱም በመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት እየሰፋ ሄዷል።

በቅዱሳት መጻሕፍት በኩል የተሰጡ መገለጦች። የተሟላ መገለጥ በጽሑፍ መልክ የተገኘው በአዲስ ኪዳን ነው። በሐዋርያት ዘመን ለፍጻሜ ቀርቦ የነበረው የቅዱሳት መጻሕፍት ቃል፤ አሁን በተሟላ መልኩ በእጃችን ይገኛል። ስለዚህ በዚህ ዘመን የተሰጠው የመገለጥ ባሕርይ በአብዛኛው የተመሠረተው በጽሑፍ ሰፍሮ በደረሰን መገለጥ ነው። በሕልም፤ በራእይ እና ተፈጥሮአዊ ባልሆነ እንቅልፍ ውስጥ በመሆን በሚሰጥ መገለጥ ፋንታ፤ በሕይወት የሚሆን መመሪያ በተለይ የሚገኘው በጽሑፍ ሰፍሮ በተላለፈልን መገለጥ ሆነ። ይህ ሲባል ግን በጽሑፍ ሰፍሮ ከተላለፈልን መገለጥ ሌላ

በብሉይ ኪዳን የነበሩት ዓይነት መገለጦች በአዲስ ኪዳን አልታዩም ማለት አይደለም። አዲስ ኪዳን ወደ እውነት መምጣት ሲጀምር የቀድሞዎቹ የመገለጥ መንገዶች ስፍራቸውን እየለቀቁ ሄዱ። ምንም እንኳን ከክርስቶስ ዳግም ምጽአት ቀደም ባሉት ጊዜያት ሕልምና ራእይ እንደገና በአገልግሎት ላይ ቢውሉ (ኢዩ. 2፡28ቀ.፤ ሐዋ. 2፡16-21)፤ በአሁኑ ጊዜ ወግ አጥባቂ ክርስቲያኖች ሕልምና ራእይን በመሳሰሉ ሁኔታዎች መጠቀምን ከፍተኛ የጥያቄ ምልክት ያኖሩበታል። መገለጥ በአዲስ ኪዳን የተሟላና በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ የሚገኝ ተደርጎ ይታያል።

ወደፊት የሚሰጡ መገለጦች። ሁለቱም ኪዳናት በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ላይ በማትኮር ወደፊት ስለሚፈጸሙ መገለጦች ይናገራሉ። በክርስቶስ ዳግም ምጽአት ወቅት ከሚከናወነው ሁኔታ የእግዚአብሔርን ልጅ ክብር በሙላት የሚያሳይ ልዩ መገለጥ ይሆናል። ያለንበት ዘመን የመንፈስ ቅዱስ ዘመን ሲሆን፤ እግዚአብሔርም በዚሁ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ይታወቃል። ወደፊት የሚመጣው ዘመን ግን በማያቋርጠው የእግዚአብሔር መንፈስ አገልግሎት የሚታጀብ ሆኖ፤ ዘመኑም በክብሩ የሚገለጠው የእግዚአብሔር ልጅ ዘመን ይሆናል። ይህ የመለኮታዊ መገለጦች ሁሉ ቁንጮ ነው።

መንፈስ ቅዱስ በእስትንፋሱ- እግዚአብሔር ሥራ ውስጥ

1. የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር* አስፈላጊነት

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ከነበሩት በርካታ አገልግሎቶችና፡ ክርስቲያኖች ከፍተኛ ትኩረት ሊሰጡት ከሚገባ ትምህርት፡ እስትንፋሱ-እግዚአብሔርን ያህል የሚቀርቡ ሥራዎች እጅግ ጥቂት ናቸው። አብዛኛዎቹ የክርስትና መሠረታዊ እምነቶች በከፍተኛ ሁኔታ የተመሠረቱት፡ በአዲስ ኪዳን በተሰጠው መገለጥ ላይ ነው። ለቸልተኛ (ግድ የለሽ) ተመልካች እንኳን አዲስ ኪዳን በብሉይ ኪዳን ላይ መመሥረቱና፡ አንዱ ኪዳን ከሌላው ተለይቶ ሙሉ የሆነና አጥጋቢ መገለጥ ሊሰጥ አለመቻሉ የታወቀ ነው። ለቅዱሳት መጻሕፍት መገኘት ምክንያት የሆነው የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ ትምህርት፡ በሁለቱም ኪዳናት ውስጥ የጎላ ልዩነት የለውም።

የእምነት ድንጋጌያቸው እንደሚያሳየው፡ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ ትምህርት፡ የአብዛኛዎቹ የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት አቋም ነው። በምእመናኑም ሆነ በአገልጋዮቹ እንዲሁም በተለያዩ የእምነት ክፍሎች ዘንድ ባሉ በአብዛኛዎቹ መሠረታዊ የእምነት ትምህርቶች መካከል በመጠን የተለያየ ልዩነት ቢኖርም፤ ሁሉም የፕሮቴስታንት አብያተ ክርስቲያናት፡ በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትምህርት ላይ ያላቸው ይፋ አቋም አንድና ተመሳሳይ ነው። ሆኖም በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትምህርት ላይ የተለያዩ አመለካከቶች ባላቸው ቡድኖች መካከል ሰፊ ውይይትና ጥልቅ ክርክር መደረጉ አይካድም። እነዚህን በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ላይ የተደረጉት ጥልቅ ውይይቶች በዚህ መጽሐፍ ውስጥ አንመለከታቸውም።

የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ የእምነት ትምህርት በአንዳንድ የዘመኑ አስተማሪዎች ቸል ቢባልም፤ አስፈላጊነቱን ማስረዳቱና

* ይህ ጥምረ ቃል፡ በዚህ መጽሐፍ ውስጥ በእንግሊዝኛ “ኢንስፒሬሽን” [Inspiration] ለሚለው ቃል ትርጉም ውሏል። “እስትንፋሱ-እግዚአብሔር” ሰዎች ቅዱሳት መጻሕፍትን በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው የጻፉበት ተግባር ነው።

መግለጥ ግን አስቸጋሪ ነገር አይደለም። ቅዱሳት መጻሕፍት በተአምራዊ መንገድ የተጻፉ የእግዚአብሔር ቃል፣ ያለዚያም ስሕተት ሊኖራቸው የሚችል የሰዎች ሥራ ጥርቅሞች መሆናቸውን መለየቱ በጣም አስፈላጊ ጉዳይ ነው። በትነር [Boettner] የተባለው የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪ የሚከተለውን አሳብ በጽሑፉ አስፍሯል፡-

“የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትምህርት ጥያቄ ለቤተ ክርስቲያን አስፈላጊ መሆኑ በቀላሉ የሚታይ ጉዳይ ነው። ቤተ ክርስቲያን ግልጥ የሆነና ሥልጣን ያለው መረጃ ከመጽሐፍ ቅዱስ ስለምታገኝ መሠረተ እምነቱን ለማቀናበር ቀላል ሆኖላታል። ማድረግ ያለባት፣ የቅዱሳት መጻሕፍትን ትምህርት መመርመርና በመሠረተ እምነት ድንጋጌዋ ላይ ማስፈር ብቻ ነው። ግን ቅዱሳት መጻሕፍት ሥልጣን ባይኖራቸውና መታረም፣ መስተካከል፣ አንዳንድ ክፍሎችም በግልጥ መወገድ ቢኖርባቸው ኖሮ፣ ቤተ ክርስቲያን ልትወጣው በማይቻላት ከፍተኛ ችግር ውስጥ በገባች ነበር። በቤተ ክርስቲያን ዓላማም ሆነ፣ ልትገነባው የሚያስፈልጋትን መሠረተ እምነት ትምህርት አስመልክቶ ወደማያልቅ የአመለካከት ልዩነትና ግጭት ውስጥ ትገባ ነበር።”

የእስትንፋሱ-እግዚአብሔርን መሠረታዊ የእምነት ትምህርት ለመደገፍ የመከራከሪያ አሳቦችን ማቅረብ የዚህ ትምህርት ዓላማ አይደለም። ስለዚህ ከመጽሐፍ ቅዱስ ውጭ ያሉ መረጃዎችን የማቅረብ ሙከራ አይደረግም። በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉ መረጃዎችም የመንፈስ ቅዱስን ሥራ በሚገልጥ መልካቸው ብቻ ይቀርባሉ። በእምነት ዓይኖቻቸው ነገሮችን ለሚያዩ ሁሉ በዚህ ጉዳይ ላይ መጽሐፍ ቅዱስ የሚሰጠው መረጃ ግልጥና በቂ ነው። ሉዊስ ስፔሪ ፔፈር የተባለው የሥነ-መለኮት ሊቅ ስለዚሁ ጉዳይ የሚከተለውን ጽፏል፡-

“ቤተ ክርስቲያን በዘመናት ሁሉ በተቀበለችው የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ የእምነት ትምህርት ጸንታ የምትቆመው፣ የዚህ ትምህርት ደጋፊዎች ከተቃዋሚዎች ይልቅ ማስተጋባት ወይም ሰብአዊ የሆነ መከላከያ ማቅረብ ስላለባቸው ሳይሆን፣ እውነቱ በመለኮታዊው አዋጅ ውስጥ የተገለጠ በመሆኑ ነው። በዚህም ምክንያት ቅዱሳንም ሆኑ ሐዋርያት እግዚአብሔር የሚነግራቸውን ቃል ከማመን በስተቀር ሌላ ምርጫ አልነበራቸውም።”

2. የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትርጉም

በመጽሐፍ ቅዱስ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር አሳብ የተጠቀሰው በጥቂት ስፍራዎች ነው። በኢዮብ 32፡8፣ ኤሊሁ “ነገር ግን በሰው ውስጥ መንፈስ አለ፤ ሁሉንም የሚችል የአምላክ እስትንፋስ ሕይወትን ይሰጣል”

ብሏል። በዚያን ጊዜ አሁን በምናየው መልኩ የተዘጋጀ የቅዱሳት መጻሕፍት ክፍል ባለመኖሩ ይህ ቃል ስለ ቅዱሳት መጻሕፍት አጻጻፍ የሚናገር ነው ብሎ መቀበል በጣም ያስቸግራል።

በ2ኛ ጢሞቴዎስ 3፡16፥ ከተጻፈው “እስትንፋሱ-እግዚአብሔር” (“የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበት መጽሐፍ”) ከሚለው ቃል የምንረዳው፥ ቅዱሳት መጻሕፍትን ያስገኘው የእግዚአብሔር ሥራ ማለት ቅዱሳት መጻሕፍት የተሰጡት በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሆኑን ነው። በዚህ መልክ የተገኙት ቅዱሳት መጻሕፍት ለትምህርት፥ ለተግሣጽ፥ ልብን ለማቅናትና በጽድቅም ላለው ምክር ጠቃሚ የሆኑት፥ የእግዚአብሔር መንፈስ ወይም እስትንፋሱ ስላለባቸው እንደሆነ በዚህ ጥቅስ ተገልጧል። ይህ እውነት ቅዱሳት መጻሕፍት አንዳች ስሕተት የሌለባቸውና በመለኮታዊ ሥልጣን የተሞሉ መሆናቸውን ያሳያል። ይህን እውነት ለማረጋገጥ ሲባል በቅዱሳት መጻሕፍት የሚገኙትን በርካታ ምስክርነቶች እንደገና ለማቅረብ መሞከር እምብዛም አስፈላጊ አይደለም። ብሉይ ኪዳን የእግዚአብሔር ቃል በመሆኑ ክርስቶስ ራሱ በተደጋጋሚ ተጠቅሞበታል። ጸሐፊዎቹ እራሳቸውም ጽሑፎቻቸው በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር የተገኙ መሆናቸውን ተናግረዋል። የቅዱሳት መጻሕፍት ይዘትና መልእክታቸው የመለኮታዊ መገለጥ ውጤት፥ የመልእክት አመዘጋገባቸው ደግሞ የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራ መሆኑን መመልከት እንችላለን። መጽሐፍ ቅዱስ የእግዚአብሔርን መኖር አውቆ ስለ ሕልውናው ማረጋገጥ ሳያስፈልገው ለእርሱ መናገሩን እንደሚቀጥል ሁሉ፥ ቅዱሳት መጻሕፍትም የእግዚአብሔር መንፈስ ውጤቶች መሆናቸውን አውቆና ተቀብሎ ይገልጣል።

ልንዘነጋው የማይገባ ሌላ ነገር፥ ቅዱሳት መጻሕፍት መለኮታዊ ብቻ ሳይሆኑ ሰብአዊም መሆናቸውን ነው። መጽሐፍ ቅዱስ የተጻፈበት የቋንቋ ይዘት የጸሐፊውን የቃላት ችሎታ ያሳያል። የጸሐፊዎቹ ስሜት፥ ሰብአዊ እውቀትና ልምምድ፥ ተስፋ... ወዘተ. ሁሉ የእግዚአብሔርን መንፈስ ሕልውና በማያስተባብል መልኩ በጽሑፎቻቸው ውስጥ ተንፀባርቋል። ቅዱሳት መጻሕፍት ራሳቸው እንደሚመሰክሩት፥ አንዳንድ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ቃል በቃል እግዚአብሔር ለሰው ልጆች ያስጻፋቸው ቢሆኑም፥ ብዙዎቹ ግን እንዲህ አይደሉም። በእያንዳንዱ መጽሐፍ ውስጥ ያለው መለኮታዊም ሆነ ሰብአዊ ተጽዕኖ መጠን የተለያየ ቢሆንም፥ ሁሉም ግን በእኩልነት ለእግዚአብሔር ዓላማ ተገቢ የሆኑና መንፈሱ በእኩልነት ያለባቸው ናቸው። በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውስጥ ያለውን የመንፈስ ቅዱስ ሥራ መመርመር፥ ቅዱሳት መጻሕፍት የመለኮትና የሰው ሥራ ውጤቶች መሆናቸውን የሚያሳየውን መረጃ ያጸናዋል።

ስለዚህ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትርጉም እግዚአብሔር ተአምራዊ በሆነ መንገድ የቅዱሳት መጻሕፍት ጸሐፊዎችን ሰብአዊ ችሎታ፥ የግል ባሕርይ፥ የአጻጻፍ ስልት፥ ስሜት ወይም ሌላ የሰብእና አቋማቸውን ሳይቀይር፥ ቋሚና ሙሉ የሆነ መልእክቱ ያለ አንዳች ስሕተት እንዲጻፍ ያደረገበትን ሁኔታ ያመለክታል። ጸሐፊዎቹ በመጻሕፍቱ ውስጥ የሚገኙትን ቃላት ሳይቀሩ በተአምራዊ ሁኔታና በሥልጣን እየመራ ያጻፈበት መንገድ ነው። ስለዚህ ቅዱሳት መጻሕፍት ሙሉ በሙሉ የእግዚአብሔር መንፈስ (እስትንፋሱ-እግዚአብሔር) ያለባቸው መሆናቸውን፥ ቃሉም በትክክል የእግዚአብሔር ቃል መሆኑን እንድንተማመንና ለእምነታችንና ለሕይወታችን እንዲጠቅመን ተሰጥቶናል።

3. እስትንፋሱ-እግዚአብሔር፤ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ

ከዚህ ቀደም መንፈስ ቅዱስ መገለጥን በመስጠት ረገድ ስለሚያከናውነው ተግባር የተመለከትናቸውን ብዙ ነገሮች በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ውስጥም እንደገና ልንጠቅሳቸው እንችላለን። ነገር ግን የመገለጥ የመጀመሪያና ዋና ተግባር፥ እግዚአብሔር ካልገለጣቸው በቀር ሊታወቁ የማይችሉ ነገሮችን መግለጥ ሲሆን፥ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ግን፥ ቅዱሳት መጻሕፍትን በጽሑፍ ማስፈር ነው። መገለጥን ብቻ ሳይሆን ታሪካዊ እውነቶችም ተመርጠው እንዲጠቃለሉ ያደርጋል። የጸሐፊዎች የአእምሮና የአስተሳሰብ ውጤትም ተደምርቦታል። በዚህ ልዩ አገልግሎት ስለ መንፈስ ቅዱስ ሊታወቁ የሚገባቸው ሌሎች እውነቶች ሁሉ ተገልጠውበታል። ቅዱሳት መጻሕፍት በብሉይ ኪዳን በእግዚአብሔር መንፈስ አማካይነት የመሰጠታቸው መሠረታዊ የእምነት ትምህርት በስድስት የተለያዩ ክፍሎች ቀጥሎ ቀርቧል።

የብሉይ ኪዳን ጸሐፊዎች ምስክርነት። የቅዱሳት መጻሕፍት ጸሐፊዎች፥ የጻፉት ነገር ሁሉ ገብቷቸውና ተረድተውት ነው የጻፉት ለማለት ባንችልም፥ የሚጽፉት ነገር ሁሉ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤት መሆኑን አውቀው እንደጻፉት ግን አንዳች ጥርጣሬ የለንም። ዋርፊልድ [Warfield] የተባለው ጸሐፊ እንዳለው፥ “የመጽሐፍ ቅዱስ ጸሐፊዎች፥ የሚጽፉት ነገር በመለኮታዊ መንፈስ የተጻፈ የሰው ሥራ ውጤት እንደሆነ ቆጥረው ሊያሻሽሉት ወይም ሊያድሱት አልሞከሩም። ቅዱሳት መጻሕፍት፥ እግዚአብሔር በሰዎች ተጠቅሞ የጻፉቸው የመለኮት ውጤቶች ናቸው።” የጻፏቸው መጻሕፍት እስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሆናቸውን ለማረጋገጥ ሳይሞከሩ አውቀው የተቀበሏቸው መሆኑን እንረዳለን። በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውስጥ ያለውን የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በግልጥ

ያውቁት እንደነበር የሚያመለክቱ ክፍሎችም ይገኛሉ። ዳዊት የጻፋቸው ጽሑፎች የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤቶች መሆናቸውን ተናግሯል። “የእግዚአብሔር መንፈስ በእኔ ተናገረ፤ ቃሉም በአንደበቴ ላይ ነበረ። የእስራኤል አምላክ ተናገረኝ፤ የእስራኤል ጠባቂ እንዲህ አለ” (2ኛ ሳሙ. 23:2-3)። ኢሳይያስም የጌታ ቃል በተመሳሳይ መንገድ እንደተጻፈ ጠቅሷል፤ “ከእነርሱ ጋር ያለው ቃል ኪዳን ይህ ነው ይላል እግዚአብሔር፤ በአንተ ላይ ያለ መንፈሴ በአፍህም ውስጥ ያደረግሁት ቃሌ ከዛሬ ጀምሮ እስከ ዘላለም ድረስ ከአፍህ ከዘርህም አፍ ከዘር ዘርህም አፍ አያልፍም፤ ይላል እግዚአብሔር” (ኢሳ. 59:21)። ኤርምያስም እግዚአብሔር ቃሉን በአፉ ውስጥ እንዳኖረለት መስክሯል። “እግዚአብሔርም እጁን ዘርግቶ አፌን ዳሰሰ፤ እግዚአብሔርም፡- እነሆ፤ ቃሌን በአፍህ ውስጥ አኑራለሁ... አለኝ” (ኤር. 1:9)። የነቢያቱ ጽሑፎች፤ እግዚአብሔርን በእውነት በሚያመልኩ ሁሉ ዘንድ እንደ እግዚአብሔር ቃል ወዲያውኑ ተቀባይነት አግኝተዋል። ጽሑፎቻቸው የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤቶች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ ምንም ማስረጃ ለማቅረብ አለመሞከራቸው፤ ማረጋገጫ ማቅረቡ አስፈላጊ እንዳልነበረ የሚያመለክት ነው። የጽሑፎቹ ባሕርይ ራሱ ለጸሐፊዎቹም ሆነ ለአንባቢዎች በቂ ማስረጃ ነበር።

የነቢያት የቋንቋ አጠቃቀም። በብዙ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት፤ በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ የእምነት ትምህርት ብቻ ሊብራሩ የሚችሉ ተደጋጋሚ ዓረፍተ ነገሮችን እናገኛለን። “እግዚአብሔር እንዲህ ይላል” ወይም ከዚህ ጋር ተመሳሳይ የሆኑ ቃላት በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በመቶ በሚቆጠር ስፍራ ይገኛሉ። ጸሐፊዎቹም ብዙ ጊዜ ቃሉን እግዚአብሔር እንደተነገራቸው ይጠቅሳሉ፤ ወይም ደግሞ ሥልጣን ያላቸው የእግዚአብሔር ተወካዮች ሆነው ይናገራሉ። በሁለቱም ሁኔታዎች ጽሑፎቹ ተአምራዊ መገለጦችና እስትንፋሱ-እግዚአብሔር እንደሆኑ ተብራርቶ ቀርቧል።

የቅዱሳን መጻሕፍት ርእሶች። በብዙ ጥቅሶች የብሉይ ኪዳን ጽሑፎች “የእግዚአብሔር ቃል፤ ቃሉም፤ ቃሌም፤ የአፉም ቃል፤ የቅዱሱ ቃል፤ የእርሱ ቃል” በሚሉ አገላለጦች ተሰይመዋል። እነዚህን የመሳሰሉ አገላለጦች ከአንድ መቶ ጊዜ በላይ በብሉይ ኪዳን ተጠቅሰዋል። አገላለጦቹ ብሉይ ኪዳን በአጠቃላይ እና በከፊል የእግዚአብሔር ቃል እንደሆነ የሚያመለክቱ ናቸው። አንዳንድ ጊዜ ጥቅሶቹ እግዚአብሔር ራሱ የተናገራቸው ሲሆኑ፤ በሌላ ጊዜ ደግሞ ነቢያት ስለ እግዚአብሔር ሆነው የተናገሯቸው ሆነው እናገኛቸዋለን (መዝ. 107:11፤ 119:11፤ ምሳሌ 30:5)። በሁሉም የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት ለቅዱሳን መጻሕፍት

የተሰጡት እነዚህ አርእስት፥ በእያንዳንዱ መጽሐፍ ላይ መለኮታዊውን የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ማኅተም የሚያኖሩ ናቸው።

የክርስቶስ ምስክርነት። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የመንፈስ ቅዱስ ሥራና እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤቶች እንደሆኑ ግልጽ የሆነው ምስክርነት የወጣው ከራሱ ክርስቶስ አፍ ነው። በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውስጥ ስላለው የእግዚአብሔር ሥራ ከሚናገሩት ብዙ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶች መካከል ሥራው የመንፈስ ቅዱስ መሆኑን የሚናገሩት ከዚህ ቀደም የጠቀሰናቸው ጥቂቶቹ ብቻ ናቸው (2ኛ ሳሙ. 23፡2-3፤ ኢሳ. 59፡21)። ክርስቶስ ከብሉይ ኪዳን ሲጠቅስ ግን፥ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ መሆኑን በግልጽ ተናግሯል። ይህ ገለጣ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ የየትኛው የሥላሴ አካል ተግባር መሆኑን ከመለየቱም ሌላ፥ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤቶች መሆናቸውን የሚያረጋግጥ በመሆኑ እጅግ ጠቃሚ ነው። ብሉይ ኪዳንን ለመንቀፍና ለማጥላላት መሞከር፥ የክርስቶስን ቃል እንደ መንቀፍና ማጥላላት ይቆጠራል።

ክርስቶስ ከፈረሳውያን ጋር በተነጋገረ ጊዜ፡- “ስለ ክርስቶስ ምን ይመስላችኋል? የማንስ ልጅ ነው?” ብሎ ጠየቃቸው። “የዳዊት ልጅ ነው” አሉ። እርሱም “እንኪያስ ዳዊት፥ እንዴት በመንፈስ ጌታ ብሎ ይጠራዋል?” ብሎ መለሰላቸው (ማቴ. 22፡42-43)። ክርስቶስ በዳዊት የተጻፈውን መዝሙር 110፡1 ሲጠቅስ፥ ዳዊት ጽሑፉን በመንፈስ ቅዱስ ተነድቶ እንደጻፈውና በዚህም ጽሑፍ የገዛ ልጁን “ጌታ” ብሎ እንደጠራው እንመለከታለን። ይኸው ታሪክ በማርቆስ ወንጌል ተጽፎ እንደምንመለከተው፥ ክርስቶስ ስለ ዳዊት ልጅ ባቀረበው ጥያቄ እንዲህ ብሏል፡- “ዳዊት ራሱ በመንፈስ ቅዱስ ጌታ ጌታዬን ጠላቶችህን የእግርህ መረገጫ እስከማደርግልህ ድረስ በቀኝ ተቀመጥ” አለው (ማር. 12፡36)። በዚህ ክፍልም መንፈስ ቅዱስ ይህን መዝሙር በመጻፍ የነበረውን የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ተግባር ክርስቶስ ሲመሰክር፥ ዳዊት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እንደተናገረው ገልጧል።

የሐዋርያት ምስክርነት። የሐዋርያት ምስክርነት እጅግ በርካታና የክርስቶስን ምስክርነት ያህል ግልጽ ነው። ጴጥሮስ በመዝሙር 41፡9 የተጻፈው ቃል ስለመፈጸሙ ሲናገር፥ “ወንድሞች ሆይ ኢየሱስን ሊይዙት መሪ ስለሆናቸው ስለ ይሁዳ፥ መንፈስ ቅዱስ አስቀድሞ በዳዊት አፍ የተናገረው የመጽሐፍ ቃል ይፈጸም ዘንድ ይገባ ነበር” ብሏል (ሐዋ. 1፡16)። ሁለተኛውን መዝሙር ሲጠቅስ ደግሞ፥ “በመንፈስ ቅዱስ በብላቴናህ በአባታችን በዳዊት አፍ እንደተናገረ” በማለት ጠቅሏል (ሐዋ. 4፡24-25)። ጳውሎስ በኢሳይያስ 6፡9-10 ያለውን ቃል ሲጠቅስ ደግሞ፥

“መንፈስ ቅዱስ በነቢዩ በኢሳይያስ ለአባቶቻችን...” በማለት አስፍሮታል (ሐዋ. 28:25)። ተመሳሳይ ጥቅሶችን በዕብራውያን 3:7፤ 10:15-16 እና በሌሎችም የአዲስ ኪዳን ክፍሎች እናገኛለን። ሁሉም ምስክርነቶች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት የእስትንፋሰ-እግዚአብሔር ውጤቶች መሆናቸውንና የተጻፉት ግን በሰዎች መሆኑን ያረጋግጣሉ።

በንግግር ከተሰጡ መገለጦች ጋር ያለው ተመሳሳይነት። በንግግር ስለተሰጡ መገለጦች በ2ኛ ጴጥሮስ 1:20-21 የተጻፈው ቃል የትንቢት ሁሉ ምንጭ ስለሆነው ተአምራዊ የእግዚአብሔር ሥራ ሲናገር፤ “ትንቢት ከቶ በሰው ፈቃድ አልመጣምና ዳሩ ግን በእግዚአብሔር ተልከው ቅዱሳን ሰዎች በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው ተናገሩ” በማለት ሁሉም ትንቢቶች የመንፈስ ቅዱስ ሥራ ውጤቶች መሆናቸውን በግልጽ ተናግሮታል። ይህ ቃል በንግግር የተሰጡ ትንቢቶችን ብቻ የሚመለከት ነው ልንል አንችልም። ምክንያቱም አንዳንድ ትንቢቶች (ለምሳሌ ትንቢተ ዳንኤል) አስቀድሞ የተሰጡት በቃል ሳይሆን በጽሑፍ ነው። በዚህ ክፍል ከተጻፉት ቃሎች ጋር ሊወዳደር የሚችለው “የተነገሩት” የሚለው ቃል ሲሆን፤ ጸሐፊዎቹ በመንፈስ ቅዱስ ተነድተው እንደጻፉት በ2ኛ ጴጥሮስ ከተጻፈው ቃል ለመመልከት ይቻላል። በቃል የተሰጡት ትንቢቶች ከመንፈስ ቅዱስ የወጡ ከሆነና፤ በተመሳሳይ መንገድ በጽሑፍ የቀረቡ ትንቢቶችም የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች ከሆኑ፤ የብሉይ ኪዳን መልእክቶች በሙሉ ከእግዚአብሔር ዘንድ የመጡ መሆናቸውን ለማረጋገጥ እንችላለን። ስለዚህ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ መገለጥን በመስጠት ብቻ የተወሰነ ሳይሆን፤ በተጻፈው ቃል እስትንፋሰ-እግዚአብሔርነት ሥራ ውስጥም መኖሩን እንመለከታለን።

ቅዱሳት መጻሕፍት እስትንፋሰ-እግዚአብሔር የመሆናቸውን እውነትና፤ ይህንንም ሥራ በወኪልነት የሚያከናውነው መንፈስ ቅዱስ መሆኑን የሚያስረዱ ግልጽ ማረጋገጫዎች በርካታ ናቸው። ጄምስ. ቢ. ግሪን [James B. Green] የተባለው የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪ እንዲህ ብሏል፡-

“ሕግጋት፣ ነቢያት፣ የኢየሱስ ትምህርቶችና የጳውሎስ መልእክቶች ሁሉ የእግዚአብሔር ቃል እንደሆኑ በግልጽ ተነግሯል። መጽሐፍ ቅዱስ እስትንፋሰ-እግዚአብሔር ስለመሆኑ 3000 ጊዜ ያህል በተለያየ መንገድ ራሱ ለራሱ ምስክርነት ሰጥቷል። መጽሐፍ ቅዱስ፤ አንድን ነገር ምን ያህል ጊዜ ቢገልጠው ሰዎች ሊያምኑት ይችላሉ?”

4. የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መጠን

የብሉይ ኪዳንን መጻሕፍት ስንመረምር፤ የሥነ-ጽሑፍ ዓይነቶችን በሙሉ የያዘ እንደሆነ እንገነዘባለን። ታሪኮችን፣ ግጥሞችን፣ ትያትሮችን፣ ስብከቶችን፣ የፍቅር ታሪኮችና የጸሐፊዎቹን ውስጣዊ የአምልኮ አባባችን የሚያሳዩ ጽሑፎችን ሁሉ እናገኛለን። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በቅርጻቸውም ሆነ በአጻጻፋቸው፤ እንዲሁም በእውቀቶቹ ምንጮች ወይም በዚያ በሚካተተው እውቀት ላይ ሳያተኩር፤ የሥነ-ጽሑፍ ዓይነቶችን ሁሉ የሚነካ ዋና ጉዳይ ነው። ቅዱሳን መጻሕፍት ያሏቸው የተለያዩ የአጻጻፍ ዘይቤዎች፤ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር እንዴት በእነዚህ ልዩነቶች ውስጥ እንደሠራ ጥያቄ ሊያስነሡ ይችላሉ።

ተአምራዊ፣ ወይም ሰማያዊ የሆነውን ነገር ለመመዘን የሚደረግ ሙከራ ሁሉ እንደ ውድቀት ተቆጥሮ የሚወገዝ ነው። የሰው ልጅ ይህ ከሰው ልምምድ በላይ ነው ወይም አይደለም ብሎ ለመመዘን ምንም መለኪያ የለውም። እስትንፋሱ-እግዚአብሔርን ለማብራራት ስንሞክር ከሕይወታችን ጋር ያለውን ዝምድና ማየት እንችላለን። የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትምህርት ቢያንስ በሰባት ነገሮች ከሕይወታችን ጋር ይዛመዳል።

ያልታወቀው ያለፈ ጊዜ። አንዳንድ ጊዜ ቅዱሳን መጻሕፍት ለሰዎች ያልታወቀና ሊታወቅም ያልታቀደ ኃላፊ ጊዜ እንደነበር በሥልጣን ይናገራሉ። ለምሳሌ፡- በኦሪት ዘፍጥረት የመጀመሪያ ምዕራፎች፤ ሙሴ ሲወርድ ሲዋረድ በመጣ በየትኛውም ወግ ሊጠቃለሉ ስለማይችሉና የሰው ልጅ ከመፈጠሩ በፊት ስለተፈጸሙ ነገሮች ይናገራል። በኢሳይያስና በሕዝቅኤል ውስጥ ከሰው የተፈጥሮ ክልልና እውቀት ውጭ የሆኑ ሁኔታዎች ተጠቅሰው ይገኛሉ። በቅዱሳን መጻሕፍት የተጠቀሱትን መልእክቶች ለማስፈር በቅድሚያ፤ መገለጥ ማለትም መንፈስ ቅዱስ በሚሰጠው መልእክት ላይ ያለው ድርሻ እና እስትንፋሱ-እግዚአብሔር መልእክቱ ያለ ስሕተት እንዲጻፍ ለማድረግ አስፈላጊ ናቸው። አንዳንዶች ይህ የአፈጣጠር ታሪክ በብዙ ዝርዝር ሁኔታው ከአረማውያን ትምህርቶች ጋር የሚመሳሰል ነው ይላሉ። ስለ ፍጥረታት አፈጣጠር የሚያስረዳ መገለጥ ቅዱሳን መጻሕፍት ከመጻፋቸው በፊት ተሰጥቶ፤ ሰው ይህን መገለጥ ሌላ ነገር እየጨመረበትና እየለወጠ በቅዱሳን መጻሕፍት ውስጥ ካለው መገለጥ ውጭ አድርጎት ሊሆን ይችላል። ስለ ፍጥረታት ታሪክ ሌሎች ጽሑፎች መኖራቸውና እነዚህ ጽሑፎችም ከኦሪት ዘፍጥረት ታሪክ ጋር መመሳሰላቸው፤ የኦሪት ዘፍጥረትን እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት የሚያዛባ ሊሆን አይችልም። ሙሴ ኦሪት ዘፍጥረትን ለመጻፍ ሌሎች መጻሕፍትን

ተጠቅሞ እንደሆነና እንዳልሆነ መጽሐፍ ቅዱስ የሚገልጠው ነገር የለም። ሌሎች መጻሕፍትን ተጠቅሞ ቢሆን፤ የአረማውያን የፍጥረታት ታሪክ አሳብ በጽሑፉ ቢኖርበት፤ ወይም ሲወርዱ ሲዋረዱ የመጡ ወጎች በእውነታው ላይ ያከሉት ነገር ቢኖር፤ በማንኛውም ጊዜ እውነቱን ከሐሰት ለመለየት እውነት የሆነው ነገር ሁሉ እንዲመዘገብና ሐሰት የሆነው እንዲቀር የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ አስፈላጊ ነበር። ሙሴ በጽሑፍ የሰፈሩ አሳቦችን ተጠቅሞ ወይም ሲወርድ ሲዋረድ ለመጣ ወግ የሚስማማ አንዳንድ ነገር የወሰደ ሊሆን ቢችልም፤ የጽሑፉ ዋና ምንጭ ግን ያለ ምንም ጥርጥር ሰማያዊ መገለጥ ነው።

ታሪክ። አብዛኛዎቹ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች በምድር ከተፈጸሙ ታሪኮች ጋር የሚስማሙ ናቸው። እንደነዚህ ባሉት ክፍሎች ጸሐፊው በብዙዎች ዘንድ ስለታወቁ ታሪካዊ ድርጊቶችና፤ በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ምሪት ያልተጻፉ ሊሆኑ ስለሚችሉ ሌሎች ጽሑፎችም ይናገራል። በብዙ ረገድ ጸሐፊው የጻፈው የተለየ መገለጥ የሌለበትና እንደ ማንኛውም ዓይነት ግልጽ ታሪክ ነው። በእንደዚህ ዓይነቱ ታሪክ ምን ያህሉ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ነው? በሁሉም ቅዱሳት መጻሕፍት እንደምናየው እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በትክክለኛ አገላለጦች እንጂ፤ በመሠረታዊ እውነቶች ምንጭ ላይ አያተኩርም። መንፈስ ቅዱስ የተፈጸሙትን ትክክለኛ ሁኔታዎች ብቻ ከታሪኩ ውስጥ እንዲመርጡና ማከል የሌለባቸውን ነገር እንዲተዉ በማድረግ ጸሐፊዎቹን እንደመራቸው ለመገንዘብ እንችላለን። የዚህ ውጤት አንዳችም ስሕተት የሌለበት፤ የማይዛነፍ፤ እውነተኛ የሆነና በእግዚአብሔር ትኩረት የተሰጣቸውን ታሪኮች ማግኘት ይሆናል።

ሕግ። የብሉይ ኪዳን የተወሰነ ክፍል የግለሰብንም ሆነ የጠቅላላ ሕዝቦችን ሕይወት የሚገዙ ሕጎች የተጻፉበት ነው። እንዲህ ያሉት ሕጎች በተለይ “ፔንታቱክ” ተብለው በሚጠሩት አምስት የሙሴ መጻሕፍት ውስጥ በሦስት ታላላቅ ክፍሎች ቀርበዋል። እነዚህም ትእዛዛት፤ የሕዝቡን ግብረገባዊ ሕይወት የሚመሩ፤ ለሕዝቡ ሃይማኖታዊ ሥርዓት መመሪያን የሚሰጡና በማሳበራዊ ሕይወት ላይ የሚያተኩሩ የፍርድ ሕጎች ናቸው። አንዳንድ ሕጎች እግዚአብሔር ቃል በቃል በሰጣቸው ትእዛዛት ውስጥ የሚገኙ ሲሆኑ፤ ይዘታቸው በእግዚአብሔር መነገራቸውን የሚያረጋግጥ ነው። በሌላ ረገድ ደግሞ ሙሴ እንደ ነቢይ ሕዝቡን በእግዚአብሔር ፊት በመወከል በጽሑፍ ሊቀበላቸው ፈጽሞ አስቸጋሪ የሆኑትን ትእዛዛት ራሱ ቃል በቃል ለሕዝቡ ሲሰጥ እንመለከታለን። ነገር ግን ሁለቱም ዓይነት ትእዛዛት ልክ እንደ ሌሎቹ የቅዱሳት መጻሕፍት ትእዛዛት ኃይል ያላቸው ናቸው። ሕጉ በፍጹምነት የእርሱን አሳብ በሚገልጥ መንገድ እንዲሆን

በማሰብ በሚጻፍበት ጊዜ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር እስከ መጨረሻው ሠርቷል። ማለትም ሕጉ ከስሕተት ተጠብቆ የእግዚአብሔርን ፍላጎት በሙሉ ያካተተ እንዲሆን ሥልጣን ያለውና ለያዘውም ነገር ሁሉ ትክክለኛ መሠረት ያለው ሆኗል።

ቃል በቃል መመዝገብ። አስቀድሞ እንደተገለጠው፤ የእግዚአብሔር ቃል ከሆነው መጽሐፍ ቅዱስ፤ አንዳንዶቹ ክፍሎች በቀጥታ በእግዚአብሔር የተነገሩ ትእዛዛትና መገለጦች ናቸው። በዚህ ውስጥ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ምንድር ነው? ብለን ብንጠይቅ፤ መልሱ ትእዛዛቱና መገለጦቹ እግዚአብሔር በሚፈቅደው መንገድ ያለ አንዳች ስሕተት እንዲጻፉ ማድረግ ነው የሚል ይሆናል። እግዚአብሔር በበኩሉ መልእክቱን ተፈጥሮአዊ ወይም ተአምራዊ በሆነ መንገድ ጸሐፊው ተቀብሎ ሊጽፈው በሚችለው ሁኔታ ተናግሯል። በዚህ ዓይነት የጸሐፊው ሥራ ቃል በቃል መመዝገብ በመሆኑ፤ የሚጠቀምበት የአጻጻፍ ዘይቤ የሚጫወተው ሚና አነስተኛ ይመስላል። ይህ ሲሆን ቃል በቃል መጻፍ ከሌሎች የቅዱሳን መጻሕፍት ክፍሎች የተሻለ ሥልጣን እንዳለው ተደርጎ መቆጠር የለበትም። በታማኝነት የተመዘገበ የሰዎች ኃጢአትም ሆነ ምናልባት እውነት ላይሆን የሚችል የተደጋገመ ንግግር ቢኖርም፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ መጻፉ፤ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በሁሉም የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች በነጻነትና በእኩልነት መሠራጨቱ እሙን ነው። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ጽሑፉ በትክክል እንዲመዘገብና ሊሳሳት የማይችል እንዲሆን እንደ ማኅተም የሚያረጋግጥና፤ አንባቢው ቅዱሳን መጻሕፍትን በሙሉ እምነትና እርግጠኛነት እንዲቀበላቸው የሚረዳ ነው።

የአምልኮ ጽሑፎች። ስለ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ስናስብ ከፊታችን ድቅን የሚልብን ጥያቄ፤ በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ እንደ መዝሙረ ዳዊት ካሉ የአምልኮ ጽሑፎች ጋር የሚዛመደው እንዴት ነው? የሚለው ነው። እንደዚህ ሰላላ ጽሑፎች ስናስብ፤ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ፤ ጸሐፊው የሚያስበውንና የሚሰማውን በትክክል እንዲመዘግብ ማድረግ ብቻ ነው ወይስ ከዚህ ላቅ ያለ ሥራ አለው? የሚል ጥያቄ ማንሣት ተገቢ ይሆናል። የሰዎች ንግግር በተመዘገበባቸው ቦታዎች እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሁልጊዜ የተባለውን ነገር እውነትነት ያረጋግጣል ማለት አይደለም። ለምሳሌ፡- በውድቀት ታሪክ ውስጥ ሰይጣን አጻምና ሔዋንን ሲፈትናቸው፤ “ሞትን አትሞቱም” (ዘፍጥ. 3፡4) እንዳላቸው የሚናገረው ቃል ሲጻፍ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ድርሻ ሰይጣን ያለው ነገር በትክክል ከመመዝገቡ ላይ እንጂ ይህ የሰይጣን ቃል እውነት መሆኑን ማረጋገጥ አይደለም። መዝሙሮቹን በተመለከተም የጻፉት ሰዎች እንደ ማንኛውም ሰው ሊሳሳቱ የሚችሉ ኃጢአተኞች ስለሆኑ ልምምዳቸውም ሆነ በጽሑፍ ያሰፈሩት አሳባቸው የግድ ትክክል ነው ለማለት አንችልም።

ታዲያ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ነገሮችን በትክክል እንዲመዘገቡ ከማድረግ ሌላ የሚሠራው የለም?

የዚህን ጥያቄ መልስ ከመዝሙራት ከራሳቸው እናገኛለን። መጻሕፍቱን በምንመረምርበት ጊዜ እግዚአብሔር እንዲጻፉ ሲያደርግ፤ አሳባቸው በትክክል እንዲመዘገብ ብቻ ሳይሆን፤ እርሱን እንዲገልጡ፤ እውነተኛ አምልኮን እንዲያሳዩ፤ ጸሎት ለሚያደምጠው እግዚአብሔር መጸለይ ያለበት መሆኑን እንዲያመለክቱ፤ የመንፈስን ደስታና የኃጢአትን ክብደት እንዲያሳዩና ስለ ወደፊቱ እንዲተነብዩ ጭምር ተደርገው ነው። ዳዊት በልምምዱ ስለተረዳው የእግዚአብሔር ጥበቃና ቸርነት ይናገራል። በምስጋናውም ከግንዛቤው በላይ ስለሆነው፤ ስለ ትልቁ ዳዊት- ስለ ክርስቶስ ያመለክታል። ከፍተኛ ደስታውንም እንዲህ በማለት ይገልጣል፡- “ስለዚህ ልቤን ደስ አለው። ምላሴም ሐሴት አደረገኝ፤ ሥጋዬ ደግሞ በተስፋ ታድራለች ነፍሴን በሲኦል አትተዋትምና፤ ቅዱስህንም መበስበስን ያይ ዘንድ አትተወውም” (መዝ. 16፡9-10)። ዳዊት ካለው ነገር ውስጥ ብዙው ከራሱ ሕይወት በላይ ነው። ሥጋው በተስፋ ስለምታድር ልቡን ደስ እንዲለው ነፍሱ ለዘላለም በሲኦል እንደማትቀር መናገር ይችላል። “ነገር ግን ቅዱስህንም መበስበስን ያይ ዘንድ አትተወውም” ሲል፤ ከራሱ ልምምድ በላይ ስለ ክርስቶስ መናገሩ እንደሆነ ግልጽ ነው። ጴጥሮስ በጳጉሞቅስጤ ቀን መልእክቱ፤ ይህን በማረጋገጥ (ሐዋ. 2፡25-31) በክርስቶስና በዳዊት መካከል ያለውን ልዩነት ጠቁሟል።

ስለዚህ በአምልኮ ጽሑፎች ውስጥ፤ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ፤ አሳባቸው በትክክል እንዲመዘገቡ ከማድረግ በላይ ነው። የዚህን ትክክለኛ አፈጻጸም ለማስረዳት የማይቻል ቢሆንም፤ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር የጸሐፊዎቹ አሳብ በትክክል እንዲመዘገብ ማድረግ ብቻ ሳይሆን፤ አሳባቸውም በእግዚአብሔር መልካም ቸርነት የተዘጋጀ እንዲሆን አድርጓል። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር አስፈላጊ የሆነውን ብቻ የሚመርጥ ስለሆነ የጸሐፊዎቹ ልምምድ በሙሉ አልተመዘገበም። ዋርፊልድ የተባለው የሥነ-መለኮት ሊቅ ጉዳዩን እንደሚከተለው ያብራራዋል፡-

“እስኪ አንድ መዝሙረኛ ጤነኛ ለሆነ ሃይማኖታዊ ልምምድ የሚሆኑትን ጥቅሶች ለመጻፍ እግዚአብሔር እንዴት እንዳዘጋጀው አስቡ፡- ለሃይማኖታዊ ስሜት ትክክለኛ መመዘኛ ባለው አካባቢ ስለመወለዱ፤ ትክክለኛ የሆነ ቤተሰባዊ አቅጣጫ እንዲይዝ ያደረጉ ወላጆች እንደነበሩት፤ ሃይማኖታዊ አመለካከቱ ትክክለኛ አቅጣጫ ይይዝ ዘንድ የማይዛነፍ ምሳሌነትና አስተዳደግ ሊለግሡት የቻሉ ዓይነተኛ ወላጆችን ማግኘቱ፤ እውነተኛና ግልጽ የሆነ ስሜቱን ያለ ችግር መግለጥ ይችላል ዘንድ የሚያበቃውን ትክክለኛ ልምምድ

በሕይወት ባለፈባቸው ሁኔታዎች ውስጥ መማሩ፤ ለእነዚህ ነገሮች ሁሉ ትክክለኛ አገላለጥ እንድንፈልግ የሚያስገድዱን ይሆናሉ።”

እግዚአብሔር ልጆቹን ለአንድ ጉዳይ ለማዘጋጀት በሚያደርገው ጥንቃቄ የሚሰጠውን ነገር፤ ከእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ጋር ልናየው እንጂ ልናምታታው አይገባም። የብሉይ ኪዳን የአምልኮ ጽሑፎችን በሚመለከት በእግዚአብሔር ድምፅ የተገለጠው፤ በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር አሠራር ውስጥ ሳይሆን፤ እግዚአብሔር በሰዎች ልብ ውስጥ በሚሠራው ሥራ በሚጻፉ መግለጦች የሚካተት ነው።

ነቢያት ለነበሩበት ዘመን የተናገሩት መልእክት። አብዛኛው የነቢያት መልእክት የሚያተኩረው፤ የዚያ ዘመን ሕዝብ በሚያስፈልገው ጉዳይ ላይ ነበር። የወቅቱ ነቢይ በዘመኑ ለነበሩ ሰዎች፤ የእግዚአብሔርን ማስጠንቀቂያ፤ የማጽናኛና የማበረታቻ መልእክት ያስተላልፍ ነበር። ሠራዊቱን ይመራል፤ መሪዎችን ይመርጣል። ሕዝቡ የሚያስፈልገውን ጥበብ በተለያየ መገለጥ የሚያመጡ የእግዚአብሔር መሣሪያዎች ነቢያት ነበሩ። እርግጥ ለዚያ ትውልድ ብቻ እንዲጠቅሙ በነቢያት ከተሰጡ መልእክቶች መጽሐፍ ቅዱስ የዘገበው ጥቂቱን ብቻ ነው። አብዛኛዎቹ የነቢያት መልእክቶች በጽሑፍ የተላለፉልን ግን ለታሪክ ጠቃሚነትና በዘመናት ለሚነሡ ትውልዶች ሕያው ምሳሌ ይሆኑ ዘንድ ነው። ለመሆኑ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ይህን ከመሰሉ ጽሑፎች ጋር ያለው ዝምድና ምንድን ነው?

በሌሎች ቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ እንደምናየው፤ በዚህ የሥነ-ጽሑፍ ዓይነትም የተወሰኑትንና አስፈላጊ የሆኑትን መልእክቶች ብቻ መርጦ ማካተት የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ነው። በቅዱሳት መጻሕፍት ውስጥ ጸሐፊዎች መልእክቶችን የሚጽፉት ወይም የሚያስተላልፉት እንደ እግዚአብሔር አሳብ ብቻ ነበር። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር፤ የተጻፈው ነገር ትክክል መሆኑንና የነቢያት መልእክትም የማይወድቅ መሆኑን ያረጋግጥልናል። ይህ ነገር የእግዚአብሔር ሰዎች ባይሆኑም፤ የነቢይነትን ድምፅ ላሰሙና ይህን ለማድረግ በእግዚአብሔር ለተመሩ ጥቂት ሰዎችም እውነት ነው። በዚህ የአጻጻፍ ስልት የሚታየው የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ፤ ታሪክ ብለን በጠራነው የአጻጻፍ ስልት ላይ ካየነው ጋር ፍጹም ተመሳሳይ ነው። ነቢያት የሚያቀርቡትን መልእክት፤ ታሪኩንና የሚቀርብበትን ቋንቋ በመምረጥ፤ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ሕያውነትና በሁለቱም መልእክቶች ውስጥ ያለውን ተመሳሳይነት እናያለን።

ስለ ወደፊቱ የሚናገሩ ትንቢቶች። የነቢያት መልእክቶች ብዙ ጊዜ ስለ ወደፊቱ ማለት ስለሚመጣው ነገር የመጠቀም ዓላማ አላቸው።

ስለሚመጣው ፍርድም ያስጠነቅቃሉ። ከቅጣት በሚመጣ የመልካም ፍሬ ልምምድ ውስጥ ከመሢሔ ጋር ስለሚመጣው ክብርና ነጻነትም ይናገራሉ። ከጠቅላላው የብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት መካከል በግምት አንድ አራተኛው ስለ ወደፊቱ ጉዳዮች የሚናገሩ ናቸው። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ከእንደዚህ ዓይነቱ የነቢያት መልእክት (ትንቢት) ጋር ልዩ የሆነ ግንኙነት አለውን?

አብዛኛዎቹን የብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት፣ ጸሐፊዎቹ ይረዷቸው ነበር። በታሪክ ሂደት የተፈጸሙ ድርጊቶችን በሰፊው ይነገዘቡ፣ በመዝሙራቱ ይደሰቱም ነበር። የጻፉት ነገር በአሳባቸው ውስጥ ያለፈ እንደመሆኑ፣ የግንዛቤያቸው ተጽእኖ አለበት። ስለ ወደፊቱ ጉዳይ የሚናገሩ የነቢያት መልእክቶች ግን ከጸሐፊዎቹ መረዳት በላይ የሆኑ ጉዳዮችን ያካትታሉ። ነቢያት ራሳቸው የጻፉት ነገር እንዳንዴ ለእነርሱ ግልጥ እንዳልነበረ ተናግረዋል። ጴጥሮስ ስለዚህ ጉዳይ እንዲህ ብሏል፦ “ለእናንተም ስለሚሰጠው ጸጋ ትንቢት የተናገሩት ነቢያት ስለዚህ መዳን ተግተው እየፈለጉ መረመሩት፤ በእነርሱም የነበረ የክርስቶስ መንፈስ ስለ ክርስቶስ መከራ ከእርሱም በኋላ ስለሚመጣው ክብር አስቀድሞ እየመሰከረ በምን ወይም እንዴት ባለ ዘመን እንዳመለከተ ይመረምሩ ነበር” (1ኛ ጴጥ. 1፡10-11)።

የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ከየትኛውም የአጻጻፍ ዓይነት ይልቅ ስለ ወደፊት የሚናገሩ የነቢያት መልእክቶች ተረጋግጧል። እዚህ ውስጥ የሰዎች ጥበብ ዋጋ የለውም። ጥቃቅን የምንላቸው ነገሮች ሁሉ ትክክል መሆን አለባቸው። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ከየትኛውም ቦታ ይልቅ በዚህ ስፍራ የሚፈተን ሲሆን፣ የተፈጸሙ ትንቢቶች የሚሰጡት ምስክርነት እንዲጻፍ ምክንያት የሆነውን የእግዚአብሔር መንፈስ ሥራ ያረጋግጣሉ። ስለ ወደፊቱ የሚናገሩት የነቢያት መልእክቶች የእግዚአብሔርን ዘላለማዊ እቅድና ፍቃዱን የሚያሳዩ መገለጦች ናቸው። ራእዮችና በከባድ እንቅልፍ ላይ የሚሰጡ መልእክቶች፣ በወደፊቱ ጉዳይ በሚሰጡ መገለጦች ውስጥ ከፍተኛ ሚና ይጫወታሉ። በተለይ በመንፈስ ቅዱስ የሚገለጥ የእግዚአብሔር ኃይል አስፈላጊነት የማያጠያይቅ ነው።

በመጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ የሚገኙ የተለያዩ የሥነ-ጽሑፍ ዓይነቶችን በሚመለከት እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ያለውን የተለያየ ሥራ ለይቶ ማየት ቢቻልም፣ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በሁሉም የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት አንድ ዓይነት ባሕርይ ነበረው። መንፈስ ቅዱስ፣ ሐሰት ቀርቶ የእግዚአብሔር አሳብ ብቻ እንዲጻፍ፣ መገለጦች በትክክለኛና በጥሩ ቋንቋ እንዲሰፍሩ በማድረግ፣ በታሪክ ትክክለኛ ምርጫና የእውነተኛ ዓላማ ጭብጥን በማመልከት፣ እግዚአብሔር ከአገልጋዮቹ ጋር ያለውን የልብ

ቅርበትና እንዲሁም መገለጥን፤ በትንቢትም ለወቅቱ የሚያስፈልጉ ወይም ስለ ወደፊቱ የሚጠቁሙ ሁኔታዎችን በማሳየት፤ ስለ እምነት ደግሞ ትክክለኛ መመዘኛ የሚሆኑና የማይወድቁ እውነቶችን በማመልከት ይመራል። የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሥራ ለታሰበበት ዓላማና እቅድ የዋለው ከሰው ውጭ በሆነ ኃይል፤ በተፈጥሮ ሕግ ወይም በእግዚአብሔር ጥንቃቄ በሚሰጥ እውቀት ብቻ አይደለም። ነገር ግን በሁሉም ስፍራ የሚገኘው መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ልብና ጉዳይ ውስጥ በመሆን፤ የእግዚአብሔርን እውነት በመግለጥ ብቻ አስደናቂውንና በጽሑፍ ታሪክ የመጀመሪያው የሆነውን ብሉይ ኪዳን እንዲጻፍ አደረገ። እነዚህ የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በገጾቻቸው የያዟቸው ነገሮች፤ በማይናወጠውና ዘላለማዊ ጠቢብ በሆነው መንፈስ ቅዱስ መመራታቸውን የሚያመለክት መረጃ ያካተቱ ናቸው።

5. እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በአዲስ ኪዳን

እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በአዲስም ሆነ በብሉይ ኪዳን አንድ ነው። ስለ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በብሉይ ኪዳን ያየነውን ጭብጥ፤ ለአዲስ ኪዳን ልንጠቀምበት ፍጹም ተስማሚ የሆነና ተገቢም ነው። እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ልክ እንደ ብሉይ ኪዳን፤ በአዲስ ኪዳንም የሰውን ሚና ሳያንድል ተአምራዊ በሆነ መንገድ ለእያንዳንዱ ቃል የሚሠራና ስሕተት የሌለበት ነው። የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት እንደ ብሉይ ኪዳን መጻሕፍት እኩል መለኮታዊ ጅማራና ፍጹምነት ያላቸው ሲሆኑ፤ በሥልጣንም እኩል ናቸው። እዚህ ላይ በዝርዝር ልናመለክተው ባንችልም፤ እያንዳንዱ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ውጤት መሆኑን የሚያመለክቱ የራሱ ማረጋገጫዎች አሉት።

በአዲስ ኪዳን የምናየው የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር አፈጻጸም፤ በብሉይ ኪዳን ካለው ጋር ፍጹም ተመሳሳይ ነው። ልክ በብሉይ ኪዳን እንዳየነው፤ በአዲስ ኪዳንም ስላልታወቀው የቀድሞ ኃላፊ ጊዜ በማየት፤ በመዘገባቸው ታሪኮች ትክክለኛነት፤ በግብረገባዊ መመዘኛዎቹ፤ የክርስቶስን ቃል በመጥቀስ፤ በአንዳንድ ክፍሎች የአምልኮ ወይም የሰዎች ሕይወት በማቅረብ ባሕርዩ፤ በተጻፈበት ጊዜ በነበሩ ጉዳዮች ላይ ትኩረት በመስጠት ባቀረበው ትምህርትና፤ ስለ ወደፊቱ ጊዜያት በቀረቡት ትንቢቶች ትክክለኛነት ሁሉ የእስትንፋሱ-እግዚአብሔርን ሥራ ለማየት እንችላለን። ልክ እንደ ብሉይ ኪዳን፤ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር ሰዎችን እንደ ድልድይ (መሸጋገሪያ) ተጠቅሞ፤ እግዚአብሔር የሚፈልገውን ብቻ በሚገልጥ መንገድ የአዲስ ኪዳን መልእክት እንዲቀርብ አድርጓል። በሥልጣንም ሆነ በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር የአዲስ ኪዳንና የብሉይ ኪዳን

ቅዱሳት መጻሕፍት አንድ ናቸው። ከዚህ በታች ስለ አዲስ ኪዳን እስትንፋሰ-እግዚአብሔርነት በብሉይ ኪዳን ያልታዩ አንዳንድ ልዩ የሆኑ ነጥቦችን እንመለከታለን።

የአዲስ ኪዳን እስትንፋሰ-እግዚአብሔርነት በኢየሱስ ክርስቶስ ተረጋግጧል። የብሉይ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት ትክክለኛ ሥልጣን ያላቸውና ተአማኒ መሆናቸውን ቀደም ሲል ክርስቶስ ከተናገራቸው አሳቦች ተመልክተናል። ለየት ባለ አኳኋን ቢሆንም፤ ይህ ሁኔታ በአዲስ ኪዳን ተአማኒነት ላይም እንደሚሠራ እናያለን። ክርስቶስ ደቀ መዛሙርቱን ትቶ ከመሄዱ በፊት፤ ወደ እውነት ሁሉ የሚመራቸውንና አዳዲስ እውነቶች የሚገልጥላቸውን መንፈስ ቅዱስ እንደሚልክላቸው ቃል ገብቶላቸው ነበር (ዮሐ. 16:12-15)። ስቮፊልድ የተባለው የሥነ-መለኮት ሊቅ ይህን እውነት እንዲህ ሲል በአጭሩ ገልጦታል፡- “አዲስ ኪዳን በቅድሚያ በክርስቶስ ተአማኒነት እንዲያገኝ በመደረጉ 1ኛ. ክርስቶስ በግልጥ የምነግራችሁ ገና ብዙ አለኝ፤ ነገር ግን አሁን ልትሸከሙት አትችሉም በማለት ያልገለጠላቸው ነገር መኖሩን በማመልከቱ (ቁ. 12)፤ 2ኛ. የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ ወደ እውነት ሁሉ ይመራችኋል (ቁ. 13) በማለት መገለጥ፤ መንፈስ ቅዱስ በመጣ ጊዜ የተሟላ እንደሚሆንና ይህ እንዲሆን ግን ተጨማሪ መልእክቶችን ገና መስጠት እንዳለበት በማሳየቱ፤ 3ኛ. ይህን መገለጥ እንዲቀበሉና ምስክሮች እንዲሆኑ አንዳንድ ሰዎችን በመምረጡ (ማቴ. 28:19፤ ዮሐ. 15:27፤ 16:13፤ ሐዋ. 1:8፤ 9:15-17)፤ 4ኛ. እነዚህ ሰዎች ቃሉን በሚናገሩበት ጊዜ መልእክታቸው የሱን ቃል ያህል ሥልጣን ይኖረው ዘንድ በመንፈስ ቅዱስ ሥልጣን በመስጠቱ (ማቴ. 10:14-15፤ ሉቃስ 10:16፤ ዮሐ. 13:20፤ 17:20) ተረጋግጧል። (ለምሳሌ ያህል 1ኛ ቆሮ. 14:37፤ ስለ እስትንፋሰ-እግዚአብሔር ደግሞ ዘጸ. 4:15፤ ራእይ 22:19ን ይመልከቱ)።” ስለዚህ ሐዋርያት የተናገሩትም ሆነ የጻፉት፤ በክርስቶስ ኢየሱስ ሥልጣንና እውነት ሲሆን፤ የአዲስ ኪዳን ቅዱሳት መጻሕፍት እስትንፋሰ-እግዚአብሔርና በጳንጠቆስጤ ቀን ወደ ዓለም የተላከው መንፈስ ቅዱስ ውጤት መሆናቸውን የሚያሳይ ብቃት እናይባቸዋለን። የብሉይ ኪዳን መጻሕፍት በዓለም ላይ ለዘላለም ነዋሪ በሆነው መንፈስ ቅዱስ ሥራ ምክንያት የእስትንፋሰ-እግዚአብሔር ውጤት እንደሆኑ ሁሉ፤ የመንፈስ ቅዱስ በቤተ ክርስቲያን መገኘትም የአዲስ ኪዳን ጽሑፎችን የእስትንፋሰ-እግዚአብሔር ውጤት እንዲሆኑ አድርገዋል።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት የእስትንፋሰ-እግዚአብሔር ሥራ መሆናቸውን ሐዋርያት ተናግረዋል። የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትን አጻጻፍ ስናጠና ጸሐፊዎቹ ራሳቸው ሥራቸው እስትንፋሰ-እግዚአብሔር መሆኑን

የሚያውቁና የእግዚአብሔርም ሥልጣን በእነርሱ መጻሕፍት ብቻ ሳይሆን፤ በሌሎች የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ውስጥ መኖሩን በግልጽ መናገራቸውን እንመለከታለን። ትምህርታቸው የእግዚአብሔር ሥልጣን እንዳለው ስለመናገራቸው በርከት ያሉ ጥቅሶችን ማመልከት እንችላለን። ለምሳሌ ዋርፊልድ የተባለ ጸሐፊ የሚከተሉትን ጥቅሶች ለዚህ እውነት በማስረጃነት አቅርቧል፡- 1ኛ ቆሮ. 2:13፤ 14:37፤ ገላ. 1:7-8፤ 1ኛ ተሰ. 4:2፤ 15፤ 2ኛ ተሰ. 3:6፤ 12፤ 14። የምስክርነታቸው አስደሳች ማጠቃለያ፤ አንዱ የሌላውን ጽሑፍ እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት ማወጁ ነው። ዋርፊልድ 1ኛ ጢሞ. 5:18 ከዘዳግም፡- “መጽሐፍ እንደሚል የሚያበራየውን በሬ አፋን አትሰር”፤ ከሉቃስ፡- “ለሠራተኛ ደመወዙ ይገባዋል” የሚሉትን ቃላት በመጥቀስ ሁለቱም ክፍሎች የቅዱስ መጽሐፍ አካል መሆናቸውን እንደሚያረጋግጥ ተነግሯል” ብሏል። ጴጥሮስ፤ ጳውሎስ የጻፈውን ሁሉ ለመረዳት ባይችልም እንኳ፤ የጳውሎስ መልእክቶች በሙሉ የቅዱሳት መጻሕፍት አካል መሆናቸውን መስክሯል (2ኛ ጴጥ. 3:16)። በተጨማሪም የጳውሎስን መልእክት የሚያጣምሙ ሁሉ፤ ሌሎች የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎችንም ማጣመማቸው እንደሆነ ተናግሯል።

ዋርፊልድ ይህን አሳብ ሲያጠቃልል፡- “የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የቅዱሳት መጻሕፍትን እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት መናገራቸው፤ ያለምንም ግፊት በአጠቃላይ ለቅዱሳት መጻሕፍት የሚሠራ ነው፤ ይህም ማለት እነርሱ ራሳቸው ከጠቅላላው ጋር እንዲቀላቀሉ ላደረጓቸው አዳዲስ መጻሕፍትና ከእምነት አባቶች መጻሕፍት መካከል እንደ ቅዱሳት መጻሕፍት ቆጥረው ለተቀበሉአቸው ሁሉ ነው” ብሏል።

የብሉይ ኪዳን ክፍሎች የአጠቃቀስ ሁኔታ ለእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ማረጋገጫ ነው። የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት መቀበላቸው የብሉይ ኪዳንን ጥቅሶች በመጥቀሳቸውና ሲጠቅሱም በሚጠቀሙበት ዘዴ የተረጋገጠ ነው። ይህን እውነት የብሉይ ኪዳን መጻሕፍትን እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት በምናረጋግጥበት ጊዜ ተመልክተነዋል። በሌላ መልኩ ስናየው ደግሞ፤ ይህ መንገድ ወይም ዘዴ፤ የአዲስ ኪዳንን እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት ያረጋግጣል። በአዲስ ኪዳን የተመለከቱ ብዙ ጥቅሶች የተወሰዱት “ሰፕቱዋጂንት”* [Septuagint] ተብሎ ከሚታወቀውና የግሪክ ቋንቋ ትርጉም ከሆነ ብሉይ ኪዳን ነበር። ሰፕቱዋጂንት የትርጉም ሥራ በመሆኑና

* “ሰፕቱዋጂንት” ከክርስቶስ ልደት በፊት በ2ኛው ምዕተ ዓመት ገደማ የተተረጎመ የግሪክ ብሉይ ኪዳን ነው። ይህ መጽሐፍ በአማርኛ “የሰብዓ ሊቃናት ትርጉም” በመባል ይታወቃል።

እንደ መገኛው ቋንቋ ማለትም እንደ ዕብራይስጥ ፍጹም ባለመሆኑ እስትንፋሱ-እግዚአብሔር በዕብራይስጥ የተጻፈውን ያህል በግሪክኛው ትክክል አይደለም ብለው አንዳንድ ሰዎች ያስባሉ። ይህን ለማለት የሚደፍሩት፤ ጸሐፊዎቹ ከብሉይ ኪዳን የተጠቀሱ አንዳንድ ጥቅሶች በአዲስ ኪዳን ለየት ያለ ትርጉም ሊሰጥ በሚችል አኳኋን በራሳቸው አገላለጥ በመጻፋቸው ነው። ይህም ቢሆን ዋናው ጉዳይ፤ የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ከብሉይ ኪዳን ሲጠቅሱ የመራቸው መንፈስ ቅዱስ መሆኑ ነው።

ጋውሰን [Gaussen] የተባለው ጸሐፊ፤ ሆርን [Horne] የተባለው ሰው በጥናቱ የደረሰበትን ነገር ሲጠቅስ እንዲህ ብሏል፡-

“የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች ከብሉይ ኪዳን ከጠቀሷቸው ጥቅሶች መካከል ሰማንያ ስምንቱ በእስክንድርያ [Alexandria] ከተተረጎመው ሰፊዎቹን ከተባለውና በግሪክ ቋንቋ ከተጻፈው መጽሐፍ ጋር ፍጹም የሚስማሙ ናቸው። ስድሳ አራቱ ከዚህ ትርጉም የተወሰዱ ሆነው የቃላትን አጠቃቀም በሚመለከት ጥቂት የአገላለጥ ልዩነት አላቸው። ሠላሳ ሰባቱ ተመሳሳይ ትርጉም ያላቸው፤ ነገር ግን በብሉይ ኪዳን ቃል ያልተጠቀሙ ናቸው። አሥራ ስድስቱ ከዚህ ትርጉም ይልቅ፤ በቀጥታ ከዕብራይስጡ ጋር ይስማማሉ። በመጨረሻም ሀያዎቹ ከዕብራይስጡም ሆነ ከሰፊዎቹን ትርጉም የተለዩ፤ ነገር ግን የአዲስ ኪዳን ጸሐፊዎች የብሉይ ኪዳን ጥቅሶችን በራሳቸው አገላለጥ የጠቀሱበትን ምክንያት ለመረዳት እንዲመች አድርገው ያቀረቧቸው ናቸው።”

ይህ ነገር ለእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ትምህርት እንቅፋት ከመሆን ይልቅ፤ የብሉይ ኪዳን ጥቅሶችን በመመርመር ስለ መንፈስ ቅዱስ ሥራ ትክክለኛነትና ሥልጣን ከምናገኛቸው አስደናቂ ምሳሌዎች አንዱ በመሆን፤ መንፈስ ቅዱስ የሁለቱም ኪዳኖች ጀማሪ መሆኑን ያረጋግጣል።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት በሐዋርያት ቤተ ክርስቲያን ያገኙት ተቀባይነት። በአዲስ ኪዳን መጻሕፍት እስትንፋሱ-እግዚአብሔርነት ውስጥ ያለውን መሠረታዊ የእምነት ትምህርት በሚመለከት አንድ በጣም አስፈላጊ ነገር ሳይጠቀስ መታለፍ የለበትም። የቀድሞይቱን ቤተ ክርስቲያን ስንመለከት የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ተቀባይነት ያገኙት ወዲያውኑ ነው። የአዲስ ኪዳን ካኖን* [canon] ስለተዘጋጀበት ጊዜ ብዙ የተለያዩ አሳቦች የተሰነዘሩ

* “ካኖን” የሚለው ቃል የሚያመለክተው፤ የጥንት ቤተ ክርስቲያናት የእምነታቸው መመሪያና መተዳደሪያ እንዲሆኑባቸው የተቀበሏቸውን የመጻሕፍት ስብስብ ነው። ቃሉ ከግሪክኛ የተገኘ ሲሆን፤ ትርጉሙም “የሚለካ” ወይም “መለኪያ” ማለት ሊሆን ይችላል። በሃይማኖት አካባቢዎች “ካኖን” በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ተጽፈዋል የሚባሉትንና በዚህም ምክንያት በመንፈሳዊነት ረገድ በጣም ዋጋ ያላቸውን መጻሕፍት ያመለክታል። (የግርጌ ማስታወሻው በተከታዩ ገጽ ይቀጥላል።)

ቢሆንም፤ የቅዱሳት መጻሕፍት ዘገባ ራሱ እንደሚመሰክረው ሁሉም የአዲስ ኪዳን መጻሕፍት ተቀባይነት ያገኙት ወዲያውኑ ነው።

ዋርፊልድ የተባለው ጸሐፊ አሳቡን ሲያጠቃልል፡ “የአዲስ ኪዳን ካኖን ፍጻሜ ያገኘው፤ ሐዋርያት በእስትንፋሱ-እግዚአብሔር ተጽፏል ተብሎ የሚታመንበትን የመጨረሻ የአዲስ ኪዳን መጽሐፍ ለቤተ ክርስቲያናት በሰጡ፤ ማለት የዮሐንስ ራእይ በ98 ዓ.ም. ገደማ በተጠናቀቀ ጊዜ ነበር።” ቀደምት ቤተ ክርስቲያናት በሐዋርያት የተጻፉትን ቅዱሳት መጻሕፍት ለሕይወታቸው መመሪያ እንዲሆኑ አድርገው፤ ልክ ዛሬም በኛ ዘመን አብያተ ክርስቲያናት እንደሚጠቀሙባቸው ተቀብለዋቸው ነበር። በክርስትና ዓለም፤ ብዙ የመጽሐፍ ቅዱስ ክፍሎች ተቀባይነትን እስኪያገኙ ብዙ ዓመታትን ቢወስድም፤ ይህ የሆነው ግን መጻሕፍቱን ለመቀበል ካለመፈለግና በጥርጥር በመሞላት የተነሣ አልነበረም። ያ የሆነው የመገናኛ ርቀትና የቋንቋ ልዩነቶች ከፈጠሩት ችግር የተነሣ ነበር።

ስለዚህ የአዲስ ኪዳን የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ የእምነት ትምህርት፤ ከብሉይ ኪዳን ጋር አንድ ነው። የሰዎች የማሳመኛ ክርክር የእስትንፋሱ-እግዚአብሔርን አሠራር ሊለውጠው አይችልም። የብሉይ ኪዳን የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ ትምህርት በሙሉ የአዲስ ኪዳንም የእስትንፋሱ-እግዚአብሔር መሠረታዊ የእምነት ትምህርት ነው።

ለዚህም ነው ከሌሎች በርካታ ክርስቲያናዊ ጽሑፎች የተለዩት። የካኖን ሂደት የተጀመረው በ95 ዓ.ም. ገደማ ከመጨረሻው ደቀ መዝሙር (ከዮሐንስ) ሞት በኋላ ሲሆን፤ ለብዙ ዓመታት ቀጥሏል።

የአዲስ ኪዳን ካኖን ውሳኔ በቤተ ክርስቲያን ጉባኤ የተደረገ ሳይሆን፤ የክርስቲያኖች የጋራ ስምምነት ውጤት ነው። በጣም የቆየው የካኖን ዝርዝር የእስክንድርያ ጳጳስ የሆነው አትናቴዎስ በ387 ዓ.ም. በጻፈው ደብዳቤ ላይ ይገኛል። በደብዳቤው፤ በአሁኑ አዲስ ኪዳን ውስጥ የሚገኙትን 27 መጻሕፍት ዘርዝሯል። የካርታጎው [Carthage] ጉባኤ በ397 ዓ.ም. በጉዳዩ ላይ ሳይነጋገር የአትናቴዎስን ዝርዝር አጽድቋል።

በአሁኑ ጊዜ “ቅዱሳት መጻሕፍት” ብለን የምንጠራው ካኖን የተጀመረው በአይሁዳውያን ሲሆን፤ ይህም አሁን “ብሉይ ኪዳን” ብለን የምንጠራውን 39 መጻሕፍት ያቀፈ ነው። ዛሬ የካቶሊክ ካኖን 80 መጻሕፍትን (በ1545 በትሬንት ጉባኤ የተጨመሩትን 14 መጻሕፍት ጨምሮ)፤ የኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ካኖን 81 መጻሕፍትን፤ የፕሮቴስታንትና የግሪክ ኦርቶዶክስ ካኖን 66 መጻሕፍትን ያጠቃልላሉ።

በብሉይ ኪዳን የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ለሰው ልጅ

1. ለፍጥረታት ሁሉ የነበረው አገልግሎት

801 መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ያከናወን የነበረውን ተግባር ለመረዳት፤ አገልግሎቱ በቀጥታም ይሁን በተዘዋዋሪ መንገድ ለፍጥረታት ሁሉ የሚዳረስ እንደነበረ ማሰብ እጅግ መሠረታዊ ነገር ነው። እርግጥ ለአንዳንዶች የመፍጠርና አስፈላጊውን ነገር በማድረግ የመንከባከብ አጠቃላይ አገልግሎቱ ብቻ የደረሳቸው ቢሆንም፤ መንፈስ ቅዱስ በኃጢአት ለወደቀው የሰው ልጅ ያከናወነው ታላቅ ሥራ ጉልቶ የሚታይ ነው። ስለ መንፈስ ቅዱስ የጻፉ ሰዎች ስለ ጉዳዩ የሚጠቅሱት አልፎ አልፎ ቢሆንም፤ መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ዘመን በሰው ልጆች ሕይወት ውስጥ የሠራው ሥራ በባሕርይ የተለየ ሆኖ የአዲስ ኪዳንን ያህል አስፈላጊ ነበር።

ካይፐር የተባለው ጸሐፊ የመንፈስ ቅዱስን ሥራ አጠቃላይ ባሕርያት በሁለት አሳቦች ገልጾታል፡-

“የመጀመሪያው፤ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት በተመረጡት ላይ ብቻ የተወሰነና በእነርሱ ሕይወት በሚፈጸም ዳግም ልደት የሚጀምር አይደለም። ነገር ግን አገልግሎቱ ሕይወት ያላቸውንም ሆነ የሌላቸውን ፍጥረታት የሚነካ ሲሆን፤ በተመረጡትም ላይ አፈጻጸሙን የጀመረው ከፍጥረታቸው መጀመሪያ ነው። ሁለተኛው ደግሞ፤ መንፈስ ቅዱስ በፍጥረታት ውስጥ ያለው ዋና ሥራ በማንነቱ፤ በችሎታውና በከፍተኛ ተሰጥኦው ፍጥረታትን በሕይወት ማቆየትና ማልማት ሲሆን፤ ይህም እርሱ የሚሰጠውን የዘላለም ሕይወት፤ ማለትም ደኅንነትን መሠረት በማድረግ ነው።”

ካይፐር እንደገለጠው የመንፈስ ቅዱስን ሥራ አጠቃላይ ባሕርያት የሚገልጡ አሳቦች በብሉይም ሆነ በአዲስ ኪዳን በብዛት ይገኛሉ። እስካሁን ድረስ መንፈስ ቅዱስ በመፍጠር፤ መገለጥን በመስጠትና በእስትንፋሱ እግዚአብሔር ውስጥ ስላለው ሥራ ተመልክተናል። እነዚህ ሁሉ መንፈስ ቅዱስ በአገልግሎቱ “ፍጥረታትን ሁሉ ያዳርሳል” የሚለውን አጠቃላይ

አሳብ የሚያረጋግጡ ናቸው። ስለ መንፈስ ቅዱስ ሥራ ጨምረን የምንመለከታቸው ነገሮች፤ ከብሉይ ኪዳን ታሪኮች ተለይቶ የማይታየው መንፈስ ቅዱስ እያንዳንዱን የሰው ልጅ ሕይወት በአገልግሎቱ እንደሚነካ የሚያስገነዝቡ ብዙ ግልጥ ምሳሌዎችን እናገኛቸዋለን።

2. የኃያሉ መንፈስ ቅዱስ በሰው ውስጥ ማደር

በብሉይ ኪዳን ካለንበት ዘመን ጋር ሲነጻጸር። ባለንበት የጸጋ ስፍራ-ዘመን መንፈስ ቅዱስ አማኞች ዳግም ከተወለዱበት ቅጽበት ጀምሮ በሕይወታቸው ያድራል። መንፈስ ቅዱስ የዳነውን ሰው ሕይወት የራሱ ማደሪያ ቤተ መቅደስ ማድረጉ ለእግዚአብሔር ጸጋ አንዱ ምስክር ነው። እስከ ጳንጠቆስጤ ዕለት ድረስ በብሉይ ኪዳን ዘመን እንዲህ አማኞችን ሁሉ የሚያጠቃልል የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነት አልነበረም። በብሉይ ኪዳን ዘመን፤ አማኞች ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያዎች ይሆኑ ዘንድ የእግዚአብሔር እቅድ ባይሆንም፤ በሉዓላዊ ፈቃዱና በራሱ ዓላማ የተወሰኑ ሰዎችን በመምረጥ ማደሪያው ያደርጋቸው ነበር።

ስለ ማደሪያነት የሚናገሩ የብሉይ ኪዳን ክፍሎች። ስለዚህ መሠረታዊ የእምነት ትምህርት የሚናገረው የመጀመሪያ የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅስ የሚገኘው በዘፍጥረት 41፡38 ፈርዖን ስለ ዮሴፍ በጠየቀው ጥያቄ ላይ ነው። “በውኑ የእግዚአብሔር መንፈስ ያለበትን እንደዚህ ያለ ሰው እናገኛለን?” ከዚህ በኋላ ዮሴፍ ባከናወነው ተግባርና በኋላም በብሉይ ኪዳን በግልጥ በቀረበው አሳብ መሠረት ስንመለከተው፤ ፈርዖን ፈቅዶና አስቦ ሳይሆን በአጋጣሚ ለዚህ ታላቅ መሠረታዊ የእምነት ትምህርት የመጀመሪያ ምስክርነቱን የሰጠ ለመሆኑ ቅዱሳት መጻሕፍትም መስክረዋል።

ስለዚህ ጉዳይ አፈጻጸም የሚናገሩ በርካታ ጥቅሶች በመጽሐፍ ቅዱሳችን ውስጥ ይገኛሉ። ለካህናት የሚሆነውን ልብስ ይሠሩ የነበሩት ሰዎች “የጥበብ መንፈስ የሞላባቸው” (ዘጸ. 28፡3) እንደሆኑ ተነግሯል። የማደሪያው ድንኳን በሚሠራበት ጊዜ ቀያሾች የነበሩት ኤልያብና ባስልኤል የተባሉት ሙያተኞች “በሥራ ሁሉ ብልሃት በጥበብ በማስተዋልም በእውቀትም የእግዚአብሔር መንፈስ ሞላሁበት” ተብሎ ተጽፎላቸዋል (ዘጸ. 31፡37 ከ35፡30-35 ጋር ያወዳድሩ)። ሙሴን እንዲረዱ የተመረጡት ሰባ ሽማግሌዎች መንፈስ ቅዱስ እንዳደረባቸው ተነግሯል (ዘኁል. 11፡17፤ 25)። የነዌ ልጅ ኢያሱም “መንፈስ ያለበት ሰው” (ዘኁል. 27፡18) ተብሎለታል። በዘመነ መሳፍንትም እስራኤልን ነጻ ለማውጣት የተነሡት መሳፍንት በመንፈስ የተሞሉ እንደነበሩ ተነግሮላቸዋል፡- ንቶንያል (መሳ. 3፡10)፤ ጌዴዎን (መሳ. 6፡34)፤ ዮፍታሕ (መሳ.

11:29)፤ እና ሳምሶን (መሳ. 13:25፤ 14:6፤ 19፤ 15:14)። ኤ. ቢ. ሲምፕሰን [A. B. Simpson] የተባለ ጸሐፊ በዚህ ዝርዝር ላይ ዲቦራን በመጨመር ይህች ሴት መሪ መንፈስ ቅዱስ እንዳደረገች ገልጧል (መሳ. 4:4ቀ.)። መንፈስ ቅዱስ በሳኦል እና በዳዊት ሕይወትም አድሮ ነበር (1ኛ ሳሙ. 10:9-10፤ 16:13)። ነቢዩ ዳንኤልም መንፈስ ቅዱስ ያደረበት ሰው ነበር (ዳን. 4:8፤ 5:11-14፤ 6:3)። ምንም እንኳን ሁልጊዜ ባይሆን፤ ነቢያት በሙሉ መንፈስ ቅዱስ አድሮባቸው እንደነበር ምንም ጥርጥር የለንም። ከእነዚህ ካየናቸው የተለያዩ ክፍሎች በመነሣት፤ መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን በተለያዩ ቅዱሳን ላይ ያድር እንደነበር ለመናገር እንችላለን።

በብሉይ ኪዳን የመንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት ውስጥ የማደር ልዩ ባሕርያት። መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን፤ በሰዎች ውስጥ የማደሩ አገልግሎት በጸጋ ዘመን ከሆነው ተመሳሳይ አገልግሎት ጋር ሲነጻጸር በባሕርይ ጨርሶ የተለያዩ ናቸው። በመጀመሪያ መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት ውስጥ ለማደር ሲመጣ፤ ከሚያድርበት ሰው መንፈሳዊ ሕይወት ደረጃ ጋር ጨርሶ ግንኙነት አልነበረውም። በብሉይ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት እንዲያድር ዳግም መወለድ አስፈላጊ ቅድመ ሁኔታ መሆኑ የተጠቀሰበት አንዳችም ቦታ የለም። እርግጥ ለሳኦል እግዚአብሔር አዲስ ልብን ለውጦለታል (1ኛ ሳሙ. 10:9)። ነገር ግን ይህ ልምምድ በሌሎች ቦታዎች የታየና የተለመደ አይደለም።

በአዲስ ኪዳን ቤተ ክርስቲያን ከታወቀው የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነት የብሉይ ኪዳን የሚለይበት ሁለተኛ መንገድ፤ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነት በሉዓላዊነቱ ከእግዚአብሔር የሚሰጥ ሲሆን፤ በተለይ የተያያዘው ከአንድ የተለየ የአገልግሎት ጥሪ ጋር መሆኑ ነው። ስለዚህም ለዚህ ልዩ ተግባር ኃይልንና ጉልበትን ይሰጣል። የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነት ሁሉም በይገባኛልነት ጠይቆ የሚያገኘው መብት አይደለም። ጥቂቶች ብቻ የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያዎች የነበሩ ሲሆን፤ እነዚህም ሰዎች በአንድ በተለየ ስጦታቸው የታወቁ ነበሩ። ሰዎቹ ብዙ ጊዜ መሪዎች፤ ነቢያት፤ ወይም በሌላ ጉዳይ የታወቁ ነበሩ።

ሦስተኛውና ትልቁ ልዩነት ደግሞ፤ በብሉይ ኪዳን የነበረው የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነት ብዙ ጊዜ ለተወሰነ ወቅት መሆኑ ነበር። የአዲስ ኪዳን ቅዱሳን የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነታችንን እናጣ ይሆናል በማለት ሠግተው አያውቁም። በእርግጥ አገልግሎቱ በኃጢአት ምክንያት ሊገታ ይችላል። በብሉይ ኪዳን ግን ቅዱሳን የመንፈስ ቅዱስ በሕይወታቸው ማደር ልዩ መብት እንደሆነና ልክ እንደተሰጣቸው ሁሉ በማንኛውም ጊዜ ሊወሰድ እንደሚችል ያውቁ ነበር። በዚህ ዓይነት ነው መንፈስ ቅዱስ

ከሳኦል እንደተወሰደ የተነገረው (1ኛ ሳሙ. 16:14)። ዳዊትም ኃጢአት ካደረገ በኋላ እግዚአብሔርን “ከፊትህ አትጣለኝ፤ ቅዱስ መንፈስህንም ከእኔ ላይ አትውሰድብኝ” ሲል በትሕትና የለመነው ስለዚህ ነው (መዝ. 51:11)። ማንኛውም ክርስቲያን የእግዚአብሔር መንፈስ ከእርሱ ስለማይወሰድ፤ የዳዊትን ዓይነት ጸሎት ይጻል ዘንድ ጨርሶ አይገባም። በብሉይ ኪዳን ግን የመንፈስ ቅዱስ ማደሪያነትን የማጣት ከፍተኛ አደጋ ነበር።

በብሉይ ኪዳንና በአዲስ ኪዳን መካከል ያለውን የአፈጻጸም ልዩነት ክርስቶስ በወንጌላት ውስጥ ባስተማረው ትምህርት ግልጥ አድርጎታል። ክርስቶስ፤ “በእኔ የሚያምን መጽሐፍ እንዳለ የሕይወት ውኃ ወንዝ ከሆዱ ይፈልቃል” (ዮሐ. 7:38) ሲል፤ ከጳንጠቆስጤ ዕለት ጀምሮ በሙላት ስለተገለጠው የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት መናገሩ ነበር። ዮሐንስ ይህን ጉዳይ ሲያብራራ፤ “ይህን ግን በእርሱ የሚያምኑ ሊቀበሉት ስላላቸው ስለ መንፈስ ተናገረ ኢየሱስ ገና ስላልከበረ መንፈስ ገና አልወረደም ነበርና” (ዮሐ. 7:39) በማለት ግልጥ አድርጎታል። በዮሐንስ 14:17 በብሉይ ኪዳን እስከ ጴጌጤቆስጤ ቀን ድረስ የነበረውን አሠራርና በአሁኑ ጊዜ ያለውን አሠራር በማነጻጸር ቀርቧል። ክርስቶስ ስለ መንፈስ ቅዱስ ሲናገር “እርሱም ዓለም የማያየውና የማያውቀው ስለሆነ ሊቀበለው የማይቻለው የእውነት መንፈስ ነው፤ ነገር ግን ከእናንተ ዘንድ ስለሚኖር በውስጣችሁም ስለሚሆን እናንተ ታውቃላችሁ” (ዮሐ. 14:17) በማለት መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት ውስጥ የመኖሩ ነገር ገና ወደፊት የሚፈጸም ጉዳይ እንደነበር በጊዜው አሳውቋል። በዮሐንስ 16:13 ክርስቶስ ገና ሊመጣ ያለ መሆኑን ለማሳየት “የእውነት መንፈስ በመጣ ጊዜ” በማለት ስለ መንፈስ ቅዱስ ተናግሯል። ስለዚህ በብሉይ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሕይወት ውስጥ የማደሩ ነገር በእግዚአብሔር ፈቃድ የሚሆን፤ አልፎ አልፎ እንጂ ሁልጊዜ የማይፈጸም፤ ደግሞም ከአንድ የተለየ ተልእኮ ጋር የተያያዘና ያንን ተልእኮ ለመፈጸም የሚያስችል እንደሆነ እናያለን።

3. የመንፈስ ቅዱስ ኃጢአትን የመከልከል ሥራ

ከመንፈስ ቅዱስ ማንነት በመነሣት እርሱ በቅዱሳን ሕይወት ውስጥ ብቻ ሳይሆን፤ ባልዳነ ሰው ሕይወት ውስጥ ጭምር ኃጢአትን በመከልከል አገልግሎት እንደተጠመደ መገመት አስቸጋሪ አይደለም። ኃጢአትን በመከልከል አገልግሎቱ በቀጥታ የተጠቀሱ ጥቅሶችን የምናገኘው በጥቂቱ ቢሆንም፤ ስለተለያዩ የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት

በምናጠናበት ጊዜ አብዛኛዎቹ አገልግሎቶቹ የሚያዘነብሉት ኃጢአትን ወደ መከልከል እንደሆነ እንመለከታለን።

የመጽሐፍ ቅዱስ ጥቅሶች ማሰረጃነት። እግዚአብሔር ከጥፋት ውኃ በፊት የነበረውን ሥልጣኔ ሲቃወም “መንፈሴ በሰው ላይ ለዘላለም አይኖርም” ብሏል (ዘፍጥ. 6:3)። እግዚአብሔር መንፈሴ በሰው ላይ መኖሩ ይቋረጣል ብሎ ሲናገር፤ ከጥፋት ውኃ በፊት መንፈሱ በሰው ላይ የመኖሩ አገልግሎት እንደነበር በቂ መረጃ ነው። በዚህ አገልግሎቱ መንፈስ ቅዱስ የሰይጣን ኃይልና የሰው ልብ ክፋት (ኃጢአት) እንዳይገለጥ ከልክሎ ወይም አቅቦ ነበር።

የአዲስ ኪዳን መጻሕፍትም መንፈስ ቅዱስ ሰዎችን ከኃጢአት የመከልከል (የመጠበቅ) ተግባር በጾጋ ስፍራ-ዘመን ሁሉ እንደቀጠለ ያሳዩናል። እንደ 2ኛ ተሰሎንቄ 2:7 አሳብ መንፈስ ቅዱስ ኃጢአትን ይከለክላል። “የዓመፅ ምስጢር አሁን ይሠራልና ብቻ ከመንገድ እስኪወገድ ድረስ አሁን የሚከለክል አለ።”

ኃጢአትን ከመከልከል (ከማቀብ) ጋር የተያያዙ የመንፈስ ቅዱስ ሥራዎች። ኃጢአትን በመከልከል የመንፈስ ቅዱስን ሥራ በሚመለከት በግልጽ የሚናገሩ ጥቅሶች ጥቂቶች ቢሆኑም፤ ሌሎች አገልግሎቶቹን በምናጠናበት ጊዜ፤ ኃጢአትን ከመከልከል ጋር በቀጥታ የተያያዙ በርካታ ተግባራት እንዳሉት እንመለከታለን። እግዚአብሔር ፈቃዱን ለማሳወቅና ስለ ፍርዱም ለማስጠንቀቅ በቃል እንዲተላለፍ የሰጠውን መገለጥ ስንመለከት፤ ኃጢአት ወደ መከልከል አገልግሎት ያዘነበለ ነው። በእስትንፋሰ-እግዚአብሔር የተጻፈውን ቃል ስንመለከት ተመሳሳይ ነገር እናገኛለን። በዚህ መሠረታዊ የእምነት ትምህርት ሦስተኛው የሥላሴ አካል መንፈስ ቅዱስ፤ (መዝ. 51: 11፤ ኢሳ. 63:10-11) እንዲሁም መልካም መንፈስ (ነህ. 9:20፤ መዝ. 143:10) ተብሎ መጠራቱ ተጨማሪ መረጃ ነው። እነዚህ መጠሪያዎች ስለ ማንነቱ ብቻ ሳይሆን፤ ስለ ሥራውም ጭምር ስለሚናገሩ ከኢሳይያስ በጠቀሰው ጥቅስ የምናገኘው በተለይ በመንፈስ ቅዱስ ላይ በማመገባቸው ስለመጣባቸው ፍርድ ነው። ይህ ዓመፅ ማንነቱን ያለመቀበል ብቻ ሳይሆን፤ ኃጢአትን ለመከልከል አብሯቸው የመኖሩን አሳብ አለመቀበላቸው ጭምር ነው። መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ከሰዎች ግብረገባዊ አኗኗርና ጠባይ ጋር በጣም አስፈላጊ የሆነ ግንኙነት እንደነበረው ከእነዚህ በርካታ ነገሮች መናገር ይቻላል። በአጠቃላይ በዘመናት ያለውን ሁኔታ የተመለከትን እንደሆነ ኃጢአትን የመከልከል (የማቀብ) አገልግሎቱን እንገነዘባለን። ይህም መንፈስ ቅዱስ ወደፊት በሺህ ዓመቱ መንግሥት ወቅት፤ በከፍተኛ ሁኔታ ኃጢአትን የመከልከልና የተቀደሱ

ባሕርያትን የማጠናከር ታላቅ ሥራውን የሚያመለክት ነው (ኢሳ. 32:15ቀ. ፤ 44:3-5 ሕዝ. 36:26ቀ. ፤ ዘካ. 12:10)።

4. አብርሆት* [Illumination] እና የአገልግሎት ብቃት

በብሉይ ኪዳን መንፈስ ቅዱስ የታወቀው፣ በተለያዩ አገልግሎቶች ውስጥ ብቃትን “በአብርሆት” እና ጥበብን በመስጠት ነው።

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ብዙ ጊዜ የተጠቀሰው አብርሆትና ጥበብ መስጠትን ጨምሮ ለተለያዩ አገልግሎቶች ብቃት በመስጠት ተግባሩ ነው። እጅግ ሰፊና የተለያዩ አገልግሎቶችን ከዚህ አንጻር ልንመለከት እንችላለን። ይህ ለአገልግሎት የማብቃት ተግባር በክርስቲያን ሕይወት ውስጥ ካለው የተትረፈረፈ ጸጋ ጋር በተነጻጸሪነት የሚቀርብ ቢሆንም፣ ለብሉይ ኪዳን ዘመን ምቹና እግዚአብሔር ሕዝቡ ከሆነው እስራኤል ጋር ለነበረው የቃል ኪዳን ኅብረት ፍጹም ተስማሚ ነው።

የጥበብ ሰጣታ። በመጽሐፍ ቅዱስ የምንመለከተውና የመጀመሪያው የመንፈስ ቅዱስ ተግባር፣ ለአመራርና ለአስተዳደር የሚሆን ጥበብን መስጠት ነው። ለዚህ ማስረጃ የሚሆኑ በርካታ መግለጫዎች በመላው ብሉይ ኪዳን የምናገኝ ሲሆን፣ ይህም ከሰው ልጅ ጥበብና ማስተዋል በላይ የሆነ መገለጥ የነበረውንና ፈርዖን እንኳ የመሰከረለትን የሴፍን በመመልከት መጀመር እንችላለን (ዘፍጥ. 41:38-40)። ኢያሱ የተሰጠውን አገልግሎት በብቃት ይወጣ ዘንድ የእግዚአብሔር መንፈስ በላይ ላይ ነበር (ዘኁል. 27:18)። በዘመነ መሳፍንት ደግሞ ጎቶንያል (መሳ. 3:10)፣ ጌዴዎን (መሳ. 6:34)፣ ዮፍታሔ (መሳ. 11:29) የተሰጣቸውን ተግባር ለመፈጸም ያስቻላቸው የእግዚአብሔር መንፈስ ነው። የእግዚአብሔር መንፈስ በሳኦል (1ኛ ሳሙ. 10:10) እና በዳዊት (1ኛ ሳሙ. 16:13)፣ ላይ በኃይል መውረዱ፣ በእስራኤል ላይ በንጉሥነት የሚያገለግሉበትን ጊዜ አሻግሮ በማየት፣ ለዚያ ሥራቸው ብቃትን ለመስጠት ነው።

የመንፈስ ቅዱስ ኃይል በእነርሱ ላይ የመውረድ ዓላማ ብቃትን መስጠት ነበር። ራሳቸውን ለመንፈስ ቅዱስ ለሚያስገዙ ሁሉ የሚሰጥ ብቃት ከመሆን ይልቅ እግዚአብሔር በሉዓላዊነቱ እንደፈቀደ የሚያደርገውና፣ በአዲስ ኪዳን ዘመን መንፈሳዊ ስጦታዎችን እንደሚያከፋፍለው ዓይነት የሚፈጸም ነበር።

* “አብርሆት” [Illumination] የሚለው ቃል ትርጉም የመንፈስ ቅዱስ በጽሑፍ የቀረበው ቃል ያዘለውን እውነት ለአንባቢው በመገለጥ ረገድ የሚያከናውነው ተግባር ነው።

የልዩ ችሎታ ሰጠታ። ብቃትን በመስጠት ውስጥ የምንመለከተው ሁለተኛ የመንፈስ ቅዱስ ሥራ፣ ለተለያዩ ሙያዎች የሚሰጥ ልዩ ችሎታ ነው። የካህናትን ልብስ ስላዘጋጁ ሰዎችና (ዘጸ. 28:3) በማደሪያው ድንኳን ሥራ ውስጥ ስለተሳተፉ ሰዎች (ዘጸ. 31:33 ከ35:30-35 ጋር ያወዳድሩ) ከዚህ ቀደም ከሌላ ጉዳይ ጋር በተያያዘ ሁኔታ ተጠቅሷል። በጥቂት ስፍራዎች የተጠቀሱት አንዳንድ ሁኔታዎች፣ ምናልባት እጅግ ሰፊ የሆነውን የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ለመግለጥ ብቻ ይሆናል። መሊንስ [Mullins] የተባለ የመጽሐፍ ቅዱስ አስተማሪ የጢሮሱን ኪራምን በመጥቀስ፣ “የናስንም ሥራ ሁሉ ይሠራ ዘንድ በጥበብ እና በማስተዋል በብልሃትም ተሞልቶ ነበር” (1ኛ ነገሥት 7:14) የሚለው ቃል፣ ምናልባት የመንፈስ ቅዱስን ለሥራው የማብቃት ተግባር ሳይገልጥ አይቀርም ብሏል። እንዲህ ያለው የመንፈሳዊ ብቃት አሳብ ተፈጥሮአዊ ችሎታን የሚያገል አይደለም። ተደብቆ በኖረ ተፈጥሮአዊ ችሎታ ላይ የሚጨመር ኃይልና ተልእኮን ከግብ ለማድረስ ከእግዚአብሔር የሚሰጥ ልዩ መነቃቂያ ነው። የተፈጥሮ ችሎታ ባይገለልም ያለ መንፈስ ቅዱስ ምሪት ብቃት ማግኘት አይቻልም።

ያልተለመደ የሰውነት ጥንካሬ (ጥልበት) ሰጠታ። በዚህ አንጻር ልንመለከተው የሚገባ ሦስተኛ ነገር ደግሞ፣ አንዳንድ ጊዜ በአንዳንድ ሰዎች ላይ ሰው ከሚኖረው ጥንካሬ በላይ የሚገለጠው ብርታትና ጥልበት ነው። ለዚህ ግልጥና ዋና ማስረጃ የሚሆን የሳምሶን ሕይወት ይሆናል። ሳምሶን መንፈስ ቅዱስ በላይ በወረደ ጊዜ፣ ከሰዎች ብርታት በላቀ ኃይል እጅግ ከፍ ያለ ተግባር ይፈጽም እንደነበር እንመለከታለን (መሳ. 13:25፤ 14:6፤ 19፤ 15:14)። በተደጋጋሚ በሠራው ኃጢአት ምክንያት ይህን ብርታቱን ለጊዜው ያጣው ቢሆንም፣ በሕይወት ዘመኑ መጨረሻ ሰዓት ላይ ለአንድ ጊዜ እንደገና አግኝቶት እንደነበርም ተረድተናል።

መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ በግልጽ ባንመለከትም የብሉይ ኪዳን ጀግኖች የፈጸሟቸው ብዙ ተግባራት በመንፈስ ቅዱስ ኃይል የታዘዙ እንደነበር አንዳች ጥርጣሬ የለንም። ቀደም ሲል በቃል ስለሚሆን መገለጥና ትንቢት፣ እንዲሁም እስትንፋስ-እግዚአብሔር ስለ ቅዱሳት መጻሕፍት የሠራውን በተመለከትን ጊዜ ስለ ሰዎች ያከናወነው እጅግ አስፈላጊ ተግባር በሰፊው ተብራርቷል። በእነዚህ ሁሉ ዋና ዋና የአገልግሎት መስኮች የሰው ልጆች የአእምሮ ኃይል፣ ከመንፈስ ቅዱስ በሚገኘው ብቃት እጅግ ልቆ እንደነበር ለማየት እንችላለን። ተአምራዊ መገለጥ፣ የነቢይነት ስጦታ፣ ሕልም በመተርጉም የታየው መንፈሳዊ ጥበብና ቅዱሳት መጻሕፍት በሚጻፉበት ጊዜ የታየው አስተማማኝ ምሪት ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ ዋና አገልግሎት ነበር። ልክ እንደ ሌላው የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ሁሉ፣

እነዚህ አገልግሎቶችም በስጦታው ሉዓላዊነት ብቻ የሚገለጡ እንጂ፤ ለፈለጋቸው ሁሉ የሚገኙ እንዳልሆኑ እንመለከታለን።

መንፈስ ቅዱስ በጥቅል ለሰው ሁሉ የሚሰጠውን አገልግሎት የሚያመለክቱ የሚመስሉ አንዳንድ ክፍሎች እንደ ነህምያ 9፡20 እና ምላሌ 1፡23 ቢገኙም፤ የመንፈስ አገልግሎት በብሉይ ኪዳን እንደዛ እንዳልነበረ ጥልቅ የሆነ የብሉይ ኪዳን ጥናት ያመለክታል። በብሉይ ኪዳን የመንፈስ ቅዱስ ሥራ በነቢያትና እግዚአብሔር በመረጣቸው ሰዎች በኩል ብቻ ይታወቅ ነበር። የመንፈስ ቅዱስ በሰዎች ሁሉ የማደራ ልዩ ጸጋ፤ እንዲሁም የሰዎች የመንፈስ ቅዱስ ፍሬን የማፍራት ሰፊ ዕድል፤ ለአዲስ ኪዳን የተጠበቀ ነገር ነበር።

5. የብሉይ ኪዳን ተአምራት

የብሉይ ኪዳን ተአምራት መጠን። የብሉይ ኪዳን ጥናት በእግዚአብሔር ኃይል ስለተከናወነ አያሌ ተአምራት ይገልጣል። በአዲስ ኪዳን እንደተደረገው ተአምራቱን ለማብራራት የተሞከረበት ስፍራ ባይኖርም፤ ተአምራቶቹን ያከናውናቸው የነበረው የእግዚአብሔር ኃይል እንደነበረ በግልጽ ይታያል። ታላላቅ ተአምራት ከታዩባቸው ሦስት ዘመናት ሁለቱ (የሙሴና የኤልያስ-ኤልሳህ ዘመን) በብሉይ ኪዳን ሲገኙ፤ በክርስቶስና በሐዋርያት ዘመን የሆነውና ሦስተኛው ግን በአዲስ ኪዳን ይገኛል። በብሉይ ኪዳን የተፈጸሙትን ተአምራት፤ ልዩነት ሳይኖር መለኮት ይፈጽማቸው ወይም ከሥላሴ አካላት የአንዱ ተግባር ይሁኑ በቀጥታ የምናየው ማስረጃ የለም።

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ከተፈጸሙ ተአምራት ጋር ያለው ግንኙነት። በብሉይ ኪዳን፤ ተአምራት የተፈጸሙት በመንፈስ ቅዱስ ስለመሆኑ አንዳችም ማስረጃ አልተጠቀሰም። ተአምራትን የሚያደርገው ኃይል፤ በሥላሴ አካላት መካከል ልዩነት ሳያደርግ በእግዚአብሔር የተደረገ ነው ይለዋል። ተአምራትን ማድረግ እያንዳንዱ የሥላሴ አካል ተግባር፤ በአጠቃላይም የአንድ አምላክ ሥራ ነው። ነገር ግን ሦስተኛው የሥላሴ አካል፤ መንፈስ ቅዱስ ራሱ ተአምራቶቹን ያከናውነ መሆኑን የሚናገሩ አንዳንድ ጥቅሶች እናገኛለን። መንፈስ ቅዱስ በመፍጠርና ፍጥረታትን በመጠበቅ ተግባር መስማራቱ በጣም አስፈላጊ እንደነበር ግልጽ ነው። የመንፈስ ቅዱስ በሁሉም ስፍራ መገኘት ከሌሎች የሥላሴ አካላት ይበልጥ ተጠቅሶ ይታያል። ይህ ባሕርይ በሦስቱ የሥላሴ አካላት ውስጥ እኩልና አንድ ቢሆንም፤ በነቢያትም ሆነ በሌላ በማንኛውም አገልግሎት በሰዎች ሕይወት ውስጥ የሚሰጠው ብቃት ከአገልግሎቶቹ ጋር ያለውን የጠበቀ

ግንኙነት ያሳያል። ስለዚህ በብሉይ ኪዳን የተደረጉ ተአምራት “በእግዚአብሔር” የተከናወኑ ሲሆኑ፤ አንዳንዶቹን መንፈስ ቅዱስ እንዳከናወናቸው ግልጽ ነው።

የሚቀርቡት አሳቦች በሙሉ የመንፈልገውን ያህል ግልጽ ባይሆኑም፤ አዌን የተባለው የሥነ-መለኮት ሊቅ ወደሚቀጥለው ማጠቃለያ ደርሷል፡- “መንፈስ ቅዱስ ከሚፈጽማቸው የተለመዱ ተግባራት ልዩ የሆነው ሦስተኛ ነገር ተአምራትን ማድረግ ነው። በብሉይ ኪዳን ተደጋጋሚ ተአምራት ካደረጉት መካከል ሙሴ፣ ኢያሱ፣ ኤልያስና ኤልሳባ ሌሎችም ሲገኙ፤ አይሁዳውያን ባይሳሳቱ ኖሮ፤ ሙሴ ያደረጋቸው ተአምራት ከሁሉም ይልቁ ነበር። እነዚህ ሁሉ የመንፈስ ቅዱስ መለኮታዊ ኃይል ውጤቶች ናቸው። ተአምራት በእርግጥ በተፈጥሮ ምክንያት ሊኖሩ ከሚችሉ ነገሮች ጋር የሚዛመዱ ቢሆኑም፤ እጅግ ከፍተኛ የላቁ መሆናቸው ግን አያጠራጥርም።”

በብሉይ ኪዳን ጊዜ በነበረው መንገድ በመንፈስ ቅዱስ የተሞሉ ሰዎች ብዙ ተአምራት እንደሠሩ እንረዳለን። ለምሳሌ፡ ሳምሶን በመንፈስ ቅዱስ ኃይል አማካይነት ለሰው ጨርሶ የማይቻል ነገር ሲፈጽም እናያለን። አብድዩ የእግዚአብሔር መንፈስ ኤልያስን ወደማያውቀው ስፍራ እንዳይወስድበት መፍራቱን ገለጠ (1ኛ ነገሥት 18:12)። ሕዝቅኤልም በመንፈስ ቅዱስ መነሣቱን ተረድተናል (ሕዝ. 3:12ቀ.)። ይህ ዓይነቱ የመንፈስ ቅዱስ አሠራር፤ እግዚአብሔር ተአምራትን በሚያደርግበት ጊዜ ከሚፈጸመው ጋር ተመሳሳይ ነው።

መንፈስ ቅዱስ በአዲስ ኪዳን ከተፈጸሙ ተአምራት ጋር ያለው ግንኙነት። ወንጌላት ክርስቶስ በተአምራት መልክ የፈጸማቸውን ሰፊ አገልግሎቶች መዝግበዋል። እነዚህ መሢሔ በሚመጣበት ጊዜ ለሚታየው ነገር ትንቢታዊ ምልክቶች ናቸው። ክርስቶስ ሁለት ጊዜ ተአምራትን የሠራው፤ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል እንደሆነ ተገልጧል። በማቴዎስ 12:28 ክርስቶስ በእግዚአብሔር መንፈስ አጋንንትን እንደሚያወጣ ተናገረ። ደግሞም በሉቃስ 4:14-18 በሽተኞችን የመፈወሱ ሥራ በመንፈስ ቅዱስ የመቀባት ውጤት እንደሆነ ተጽፏል። የክርስቶስ ሥጋዊ ባሕርይ ከመለኮታዊ ባሕርይ ጋር የተዋሐደ ቢሆንም፤ ተአምራትን ለማድረግ የመንፈስ ቅዱስ ኃይል ካስፈለገው፤ ኃጢአተኛ የሆነ ሰው ተአምራትን ለማድረግ ምን ያህል በመንፈስ ቅዱስ ሊደገፍ ይገባዋል? ክርስቶስ በመንፈስ ቅዱስ ኃይል ተአምራትን የማድረግ ጉዳይ፤ በብሉይ ኪዳን ዘመን እግዚአብሔር ነቢያት አድርጎ በሾማቸው ሰዎች በኩል ያደረጋቸው ተአምራትም የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎቶች ለመሆናቸው የሚቀርብ ጠንካራ ማስረጃ ነው።

በብሉይ ኪዳን ዘመን ተአምራትን የማድረግ ውክልና ለማን እንደተሰጠ የሚናገር ግልጽ ማረጋገጫ ባይኖርም፤ መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን ለተፈጸሙ ብዙ ተአምራት መለኮታዊ ወኪል ነው ብለን ማሰብና፤ ሌሎቹም የሥላሴ አካላት ተመሳሳይ አገልግሎት ሊኖራቸው እንደሚችል አለመዘንጋት ተገቢ ነው።

መንፈስ ቅዱስ በብሉይ ኪዳን የነበረውን ተግባር በአጠቃላይ መመልከት ለመሠረታዊ የእምነት ትምህርት አስፈላጊ ነው። አስፈላጊነቱ በአሁኑ ጊዜ ላለው አገልግሎት አቅጣጫ የሚሰጥ ስለሆነ ብቻ ሳይሆን፤ በየዘመናቱ ያለውን የመንፈስ ቅዱስ አገልግሎት ስለሚገልጥና መጽሐፍ ቅዱስ ውስጥ ያሉትን የስፍራ-ዘመናት ልዩነቶች ለማየት የሚያስችሉ አንዳንድ መመሪያዎችን ስለምናገኝበት ነው። መንፈስ ቅዱስ በጸጋ ዘመን ለቅዱሳን ሁሉ የሚሰጠው አገልግሎት ከሌሎች ዘመናት ጋር ሲነጻጸር፤ የተለየና የተትረፈረፈ ሁኔታ የሚታይበት ነው። በጣም ውሱን የሆነ መብት የነበራቸውን፤ ነገር ግን እጅግ የከበረ ሕይወት የኖሩትን በርካታ የብሉይ ኪዳን ቅዱሳን ስንመለከት፤ መንፈሳዊ መብት በሙላት የተገለጠልን እኛ ክርስቲያኖች ሕይወታችንን ሙሉ በሙሉ ለመንፈስ ቅዱስ ቁጥጥር በመስጠት የመንፈስ ፍሬዎችን ሁሉ ልናፈራ ይገባል።